

**ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΤΗ ΛΑΚΩΝΙΑ**

ΤΟΥ

ΠΑΝΔΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται
στο καθηγητικό σώμα για την μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων
απόκτησης του μεταπτυχιακού τίτλου του Μεταπτυχιακού Προγράμματος
«Οργάνωση και Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων» του Τμήματος
Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στη
κατεύθυνση Οργάνωση και Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων.

**Σπάρτη:
2014**

Εγκεκριμένο από το Καθηγητικό σώμα:

1ος Επιβλέπων: Θάνος Κριεμάδης, Καθηγητής

2ος Επιβλέπων: Παπαλουκάς Μάριος, Επίκουρος Καθηγητής

3ος Επιβλέπων: Δημητρόπουλος Παναγιώτης, ΕΕΔΙΠ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, κ. Θάνο Κριεμάδη για τη καθοδήγηση και την πολύτιμη συνεισφορά του για την ολοκλήρωση της εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την υποστήριξη και τη συμπαράσταση που μου παρείχε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πανδής Κωνσταντίνος: Χρηματοοικονομική ανάλυση και αξιολόγηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων τυποποίησης και εμπορίας ελαιολάδου. Μελέτη περίπτωσης εταιρείας στην Λακωνία.
(Με την επίβλεψη του κ. Κριεμάδη Θάνου , Καθηγητή)

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή αποτελεί μια προσπάθεια ανάλυσης και αποσαφήνισης του κλάδου της ελαιοκομίας. Αρχικά, γίνεται η παρουσίαση της οικονομίας και του κλάδου του ελαιολάδου σε διεθνές, εθνικό και τοπικό επίπεδο και δη αυτό της Λακωνικής γης. Στη συνέχεια γίνεται μια σύντομη παρουσίαση της υπό εξέτασιν επιχείρησης και στο τελευταίο μέρος, το ερευνητικό γίνεται η Ανάλυση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων και των μεθόδων συγκέντρωσης των απαιτούμενων στοιχείων από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Βάσει αυτών εξετάζουμε τα οικονομικά της στοιχεία, με τη βοήθεια των αριθμοδεικτών αλλά και συγκρίνοντας τους ισολογισμούς των προηγούμενων ετών για να αποκτήσουμε μια ξεκάθαρη εικόνα της πορείας της συγκεκριμένης επιχείρησης. Βασικός σκοπός της μελέτης αυτής είναι να διαπιστωθεί η πορεία και οι δυνατότητες ανάπτυξης του κλάδου του ελαιολάδου στην Ελλάδα και να προσδιοριστεί η θέση του ελληνικού ελαιολάδου στην παγκόσμια αγορά και η δυνατότητα ανάδειξης των ισχυρών σημείων του.

Λέξεις κλειδιά: *Ελαιόλαδο, Ελαιοκομία, Εξαγωγή ελαιολάδου, Χρηματοοικονομική ανάλυση.*

ABSTRACT

Pandis Konstantinos: Financial analysis and evaluation of small businesses of standardization and marketing of olive oil. Case Study of a company in Laconia.
(Under the supervision of Kriemadis Thanos, Professor)

This essay is an attempt to analyze and clarify the olive industry. Initially, we present the economy and industry of oil at international, national and local level, and particularly that of the Laconian land. Then follows a short presentation of the company under consideration and at the last part, the research, is the analysis of Financial Statements and the methods of gathering the necessary data from the financial statements. Based on these, we study the financial figures with the help of ratios and by comparing the balance sheets of previous years in order to obtain a clear picture of the course of this company. The main purpose of this study is to determine the course and the potential development of the oil industry in Greece and also to determine the position of Greek olive oil in the world market and the potential emergence of its strong points.

Key words: *Olive oil, Olive oil extraction, Financial analysis.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	10
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	12
Κεφάλαιο	13
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
Αντικειμενικός σκοπός εργασίας	13
Ερευνητικοί στόχοι	13
Δομή εργασίας	14
2.1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	15
Ανάλυση Οικονομικού Περιβάλλοντος	15
Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον	15
Παγκόσμιο ΑΕΠ	15
Παγκόσμιος Πληθωρισμός	18
Δημοσιονομική Πολιτική	20
Νομισματική Πολιτική	21
Απασχόληση – Ανεργία	22
Το εθνικό οικονομικό περιβάλλον	24
Ελληνικό ΑΕΠ	24
Ελληνικός Πληθωρισμός	26
Δημοσιονομική Πολιτική	27

Νομισματική Πολιτική	30
Απασχόληση – Ανεργία	31
Το οικονομικό περιβάλλον της Λακωνίας	32
Η περιφέρεια της Πελοποννήσου.....	32
Η περιοχή της Λακωνίας	33
Εσπεριδοειδή	34
Οινοποιία	36
Οικονομική – Παραγωγική ανάπτυξη της Λακωνίας	38
ΑΕΠ	38
2.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	42
Περιγραφή του κλάδου	42
Κατηγορίες Ελαιολάδου	42
Κατηγορίες Πυρηγελαίου	43
Διαδικασία Παραγωγής	45
Κριτήρια ταξινόμησης του ελαιολάδου	46
Ο κλάδος του ελαιολάδου στην Ε.Ε.	47
Ο κλάδος του ελαιολάδου διεθνώς	50
Ο κλάδος στην Ελληνική οικονομία	52
Ο κλάδος στη Λακωνία	60
Δυνατότητες, Αδυναμίες, Ευκαιρίες και Κίνδυνοι	62

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	65
4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	67
Προφίλ εταιρείας	68
Παραγόμενα προϊόντα	69
4.1. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	70
Χρηματοοικονομική ανάλυση	70
Ισολογισμός 2012-2011(Συνοπτικός)	71
Ισολογισμός 2013-2012 (Συνοπτικός)	73
Εξέλιξη Ισολογισμού (Ποσά)	76
Διάρθρωση Ισολογισμού (Ποσοστά %)	77
Εξέλιξη Αποτελεσμάτων Χρήσης (Ποσά)	80
Εξέλιξη Αποτελεσμάτων Χρήσης % των Πωλήσεων	81
Αξιολόγηση Χρήσης 2013	84
Αριθμοδείκτες 2013.....	89
Διάγνωση Ισολογισμού	107
Κρίσιμα Σημεία 2013.....	109
Χρηματοοικονομικές Μεταβολές 2013.....	110
Πηγές & Χρηματοδότηση Κεφαλαίων	114
Ταμειακές Ροές	118
Ανάλυση ευαισθησίας	120
Διαχρονική Ανάλυση 2013.....	122

Μελέτη δείκτη Altman's Z-Score	123
5.1. ΣΥΖΗΤΗΣΗ	124
5.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	126
6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	129

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1	Παγκόσμιο ΑΕΠ (2007-2014)	17
Πίνακας 2	Έλλειμμα του ΑΕΠ	17
Πίνακας 3	Παγκόσμιος Πληθωρισμός (2001-2007)	19
Πίνακας 4	Βασικά μεγέθη Παγκόσμιας Οικονομίας	20
Πίνακας 5	Ποσοστό Ανεργίας σε χώρες της Ε.Ε. (2008-2013)	24
Πίνακας 6	Ανάλυση Μεταβολής του ΑΕΠ (2001-2011)	26
Πίνακας 7	Δημοσιονομική Προσαρμογή (2009-2011)	28
Πίνακας 8	Πρωτογενείς Δαπάνες (2009-2011)	29
Πίνακας 9	Ποικιλίες αμπέλου στην Λακωνία (σε στρέμματα)	37
Πίνακας 10	Οινοπαραγωγής της Λακωνίας	37
Πίνακας 11	Μέσος Ετήσιος Ρυθμός ΑΕΠ της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά νομό	38
Πίνακας 12	Ποσοστιαία συμμετοχή κατά κλάδο στο ΑΕΠ Λακωνίας	40
Πίνακας 13	Κατανομή των ελαιολιτριβείων στην Ελλάδα	54
Πίνακας 14	Εισαγωγές Ελαιολάδου στην Ελλάδα σε αξία & ποσότητα (2007-2011)	59
Πίνακας 15	Ποσοστιαία συμμετοχή της Λακωνικής παραγωγής ελαιολάδου σε Περιφέρεια & Επικράτεια & ετήσιοι ρυθμοί μεγέθυνσης (1990-2007)	61
Πίνακας 16	Ισολογισμός 2012-2011 (Συνοπτικός).....	71
Πίνακας 17	Ισολογισμός 2013-2012 (Συνοπτικός).....	73
Πίνακας 18	Εξέλιξη Ισολογισμού (Ποσά).....	76
Πίνακας 19	Διάρθρωση Ισολογισμού (Ποσοστά %).....	77
Πίνακας 20	Εξέλιξη Αποτελεσμάτων Χρήσης (Ποσά).....	80
Πίνακας 21	Εξέλιξη Αποτελεσμάτων Χρήσης (% των Πωλήσεων).....	81
Πίνακας 22	Εξέλιξη Αποτελεσμάτων χρήσης.....	82

Πίνακας 23	Εξέλιξη τάσεων βασικών οικονομικών μεγεθών.....	83
Πίνακας 24	Κρίσιμα σημεία έτος: 2013.....	109
Πίνακας 25	Κεφάλαιο κίνησης (cash – flow).....	110
Πίνακας 26	Μεταβολή κεφαλαίου κίνησης %.....	110
Πίνακας 27	Χρηματοοικονομικές μεταβολές.....	113
Πίνακας 28	Ταμειακές ροές.....	118
Πίνακας 29	Μελέτη λειτουργικού και ολικού νεκρού σημείου.....	119
Πίνακας 30	Δείκτης Z-Score.....	123

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1	Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (1990-2011)	30
Διάγραμμα 2	Η Ανεργία στην Ελλάδα (2001-2011)	32
Διάγραμμα 3	Λακωνική Παραγωγή Εσπεριδοειδών & Ελαιολάδου	35
Διάγραμμα 4	Συμμετοχή της Λακωνικής παραγωγής εσπεριδοειδών & Ελαιολάδου στην εθνική παραγωγή (1990-2007)	35
Διάγραμμα 5	Εξέλιξη παραγωγής ελαιολάδου (2003/04 – 2008/09)	49
Διάγραμμα 6	Διεθνείς εξαγωγές ελαιολάδου σε ποσότητα (1990- 2000)	51
Διάγραμμα 7	Διεθνείς εξαγωγές ελαιολάδου σε ποσότητα (2000-2010)	51
Διάγραμμα 8	Εξαγωγές ελαιολάδου σε αξία, 1990-2000 & 1999-2009	52
Διάγραμμα 9	Μέση παραγωγή ανά ελαιοτριβείο κατά περιφέρεια (σε τόνους)	53
Διάγραμμα 10	Η σημασία του ελαιολάδου στην Ελλάδα	55
Διάγραμμα 11	Κατανάλωση Ελαιολάδου – Σπορελαίων ανά περιοχή κατοικίας	57
Διάγραμμα 12	Εξαγωγές Ελαιολάδου (1990-2000, 2000-2010)	58
Διάγραμμα 13	Διάρθρωση Ισολογισμού (Ποσά).....	75
Διάγραμμα 14	Διάρθρωση ισολογισμού - Παθητικό – Σύνολο.....	75
Διάγραμμα 15	Διάρθρωση Ισολογισμού 2011.....	78
Διάγραμμα 16	Διάρθρωση Ισολογισμού 2012.....	78
Διάγραμμα 17	Διάρθρωση Ισολογισμού 2013.....	79
Διάγραμμα 18	Καθαρά κέρδη 2011-2013.....	80
Διάγραμμα 19	Κύκλος εργασιών σε σχέση με τα μικτά αποτελέσματα...	81
Διάγραμμα 20	Εξέλιξη Βασικών οικονομικών μεγεθών με έτος βάσης το 2011.....	83
Διάγραμμα 21	Εξέλιξη τάσεων βασικών οικονομικών μεγεθών με έτος βάσης το 2011.....	84
Διάγραμμα 22	Εξέλιξη κεφαλαίου κίνησης.....	111
Διάγραμμα 23	Ανάλυση Ευαισθησίας Νεκρό σημείο.....	120
Διάγραμμα 24	Ανάλυση Ευαισθησίας Ευαισθησία πωλήσεων.....	121

Διάγραμμα 25	Ανάλυση Ευαισθησίας Ευαισθησία μεταβλητών δαπανών	121
Διάγραμμα 26	Διαχρονική παρουσίαση δείκτη Altman's Z-Score.....	123

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΙΟC «International Olive Council»

ΑΕΠ «Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν»

ΑΠΑ «Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία»

ΓΔΑ «Γεωργία- Κτηνοτροφία –Δασοκομία –Αλιεία»

ΔΝΤ «Διεθνές Νομισματικό Ταμείο»

ΔΣΕ «Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου»

ΔΤΚ «Δείκτης Τιμών Καταναλωτή»

Ε.Ε. «Ευρωπαϊκή Ένωση»

ΕΛ.ΣΤΑΤ. «Ελληνική Στατιστική Αρχή»

ΕΚΤ «Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα»

ΕνΔΤΚ «Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή»

Ε.Π.Σ.Α. «Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης»

ΕΣΥΕ «Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος»

ΗΠΑ «Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής»

Ο.Ε. «Ομόρρυθμη Εταιρεία»

ΠΓΕ «Προστατευόμενη με Γεωγραφική Ένδειξη»

ΠΟΠ «Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης»

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΣΤΗ ΛΑΚΩΝΙΑ

Αντικειμενικός σκοπός εργασίας

Ο αντικειμενικός σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση του κλάδου της ελαιοκομίας και του γενικότερου οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται και αναπτύσσεται. Για την καλύτερη κατανόηση του θέματος, γίνεται και μια πρωτογενής χρηματοοικονομική ανάλυση πάνω σε μια επιχείρηση του κλάδου στην περιοχή της Λακωνίας.

Τόσο η βιβλιογραφική όσο και η ερευνητική – χρηματοοικονομική ανάλυση της παρούσας εργασίας, αποσκοπούν στην εξέταση και την κατανόηση της κατάστασης του κλάδου της ελαιοκομίας, σε διεθνές, εθνικό αλλά και τοπικό επίπεδο, και συγκεκριμένα αυτό της Λακωνίας.

Ερευνητικοί στόχοι:

1. Να διαπιστωθεί ποιο είναι το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και κατά πόσο επηρεάζει τον κλάδο του ελαιολάδου.
2. Να διαπιστωθεί η πορεία και οι δυνατότητες ανάπτυξης του κλάδου του ελαιολάδου.
3. Να προσδιοριστεί η θέση του ελληνικού ελαιολάδου στην παγκόσμια αγορά και η δυνατότητα ανάδειξης των ισχυρών σημείων του.
4. Να αντισταθμιστεί ο κλάδος του ελαιολάδου σε διεθνές και εθνικό επίπεδο.
5. Να αναλυθεί ο κλάδος του ελαιολάδου ειδικά στην περιοχή της Λακωνίας.
6. Να προσδιοριστεί και να αναλυθεί η υφιστάμενη οικονομική κατάσταση της μελετούμενης εταιρείας.

Δομή εργασίας

Σε πρώτο φάση επιχειρείται η θεωρητική – βιβλιογραφική ανασκόπηση του οικονομικού περιβάλλοντος, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο και ειδικά του οικονομικού περιβάλλοντος της Λακωνίας, προκειμένου να αποτυπωθούν οι συνθήκες του γενικότερου οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις. Για την ανάλυσή του επιχειρείται μια διαχρονική παρουσίαση του ΑΕΠ, του Πληθωρισμού, της Δημοσιονομικής Πολιτικής, της Νομισματικής Πολιτικής και της Απασχόλησης – Ανεργίας, σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό αλλά και εθνικό επίπεδο.

Στη συνέχεια γίνεται η ανάλυση του κλάδου της Ελαιοκομίας, επίσης σε διεθνές, εθνικό αλλά και τοπικό επίπεδο και δη σε αυτό της Λακωνίας, και ακόμη παρουσιάζονται οι δυνατότητες, οι απειλές, οι ευκαιρίες και οι κίνδυνοι. Ακολουθεί η παρουσίαση της εταιρείας και η χρηματοοικονομική ανάλυση και αξιολόγησή της για τα 3 τελευταία έτη, 2011, 2012 και 2013. Τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για την χρηματοοικονομική ανάλυση είναι ο ισολογισμός, οι αριθμοδείκτες, η ανάλυση οικονομικών δεικτών, κίνησης κεφαλαίων, ανάλυση μεγέθους κ.α. Τέλος, ακολουθούν τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξα μέσα από την μελέτη και την έρευνα του θέματος.

2.1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ανάλυση Οικονομικού Περιβάλλοντος

Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον

Για την παρουσίαση του οικονομικού περιβάλλοντος σε παγκόσμιο επίπεδο θα γίνει μια συνοπτική ανάλυση του παγκόσμιου ΑΕΠ, του παγκόσμιου Πληθωρισμού, της Δημοσιονομικής και Νομισματικής πολιτικής και του επιπέδου Απασχόλησης και Ανεργίας τόσο στις προηγμένες όσο και στις αναδυόμενες οικονομίες. Η οικονομική αυτή ανάλυση ξεκινά από το 2000 και φτάνει έως και το σήμερα, προκειμένου να έχουμε μια πιο σφαιρική εικόνα της παγκόσμιας οικονομίας. Φυσικά η οικονομική παρουσίαση της σημερινής κατάστασης στηρίζεται μόνο σε προβλέψεις μέσα από μελέτες που έγιναν πάνω στην Οικονομία.

Παγκόσμιο ΑΕΠ

Η διεθνής οικονομία παρουσίαζε ανέκαθεν ανοδική πορεία, με εξαίρεση τα έτη 2005 και 2009, λόγω της χρηματοοικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα, την χρονική περίοδο 2001-2007 παρουσίαζε διαχρονική άνοδο, και μάλιστα το ΑΕΠ από 2,7% το 2001 αυξήθηκε στα 3,1% το 2002, στα 3,9% το 2003 και στα 5,3% το 2004. Τη χρονιά αυτή την πιο έντονη αύξηση στο ΑΕΠ παρουσίασαν, από τις αναπτυσσόμενες χώρες η Κίνα, με ποσοστό 9,5% και η Ινδία με 7,3%, ενώ από τις προηγμένες οικονομίες οι ΗΠΑ με ποσοστό 4,4%, το Ηνωμένο Βασίλειο με 3,1% και η Ιαπωνία με 2,6%.

Μάλιστα η Ιαπωνία, αν και το 2005 σημειώθηκε παγκοσμίως μικρή μείωση του ΑΕΠ, με ποσοστό 4,9%, κυρίως λόγω της αύξησης των τιμών των καυσίμων, εντούτοις εκείνη ήταν η μόνη χώρα που σημείωσε άνοδο στην οικονομική της δραστηριότητα, που οφείλεται στην αύξηση της εγχώριας ζήτησης, από 2,3% το 2004 σε 2,6%, και την μείωση των καθαρών εξαγωγών από 0,8% το 2004 σε 0,3% το 2005. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2004, 2005)

Το 2006 συνεχίστηκε η άνοδος του ΑΕΠ που έφτασε τα 5,4%, που αποτελεί και την καλύτερη επίδοση των τελευταίων τριάντα χρόνων. Την χρονιά αυτή παρατηρήθηκε παγκόσμια οικονομική αύξηση που οφείλεται κυρίως στην αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης, ιδίως στις ΗΠΑ, και στην αύξηση των τιμών των καυσίμων που ευνόησε κυρίως τη Ρωσία και τις οικονομίες των ανεξάρτητων κρατών. Μάλιστα στην Ε.Ε. παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι την ίδια χρονιά αυξήθηκε και ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών σε 9,2% από 7,4% το 2005, που οφείλεται στην απελευθέρωση του εμπορίου, τη διεθνοποίηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων αλλά και την αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης. (Εκθεση Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, 2006, 2007)

Η παγκόσμια οικονομία το 2007 παρουσίασε μικρή μείωση, φτάνοντας το ΑΕΠ στα 5,2%. Εξαιτίας όμως των αναταραχών στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές το δεύτερο εξάμηνο τις ίδιας χρονιάς και της ανόδου της τιμής του πετρελαίου, ο ρυθμός ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ το 2008 έπεσε στο 3,0%, ενώ στην ζώνη του Ευρώ την ίδια χρονιά ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 3,1%. Το 2009, όπως ήδη αναφέρθηκε, ήταν παγκοσμίως μια δύσκολη οικονομικά χρονιά, καθώς το ΑΕΠ σημείωσε αρνητικό πρόσημο λόγω τις χρηματοοικονομικής κρίσης ενώ τις επόμενες χρονιές παρατηρήθηκε σημαντική άνοδος, όπως φαίνεται και από τους πίνακες, 1 και 2, παρακάτω: (Εκθεση Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, 2008, 2009, 2010)

Πίνακας 1. Παγκόσμιο ΑΕΠ 2007-2014

	Ρυθμός Ανάπτυξης				
	2007	2008	2009	2010	2014
Παγκόσμια Οικονομία	5,20%	3,00%	-1,10%	3,10%	4,50%
Ανεπτυγμένες Οικονομίες	2,70%	0,60%	-3,40%	1,30%	2,40%
ΗΠΑ	2,10%	0,40%	-2,70%	1,50%	2,10%
Ευρωζώνη	2,70%	0,70%	-4,20%	0,30%	2,10%
ΕΕ	3,10%	1,00%	-4,20%	0,50%	n.a
Βραζιλία	5,70%	5,10%	-0,70%	3,50%	3,70%
Ρωσία	8,10%	5,60%	-7,50%	1,50%	5,00%
Ινδία	9,40%	7,30%	5,40%	6,40%	8,10%
Κίνα	13,00%	9,00%	8,50%	9,00%	9,50%
Ιαπωνία	2,30%	-0,70%	-5,40%	1,70%	1,80%
Ελλάδα	4,00%	2,90%	-0,80%	-1,00%	1,90%
Πηγή: ΔΝΤ, World Economic Outlook, Οκτ.09.					

Πηγή: παρατίθεται στη Eurobank Research της Eurobank EFG, τόμος IV, τεύχος 8, Δεκέμβριος 2009, σελ. 5.

Πίνακας 2. Έλλειμμα του ΑΕΠ

	Έλλειμμα ως % του ΑΕΠ				
	2007	2008	2009	2010	2014
ΗΠΑ	-2,80%	-5,90%	-12,50%	-10,00%	-6,70%
Ευρωζώνη	-0,60%	-1,80%	-6,20%	-6,60%	-3,50%
ΕΕ	-0,90%	-2,30%	-6,90%	-7,50%	n.a
Ιαπωνία	-2,50%	-5,80%	-10,50%	-10,20%	-8,00%
Ελλάδα	-3,70%	-7,70%	-12,70%	-12,20%	n.a
Πηγές: ΔΝΤ, World Economic Outlook, Regional Outlooks, Οκτ. 09. Στοιχεία για την ΕΕ και την Ελλάδα: European Commission: European Economic Forecast, Νοέμ.09					

Πηγή: παρατίθεται στη Eurobank Research της Eurobank EFG, τόμος IV, τεύχος 8, Δεκέμβριος 2009, σελ. 8.

Σύμφωνα με την έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) τον Οκτώβρη του 2012, η αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ, από 3,8% το 2011, έφτασε στο 3,3% το 2012, στο 2,9% το 2013 και αναμένεται στο 3,6% το 2014. Στην ΕΕ το 2013, σημειώθηκε ύφεση στο 0,4% και το 2014 αναμένεται ανάκαμψη της τάξης του 1,1% και 1,7% το 2015, εξαιτίας της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής και πιστωτικής επέκτασης που ασκήθηκε. Στις προηγμένες οικονομίες, όπως οι ΗΠΑ, παρατηρήθηκε οικονομική επιβράδυνση λόγω της αύξησης της φορολογίας και του περιορισμού των δημοσίων δαπανών. Στις αναπτυσσόμενες οικονομίες ο ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε από 6,2% το 2011 σε 5,3% το 2012 και σε 5,6% το 2013. (Στουρνάρας, 2012, 2013)

Παγκόσμιος Πληθωρισμός

Όπως συνέβη με το ΑΕΠ, έτσι και ο παγκόσμιος πληθωρισμός τα έτη 2002-2006 στις αναδύομενες αλλά και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, ακολουθούσε ομαλή πορεία, παρουσιάζοντας διαχρονική υποχώρηση και σταδιακή μείωση, μετρημένος με βάση τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ). Ο λόγος της υποχώρησης ήταν η παγκοσμιοποίηση των αγορών αγαθών και υπηρεσιών και η αντιστάθμιση των τιμών των πρώτων υλών και ενδιάμεσων – τελικών προϊόντων. Η μόνη εξαίρεση ήταν το έτος 2005 που παρουσίασε μικρή αύξηση εξαιτίας της διαφοράς μεταξύ των περιορισμένων αυξήσεων στους μισθούς και της μείωσης των τιμών αγαθών και υπηρεσιών. (Έκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2007)

Στις προηγμένες οικονομίες, όπως στις ΗΠΑ, ο πληθωρισμός κυμάνθηκε μεταξύ 2,8% και 3,4% και ακολούθησε ανοδική πορεία τα έτη 2003, 2004 και 2005, λόγω αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, ενώ στην Ευρωζώνη παρέμεινε άνω του 2% εξαιτίας της αύξησης της τιμής του πετρελαίου και των έμμεσων φόρων και τιμών σε κάποιες χώρες της. Στο Ηνωμένο Βασίλειο παρέμεινε επίσης πάνω από το 2% λόγω της συνεχούς αύξησης του κόστους των ενεργειακών πρώτων υλών και των τιμών των προϊόντων που εισήχθησαν στην χώρα. Στην Κίνα το επίπεδο του πληθωρισμού παρουσίασε έντονες διακυμάνσεις διότι, όπως φαίνεται και από τον πίνακα παρακάτω, το 2004 ήταν στο 3,9% και το 2005 έφτασε στο 1,8%, γεγονός που την ανέδειξε ως την τέταρτη σε μέγεθος οικονομία σε παγκόσμιο

επίπεδο. Η Ινδία είναι από τις χώρες που παρουσιάζουν διαχρονικά αυξημένο πληθωρισμό και με σημαντικότερη αύξηση αυτή των ετών 2006 και 2007. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2006, 2007)

Πίνακας 3. Παγκόσμιος Πληθωρισμός (2001-2007)

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΡΑΤΩΝ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1. ΠΡΟΗΓΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ	30	2,1	1,5	1,8	2,0	2,3	2,3	1,8
   ΗΠΑ		2,8	1,6	2,3	2,7	3,4	3,2	1,9
   ΙΑΠΩΝΙΑ		-0,8	-0,9	-0,2	0,0	-0,6	0,2	0,3
   ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ**	27	3,0	2,5	2,2	2,3	2,3	2,3	2,2
   ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ**	13	2,4	2,3	2,1	2,1	2,2	2,2	2,0
   ΝΕΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΑΣΙΑΣ	4	1,9	1,0	1,5	2,4	2,3	1,6	2,1
2. ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ - ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ	143	6,7	5,8	5,8	5,6	5,4	5,3	5,4
   ΑΦΡΙΚΗΣ	48	12,5	9,7	10,6	7,9	8,4	9,5	10,7
   ΑΣΙΑΣ	23	2,7	2,0	2,5	4,1	3,6	4,0	3,9
   ΙΝΔΙΑ		3,8	4,3	3,8	3,8	4,2	6,1	6,2
   ΚΙΝΑ		0,7	-0,8	1,2	3,9	1,8	1,5	2,2
   ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	13	3,8	5,3	6,2	7,2	7,1	7,9	10,6
   ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ & Δ.ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΟΥ	32	6,1	8,9	10,6	6,5	6,3	5,4	5,2
   ΒΡΑΖΙΛΙΑ		6,8	8,4	14,8	6,6	6,9	4,2	3,5
   ΜΕΞΙΚΟ		6,4	5,0	4,5	4,7	4,0	3,6	3,9
   ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ & ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (ΚΑΕ)	14	19,7	14,9	8,3	6,1	4,8	5,0	4,8
   ΚΟΙΝΟΠΟΛΙΤΕΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ (ΚΑΚ)	13,0	20,3	13,8	12,0	10,3	12,4	9,5	9,0
   ΡΩΣΙΑ		21,5	15,8	13,7	10,9	12,7	9,7	8,1

Πηγή: Έκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2006, σελ. 295

Στην ζώνη του Ευρώ ο πληθωρισμός τα έτη 2010 – 2013 παρουσίασε διακυμάνσεις. Το 2012 παρουσίασε επιβράδυνση από 2,2% το 2012 σε 0,7% το 2013

και αναμένεται να διατηρήσει τις χαμηλές αυτές τιμές. Όπως δείχνει και ο πίνακας παρακάτω, στις προηγμένες οικονομίες ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2012 στο 1,9% και στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες στο 6,1% και αναμένεται να αγγίξει αντίστοιχα το 1,6% και 5,8% το 2013, γεγονός που οφείλεται στην επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας. (Στουρνάρας, 2012, 2013)

Η υποχώρηση της παγκόσμιας εξωτερικής ζήτησης και η αυξημένη αβεβαιότητα είχε ως αποτέλεσμα την υποχώρηση του ρυθμού αύξησης του όγκου των συναλλαγών του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών. Έτσι το 2012 ανέρχονταν στο 3,2% έναντι 5,8% το 2011, στο 2,9% το 2013 ενώ το 2014 προβλέπεται επιτάχυνση του ρυθμού μεταβολής του στο 4,9%. (Στουρνάρας, 2012, 2013)

**Πίνακας 4. Βασικά μεγέθη Παγκόσμιας Οικονομίας
(% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)**

	2011	2012	2013	2014
Παγκόσμιο ΑΕΠ	3,9	3,2	2,9	3,6
ΑΕΠ Ευρωζώνης	1,5	-0,6	-0,4	1,0
ΑΕΠ ΗΠΑ	1,8	2,8	1,6	2,6
Όγκος παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες)	6,1	2,7	2,9	4,9
Πληθωρισμός				
α. Προηγμένες οικονομίες	2,7	2,0	1,4	1,8
β. Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες	7,1	6,1	6,2	5,7
Τιμή πετρελαίου (δολάρια ΗΠΑ/βαρέλι)	104,0	105,0	104,5	101,3

Πηγή: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, World Economic Outlook (Οκτώβριος 2013)

Πηγή: ΔΝΤ, παρατίθεται στην Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2014 του Στουρνάρα Γ. τον Οκτώβριο 2013, Αθήνα, σελ. 12

Δημοσιονομική Πολιτική

Η δημοσιονομική πολιτική, δηλαδή η πολιτική διαχείριση των οικονομικών του δημοσίου (εσόδων και δαπανών), στις προηγμένες οικονομίες και δη στις ΗΠΑ παρουσίαζε το διάστημα 2001-2003 επεκτατική τάση, καθώς προσπάθησε να μειώσει τους επιβαλλόμενους φόρους αλλά παράλληλα αύξησε τις κρατικές δαπάνες κυρίως για αμυντικούς σκοπούς (πόλεμος στο Ιράκ) αλλά και καταναλωτικούς – επενδυτικούς. Έτσι παρουσίασε το 2003 το μεγαλύτερο δημοσιονομικό έλλειμμα φτάνοντας το 4,6% του ΑΕΠ, από 1,4% το 2000, και στις συνέχεια σημείωσε πτωτική πορεία φτάνοντας το 2,7% το 2005, διότι οι προηγμένες χώρες αποφάσισαν να

ακολουθήσουν πιο περιοριστική δημοσιονομική πολιτική αλλά και γιατί σημειώθηκε αύξηση των εσόδων εξαιτίας της οικονομικής ανάκαμψης. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006)

Στη ζώνη του Ευρώ το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης παρουσιάζει αρχικά διαχρονική αύξηση, καθώς το 2001 ήταν 1,6% του ΑΕΠ, 2,2% το 2002, 2,7% το 2003, πάλι 2,7% το 2004 αλλά σημειώνοντας αύξηση του καθαρού δημοσίου χρέους 71,3% του ΑΕΠ, από 70% το 2002 και 155% του ΑΕΠ του ακαθάριστου δημοσίου χρέους. Τα επόμενα χρόνια άρχισε να παρουσιάζει σταδιακή μείωση του ελλείμματος με ταυτόχρονη όμως μείωση και του δημοσίου χρέους, το οποίο έφτασε στο 69,3% του ΑΕΠ το 2006. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007)

Η Ιαπωνία αν και αρχικά παρουσίαζε υψηλό δημόσιο έλλειμμα, 7,7% του ΑΕΠ το 2002 και 8,2% το 2003, στην συνέχεια άρχισε να υποχωρεί σταδιακά. Αντίθετα το καθαρό και ακαθάριστο δημόσιο χρέος δεν ακολούθησε διαχρονικά την ίδια πορεία. Έτσι ενώ το 2002 το καθαρό δημόσιο χρέος της ήταν γύρω στο 70% του ΑΕΠ και το ακαθάριστο 155% του ΑΕΠ, το 2005 αυξήθηκε στα 182,9% και στα 184,8% το 2006. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007)

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μικρή μόνο βελτίωση στη δημοσιονομική πολιτική των προηγμένων οικονομιών, αν και είναι σημαντική η ανάκαμψη του ΑΕΠ, και το δημόσιο χρέος αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια στις προηγμένες οικονομίες, εκτός από την Γερμανία. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2010, 2011)

Νομισματική Πολιτική

Η Νομισματική πολιτική, δηλαδή η πολιτική του καθορισμού των βασικών επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), αποτελεί και αυτή μια προσπάθεια βελτίωσης της γενικότερης βελτίωσης της διεθνούς οικονομίας.

Στην Ευρωζώνη λόγω της περιορισμένης οικονομικής δραστηριότητας και της μείωσης του κινδύνου λόγω των πληθωριστικών πιέσεων, τόσο τα βασικά επιτόκια

των κεντρικών τραπεζών όσο και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα ενώ τα βραχυπρόθεσμα σε πολλές οικονομίες παρουσιάζονται αρνητικά. Το Ευρώ, αν και το χρονικό διάστημα 2001-2004 ακολουθούσε ανοδική πορεία, εντούτοις από το 2005 και στα χρόνια που ακολούθησαν αρχίζει να υποχωρεί σταδιακά, αναγκάζοντας έτσι την Ευρωζώνη να ασκήσει το 2012 νέα νομισματική πολιτική, μέσα σε δύσκολο οικονομικό περιβάλλον λόγω του αυξημένου δημοσίου χρέους πολλών χωρών της ζώνης του Ευρώ.

Στις ΗΠΑ η νομισματική πολιτική που ασκείται δεν επηρεάζει μόνο το δολάριο αλλά και όλα τα νομίσματα που είναι συνδεδεμένα με αυτό, δημιουργώντας έτσι συναλλαγματική ανισορροπία. Στις διεθνείς αγορές το δολάριο από το 1995 έως και τα τέλη του 2004, υποχωρεί σταδιακά, σε σχέση με τα άλλα διεθνή νομίσματα ενώ από το 2005 και μετά παρουσιάζει μικρή και σταδιακή ενίσχυση. Όσον αφορά τα επιτόκια, παρέμειναν σε σχετικά χαμηλά επίπεδα έως το 2005 και από το 2006 και μετά ακολούθησαν ανοδική πορεία, γεγονός που οφείλεται στους κινδύνους από τον πληθωρισμό και στη γρήγορη πιστωτική επέκταση. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007)

Στην Ιαπωνία γενικότερα σημειώθηκε βελτίωση του τραπεζικού της συστήματος και του χρηματοπιστωτικού τομέα και ασκεί πολιτική χαμηλών έως μηδαμινών επιτοκίων. Μόνο το έτος 2007 η Κεντρική Τράπεζα της Ιαπωνίας αύξησε δύο φορές το βασικό της ανεξόφλητο επιτόκιο, που άγγιξε το 0,75%. Την ίδια αύξηση έκανε και η Κεντρική Τράπεζα της Αγγλίας το ίδιο έτος και το βασικό βραχυπρόθεσμο επιτόκιο της έφτασε στο 5,25%. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2007, 2008)

Απασχόληση – Ανεργία

Στις προηγμένες οικονομίες η ανεργία σημείωσε σημαντικές αυξομειώσεις. Συγκεκριμένα στις ΗΠΑ το ποσοστό της απασχόλησης ήταν στο 75% και η ανεργία στο 6,0% το 2002 ακολουθώντας μικρή αυξητική τάση τα επόμενα χρόνια ενώ από το 2004 και έπειτα παρουσιάζει φθίνουσα πορεία, φτάνοντας το 2006 στο 4,6%. Από το έτος 2007 και έπειτα ακολούθησε πάλι ανοδική τάση μικρής όμως έντασης.

Στην Ιαπωνία το 2002 το ποσοστό της ανεργίας ήταν υψηλό, 5,0%, εξαιτίας της στασιμότητας της οικονομίας, την επόμενη χρονιά αυξήθηκε φτάνοντας στο 5,4% και τα επόμενα χρόνια ακολούθησε πτωτική πορεία φτάνοντας το 2006 στο 3,9%. Στο Ηνωμένο Βασίλειο αντίθετα παρατηρήθηκαν αυξομειώσεις. Έτσι ενώ το 2001 είχε ποσοστό 5,0% , το 2002 αυξήθηκε στα 5,1%, το 2003 και 2004 μειώθηκε στα 4,9% και 4,7% αντίστοιχα ενώ από το 2005 και μετά ακολουθούσε ανοδική τάση φτάνοντας το 2006 στα 5,3%.

Στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, η Ρωσία ακολουθεί διαχρονικά πτωτική πορεία, ξεκινώντας το 2001 από 9,0% και φτάνοντας το 2006 στο 6,8% ενώ η Τουρκία παρουσίασε διαχρονική αύξηση του επιπέδου της ανεργίας από 8,4% το 2001, σε 10,5% το 2002 και 10,5% το 2003 ενώ τα επόμενα δύο έτη ακολούθησε πτωτική πορεία φτάνοντας το 2005 στα 9,8% το 2006 και αύξηση πάλι το 2007 στα 10,9%. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002-2007)

Στην Ευρωζώνη την τελευταία δεκαετία και περισσότερο παρατηρείται μείωση της απασχόλησης και αύξηση του επιπέδου της ανεργίας. Συγκεκριμένα, το 2001 το ποσοστό της ανεργίας ήταν 7,8%, το 2002 αυξήθηκε στο 8,2%, το 2003 8,7%, το 2004 8,8%, και την τετραετία 2005-2008 παρουσίασε μικρή μείωση φτάνοντας από το 8,6% το 2005 στο 7,4% το 2008. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007)

Από το έτος 2009 έως και το 2013 παρουσιάζει διαχρονικά αυξητική τάση, όπως διαφαίνεται και από τον πίνακα 5:

Πίνακας 5. Ποσοστό Ανεργίας σε χώρες της Ε.Ε., 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΕΕ-28	6,9	9,0	9,3	9,5	10,2	10,6
ΕΕ-17	7,4	9,5	9,7	9,8	11,0	11,7
Βέλγιο	7,9	8,3	8,7	8,0	7,8	9,1
Βουλγαρία	5,2	6,7	9,4	10,2	11,5	12,2
Τσεχία	4,2	7,7	7,2	6,4	7,3	7,3
Δανία	3,4	6,2	7,3	7,5	7,4	7,1
Γερμανία	7,3	8,0	6,6	6,0	5,3	5,0
Εσθονία	6,2	14,6	15,5	10,9	9,7	8,0
Ιρλανδία	7,3	13,1	14,3	15,4	15,3	14,1
Ελλάδα	7,2	9,1	12,4	18,7	24,7	26,9
Ισπανία	11,3	17,9	19,8	21,5	25,0	26,0
Γαλλία	7,8	9,6	9,7	9,6	10,2	10,9
Κροατία	6,8	8,7	11,5	12,2	14,4	15,5
Ιταλία	5,7	6,6	6,9	6,7	9,0	10,9
Κύπρος	3,5	5,4	5,9	7,7	11,9	16,4
Λετονία	7,4	18,8	18,5	15,1	13,7	–
Λιθουανία	5,6	13,7	17,9	15,0	12,5	11,9
Λουξεμβούργο	4,8	4,8	4,2	4,8	4,8	5,5
Ουγγαρία	7,7	10,3	10,9	10,7	10,4	9,8
Μάλτα	5,9	6,7	6,7	6,0	6,7	6,9
Ολλανδία	2,7	3,6	4,2	4,0	4,9	6,6
Αυστρία	4,1	4,8	4,5	3,8	4,5	4,7
Πολωνία	6,5	8,0	9,1	9,3	9,9	10,0
Πορτογαλία	–	–	–	12,5	16,1	16,3
Ρουμανία	5,4	6,9	7,1	7,2	6,6	7,3
Σλοβενία	4,1	6,2	7,1	7,8	9,3	10,1
Σλοβακία	8,8	12,4	14,0	13,1	13,6	13,5
Φινλανδία	5,6	7,6	7,3	6,6	7,3	7,1
Σουηδία	5,2	8,0	7,7	7,0	7,5	7,3
Ην. Βασίλειο	6,1	8,0	7,8	8,5	8,0	7,8

ΠΗΓΗ: Eurostat, Νοέμβριος 2013

Πηγή: Eurostat, Σεπτέμβριος 2013.

Το εθνικό οικονομικό περιβάλλον

Ελληνικό ΑΕΠ

Το ελληνικό ΑΕΠ αλλά και γενικότερα όλα τα οικονομικά μεγέθη στην Ελλάδα την χρονική περίοδο 2001-2006 επηρεάστηκαν πολύ από την υιοθέτηση του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, τη χορήγηση ευρωπαϊκών κονδυλίων από την Ε.Ε. και την οργάνωση και διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004.

Το ΑΕΠ της Ελλάδας, έως και το 2006 ακολουθούσε διαχρονικά ανοδική πορεία και χάρη σε αυτή τη σταθερότητα κατάφερε να επιτύχει σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της με τον μέσο όρο των περισσότερο ανεπτυγμένων χωρών – μελών της Ε.Ε. Σε αυτή την οικονομική σταθερότητα συνετέλεσαν οι ευνοϊκές νομισματικές συνθήκες, το θετικό διεθνές κλίμα, οι δημοσιονομικές εξελίξεις, τα πραγματικά επιτόκια που παρέμεναν χαμηλά, η άνοδος των επενδύσεων και κυρίως των κατασκευών, η στήριξη της δημόσιας κατανάλωσης κ.α.. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007)

Από το 2006 και μετά η ελληνική οικονομία συνέχιζε να αναπτύσσεται αλλά άρχισε να παρουσιάζει μειωμένο ρυθμό ανόδου και από 4,7% το 2004 έφτασε στο 3,7% το 2005. Οι λόγοι αυτής της επιβράδυνσης του ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ ήταν κυρίως οι πολύ υψηλές δαπάνες για την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων και η αύξηση της τιμής των καυσίμων. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2005, 2006, 2007)

Το ΑΕΠ το 2009 μειώθηκε στο 2%, εξαιτίας της μεγάλης πτώση των επενδύσεων, της ιδιωτικής κατανάλωσης και των εξαγωγών, το 2010 μειώθηκε στο 8,4%, το 2011 έφτασε στο 9,5% και το 2012 στο 10%. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αυξήσεις της έμμεσης φορολογίας θα είναι μικρότερες από ότι το 2012, το 2013 αναμένεται αρνητικός πληθωρισμός και υποχώρηση της καταναλωτικής ζήτησης. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2010, 2011, 2012)

Πίνακας 6. Ανάλυση Μεταβολής του ΑΕΠ (2001-2011)

ανάλυση μεταβολής του ΑΕΠ: 2001-2011											
Συνεισφορά βασικών μεγεθών στη μεταβολή του ΑΕΠ (2001-2011)											
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ιδιωτική Εθνική Κατανάλωση	3,4	3,3	2,3	2,6	3,1	3,0	2,6	2,8	-0,9	-2,7	-5,2
Δημόσια Κατανάλωση	0,1	1,4	-0,2	0,6	0,2	0,4	1,3	-0,4	0,9	-1,4	-1,7
Ακαθ. Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	1,0	2,0	2,6	0,1	-1,4	4,2	1,3	-1,6	-3,4	-3,0	-3,6
Καθαρές εξαγωγές (εξαγωγές - εισαγωγές)	-0,4	-1,6	-0,4	1,7	1,1	-2,0	-3,3	-0,5	3,0	3,1	2,4
Μεταβολή Αποθεμάτων (% ΑΕΠ)	0,0	-1,7	1,6	-0,7	-0,6	-0,1	1,1	-0,4	-2,8	0,4	1,3
Σύνολο Μεταβολής (ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2005)	4,2	3,4	5,9	4,4	2,3	5,5	3,0	-0,2	-3,3	-3,5	-6,9
Πηγή: Γεν. Δ/ση Οικονομικής Πολιτικής, Υπουργείο Οικονομικών											

Πηγή: παρατίθεται στο πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής του Γενικού λογιστηρίου του κράτους 2011 του Φίλιππου Σαχινίδητον Οκτώβριο 2013, Αθήνα, σελ. 12

Ελληνικός Πληθωρισμός

Ο Πληθωρισμός στην Ελλάδα, με βάση τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), το 2002 παρουσίασε μικρή αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά φτάνοντας το 3,6% ενώ η απόκλιση του από τον μέσο ετήσιο πληθωρισμό της Ε.Ε. αυξήθηκε φτάνοντας σε 1,7 εκατοστιαία μονάδα, σε σχέση με το 1,3 το 2001. Το 2003 και 2004 σημείωσε πτώση και διαμορφώθηκε στο 3,4%, και 3,0% αντίστοιχα ενώ το 2005 αυξήθηκε στο 3,5%, εξαιτίας της αύξησης της τιμής του αργού πετρελαίου και της αύξησης της έμμεσης φορολογίας. Το 2006 υποχώρησε οριακά αγγίζοντας το 3,3%, ενώ γενικά την εξαετία 2001-2006, ο πληθωρισμός της χώρας μας παρέμεινε σε υψηλότερα επίπεδα από ότι ο μέσος πληθωρισμός στην Ε.Ε., γεγονός που προκάλεσε τη διάβρωση των εισοδημάτων και της διεθνούς

ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας ως προς τιμές. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007)

Τα προσεχή έτη ο Πληθωρισμός ακολούθησε καθοδική πορεία, κυρίως λόγω της χαμηλής ζήτησης και της μείωσης του κόστους εργασίας και μάλιστα παραμένει ο χαμηλότερος μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. (Στουρνάρας, 2012, 2013)

Το 2012 ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) επιβραδύνθηκε δραστικά στο 1,2%, από 3,3% το 2011 και 4,7% το 2010 εξαιτίας των μεγάλων αυξήσεων της έμμεσης φορολογίας, και μάλιστα τον Δεκέμβριο του 2012 ο ετήσιος ρυθμός υποχώρησε επιπλέον στο 0,3% και το 2013 διαμορφώθηκε σε αρνητικά επίπεδα και συγκεκριμένα -0,9%. Αντίθετα, στην Ευρωζώνη ο ίδιος δείκτης σημείωνε αύξηση κατά 2,7%. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2012, 2013)

Δημοσιονομική Πολιτική

Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης σε ποσοστό του ΑΕΠ το 2002 άγγιξε το -5,2 του ΑΕΠ, σε σχέση με το -4,9% το 2001 και το έλλειμμα της Κεντρικής Κυβέρνησης αυξήθηκε στο -3,7%. Το 2003 επιδεινώθηκαν οι δημόσιες οικονομίες, λόγω έκτακτων αναγκών κυρίως κατά την οργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, και παρουσίασαν ύφεση οι δημοσιονομικές συνθήκες αν και παρουσίασε ανάκαμψη η ελληνική οικονομία. Το έλλειμμα έφτασε στο -6,3% και το 2004, αυξήθηκε σε 7,9% του ΑΕΠ, ενώ το 2005 και 2006 μειώθηκε και διαμορφώθηκε στο -5,5% και -2,6% του ΑΕΠ αντίστοιχα, εξαιτίας του ικανοποιητικού επιπέδου των κρατικών εσόδων και των δημοσίων επενδύσεων και της περικοπής των δαπανών των δημοσίων επενδύσεων. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007)

Εξαιτίας της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης, υποβλήθηκε το 2006 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Ε.Π.Σ.Α.) της χώρας μας που αφορούσε την περίοδο 2006-2009 και προέβλεπε μείωση του ελλείμματος σε 1,2% του ΑΕΠ και μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης στο -2,4% του ΑΕΠ, προκειμένου να σταματήσει η Ελλάδα

να σημειώνει υπερβολικό έλλειμμα. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2007, 2008)

Περαιτέρω πληροφορίες για τα οικονομικά στοιχεία της δημοσιονομικής πολιτικής της Ελλάδας παρατίθενται παρακάτω με τη μορφή πινάκων:

Πίνακας 7. Δημοσιονομική Προσαρμογή (2009-2011)

Δημοσιονομική προσαρμογή 2009 – 2011					
	2009	2010	2011	2009-2011	
	Πραγμ.	Πραγμ.	Εκτίμηση	Δ	%
Ελλάδα – δισ. €					
Έσοδα	88,1	89,8	88,9	0,8	0,9
Πρωτογενείς Δαπάνες	112,7	101,0	94,2	-18,5	-16,4
Πρωτογενές αποτέλεσμα	-24,6	-11,3	-5,3	19,3	78,5
Ελλάδα - % ΑΕΠ					
Έσοδα	38,0	39,5	41,3	3,3	
Πρωτογενείς Δαπάνες	48,7	44,4	43,8	-4,9	
Πρωτογενές αποτέλεσμα	-10,6	-5,0	-2,5	8,2	
Ευρωζώνη (17) - % ΑΕΠ					
Έσοδα	44,8	44,7	45,3	0,5	
Πρωτογενείς Δαπάνες	48,3	48,1	46,4	-1,9	
Πρωτογενές αποτέλεσμα	-3,5	-3,4	-1,1	2,4	
<i>Σημείωση:</i>					
Ελλάδα ονομαστικό ΑΕΠ - εκατ. €	231,6	227,3	215,2	-16,4	
Πηγή: Eurostat, Εκτίμηση ΓΛΚ για 2011 (Φεβρουάριος 2012).					

Πηγή: παρατίθεται στο πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής του Γενικού λογιστηρίου του κράτους 2011 του Φίλιππου Σαχινίδητον Οκτώβριο 2013, Αθήνα, σελ. 5

Πίνακας 8.Πρωτογενείς Δαπάνες (2009-2011)

Πρωτογενείς Δαπάνες 2009 – 2011 (δισ. €)				
	2009	2010	2011	2009-11
	Πραγμ.	Πραγμ.	Εκτίμηση	Δ %
Σύνολο	112,7	101,0	94,2	-16,4
Μισθολογική δαπάνη	31,0	27,5	25,8	-16,7
Κοινωνικές παροχές/συντάξεις	49,0	47,2	46,5	-5,0
Προϊόντα και Υπηρεσίες	17,1	14,0	11,3	-33,7
Επιχορηγήσεις	0,1	0,1	0,1	8,1
Λοιπές δαπάνες	3,5	3,3	2,9	-16,6
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	12,1	8,8	7,5	-38,2

Πηγή: Eurostat, Εκτίμηση ΓΛΚ για 2011 (Φεβρουάριος 2012).

Πηγή: παρατίθεται στο πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής του Γενικού λογιστηρίου του κράτους 2011 του Φίλιππου Σαχινίδητον Οκτώβριο 2013, Αθήνα, σελ. 6

Δημόσιο χρέος

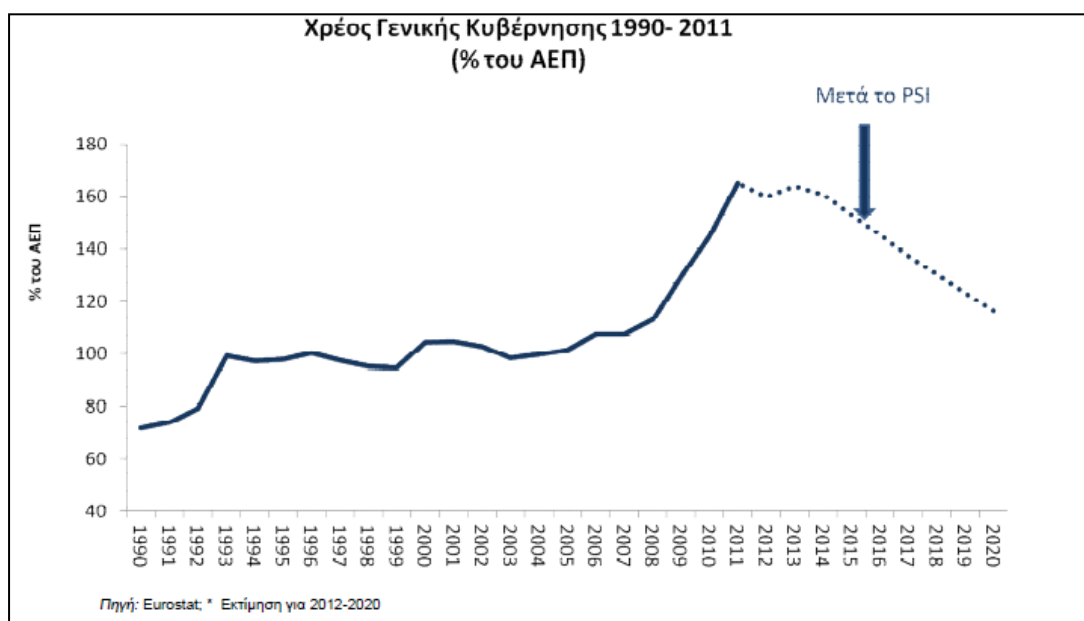
Το δημόσιο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης σε σχέση με το ΑΕΠ της χώρας είχε μειωθεί το χρονικό διάστημα 1997-2002 κατά 6,4 ποσοστιαίες μονάδες, εξαιτίας της μείωσης των επιτοκίων, της επιτάχυνσης του ρυθμού ανάπτυξης, των αυξανόμενων πρωτογενών πλεονασμάτων και της αύξησης των εσόδων από τις αποκρατικοποιήσεις. Από το 2002 και μετά ο λόγος του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ παρουσίασε μεταβολές και έτσι το ίδιο έτος ήταν 104,9%, από 107% το 2001, το 2003 ήταν 103%, το 2004 αυξήθηκε στα 110,5% του ΑΕΠ κατατάσσοντάς τον στην υψηλότερη θέση μεταξύ των χωρών της Ε.Ε..

Το 2005 μειώθηκε φτάνοντας στο 107,5% του ΑΕΠ, γεγονός που οφείλεται στην περιορισμένη δημοσιονομική πολιτική που συνέβαλλε στην εμφάνιση μικρού πρωτογενούς πλεονάσματος, 0,5% του ΑΕΠ, και στον υψηλό αριθμό ανόδου του ΑΕΠ και τα χαμηλά επιτόκια εκείνης της χρονιάς. Το 2006 παρουσίασε πάλι πτώση

και διαμορφώθηκε στο 104,6% του ΑΕΠ λόγω της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2004, 2005, 2006)

Ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ το 2007, παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα, καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση σε μέγεθος στην ΕΕ, ενώ την τελευταία διετία 2008-2009 παρουσίασε μεγάλες αυξήσεις, εξαιτίας της πρωτοφανούς ύφεσης της δημοσιονομικής πολιτικής. Μετά τις δημοσιονομικές εξελίξεις του 2009, ο λόγος χρέους προς το ΑΕΠ τείνει στο άπειρο, γεγονός που αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή μακροοικονομικής ανισορροπίας της ελληνικής οικονομίας. Για τον λόγο αυτό, η δημοσιονομική προσαρμογή και η άμεση σταθεροποίηση του λόγου μεταξύ χρέους και ΑΕΠ πρέπει να αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012)

Διάγραμμα 1. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (1990-2011)

Πηγή: παρατίθεται στο πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής του Γενικού λογιστηρίου του κράτους 2011 του Φίλιππου Σαχινίδη τον Οκτώβριο 2013, Αθήνα, σελ. 9

Νομισματική Πολιτική

Η Νομισματική Πολιτική της Ελλάδας και συγκεκριμένα ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του νομισματικού μεγέθους M3 της ζώνης του Ευρώ, παρουσίασε ιδιαίτερες διακυμάνσεις με πιο σημαντική την υποχώρηση του 2002 και 2003 φτάνοντας στο

2,1% και το 2004 παρουσίασε άνοδο αγγίζοντας το 9,2%. Στην συνέχεια το 2005 σημείωσε μείωση φτάνοντας το 6,4% και το 2006 επιταχύνθηκε πάλι και άγγιξε το 10,6%, γεγονός που οφείλεται στην αύξηση των βασικών επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) που επηρέασε περισσότερο τα βραχυπρόθεσμα από ότι τα μακροπρόθεσμα επιτόκια, μετατοπίζοντας έτσι τα κεφάλαια και παρέχοντας υψηλότερες αποδόσεις.

Τα τραπεζικά επιτόκια τα έτη 2002-2004 ακολουθούσαν πτωτική πορεία εξαιτίας κυρίως του έντονου ανταγωνισμού των πιστωτικών ιδρυμάτων και της μείωσης των επιτοκίων από την ΕΚΤ. Από το τέλος του 2004 και τα επόμενα χρόνια παρουσίασαν αύξηση και μάλιστα μεγαλύτερη από την αντίστοιχη της Ευρωζώνης, με τις μεγαλύτερες αποκλίσεις να παρατηρούνται στα καταναλωτικά κυρίως δάνεια προς τα νοικοκυριά. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006)

Το 2013 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του νομισματικού μεγέθους, μετά από τρία χρόνια που λάμβανε αρνητική τιμή, ανήλθε στο 6,3% από -6,2% το 2012, προφανώς εξαιτίας του περιορισμού της αβεβαιότητας έπειτα από τη σύσταση της Κυβέρνησης, τις ευοίωνες οικονομικές προοπτικές εξέλιξης και της προσπάθειας σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. (Στουρνάρας, 2012, 2013)

Απασχόληση – Ανεργία

Η Ανεργία στην Ελλάδα ήταν χαμηλότερη από ότι στις άλλες χώρες της Ε.Ε., έως το 1997. Τα επόμενα χρόνια όμως το επίπεδο άλλαξε, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα 2 παρακάτω. Έτσι το 2002 το ποσοστό της ανεργίας ήταν 9,9% και η μέση ετήσια συνολική απασχόληση έφτασε στο 57,7%. Το 2003 το επίπεδο της ανεργίας μειώθηκε στο 9,3% και η απασχόληση αυξήθηκε φτάνοντας στο 58,9%. Το 2004 παρουσίασε μείωση της απασχόλησης και απώλεια θέσεων εργασίας που είχαν δημιουργηθεί κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων και έτσι το επίπεδο της ανεργίας έφτασε στο 10,1%. Το 2005 παρατηρήθηκε μείωση του ποσοστού ανεργίας στο 9,3% και αύξηση της απασχόλησης κατά 1,2%, λόγω ενίσχυσης της μισθωτής εργασίας κυρίως στους τομείς των υπηρεσιών.

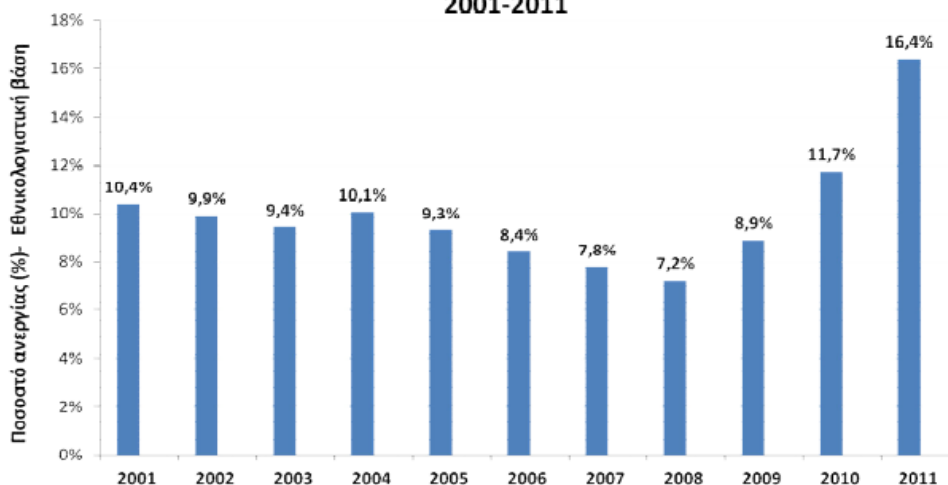
Το 2006 σημειώθηκε περαιτέρω αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας αγγίζοντας το 8,4%. Στους νέους, ηλικίας 15-24 ετών, το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο 25,2%, από 26% το 2005, τη στιγμή που στην Ε.Ε. άγγιζε το 16%. Το 2007 και 2008 το ποσοστό της ανεργίας μειώθηκε στο 7,8% και 7,2% αντίστοιχα ενώ τα επόμενα έτη παρουσίασε άνοδο. Έτσι το 2009 άγγιξε το 8,9%, το 2010 11,7% και το 2011 το ποσοστό ανεργίας προσεγγίζει το 16,5% κατά μέσο όρο.

Η αυξητική πορεία της ανεργίας και η ταυτόχρονη μείωση του επιπέδου της απασχόλησης τα τελευταία χρόνια οφείλεται στην χρηματοοικονομική κρίση, την ύφεση και την αναδιάρθρωση της παραγωγής και της απασχόλησης. (Εκθεση Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, 2002-2012)

Διάγραμμα 2. Η Ανεργία στην Ελλάδα (2001-2011)

πορεία της απασχόλησης στην Ελλάδα

Μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας (%)
2001-2011

Πηγή: Γεν. Δ/ση Οικονομικής Πολιτικής, Υπουργείο Οικονομικών

Πηγή: παρατίθεται στο πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής του Γενικού λογιστηρίου του κράτους 2011 του Φίλιππου Σαχινίδητον Οκτώβριο 2013, Αθήνα, σελ. 14

Το οικονομικό περιβάλλον της Λακωνίας

Η περιφέρεια της Πελοποννήσου

Η διαχρονική συμμετοχή της Περιφέρειας Πελοποννήσου στον ευρύτερο οικονομικό χώρο ανέρχεται περίπου στο 5% του εθνικού ΑΕΠ και κατέχει την 4η και

5η θέση στην κατάταξη των 13 διοικητικών Περιφερειών της Επικράτειας, εξαιτίας της σταθερότητάς της στο συνολικό ΑΕΠ αλλά και της αύξησης της παραγωγής στην Περιφέρεια της Κρήτης και τις Περιφέρειες της Δυτικής Μακεδονίας και του Βορείου Αιγαίου. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου άρχισε το 1990 με ετήσιο ΑΕΠ €6 δις. και στα τέλη του 2007 έφτασε πάνω από €9 δις. Όμως την περίοδο 1991-1999, οι μέσοι ρυθμοί αύξησης της εγχώριας παραγωγής ήταν μικρότεροι τόσο εθνικά όσο και για την ίδια την Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Τη χρονική περίοδο 2001-2007, σύμφωνα με μετρήσεις της τότε Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), το ΑΕΠ της Πελοποννήσου παρουσίασε αύξηση που ανήλθε στο 16,8% και αν και το εγχώριο ΑΕΠ παρουσίασε μέσους ρυθμούς ετήσιας αύξησης 4,1%, εντούτοις η Περιφέρεια Πελοποννήσου παρουσίασε μια υποτονική επίδοση περίπου 2,3%. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Η ευρύτερη περιοχή της Πελοποννήσου κατέχει έξι βασικούς κλάδους δραστηριοτήτων, που είναι:

- η γεωργία, η κτηνοτροφία, η δασοκομία και η αλιεία,
- οι κατασκευές,
- η βιομηχανία και η ενέργεια,
- η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση και οι επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπως η οικονομική διαχείριση ακινήτων, οι φοροτεχνικές και άλλες τεχνικές υπηρεσίες,
- οι υπηρεσίες εμπορίου, επισκευών, ξενοδοχείων-εστιατορίων, μεταφορών και επικοινωνιών και
- άλλες υπηρεσίες. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Η περιοχή της Λακωνίας

Η περιοχή της Λακωνίας αποδεικνύεται πλούσια σε παραγωγή καθώς παράγει πολλά προϊόντα όπως: τα εσπεριδοειδή, το ελαιόλαδο, τα προϊόντα της ελιάς και ο ανερχόμενος κλάδος της οινοποιίας. Τα τελευταία χρόνια, το μέσο μερίδιο της Λακωνίας στα εσπεριδοειδή προσεγγίζει το 1/3 της πελοποννησιακής παραγωγής και το 15% της Επικράτειας, ενώ στο ελαιολάδο κατέχει στο 1/4 περίπου της ετήσιας

παραγωγής της Περιφέρειας και λίγο πάνω από το 1/20 της Επικράτειας. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Πιο κάτω παρουσιάζονται συνοπτικά τα προϊόντα που παράγει η περιοχή της Λακωνίας και συγκεκριμένα τα εσπεριδοειδή και η οινοποιία, ενώ το ελαιόλαδο και τα προϊόντα της ελιάς αναλύονται στο επόμενο κεφάλαιο.

Εσπεριδοειδή

Τα εσπεριδοειδή αποτελούν τα βασικότερα αγροτικά προϊόντα που παράγει η περιοχή της Λακωνίας. Ιδίως την περίοδο 1990-2007 η συμμετοχή της Λακωνίας στην καταγραμμένη παραγωγή τόσο της Περιφέρειας όσο και της Επικράτειας είναι αρκετά αυξανόμενη, λόγω της αξιοποίησης των φυσικών και περιβαλλοντικών συγκριτικών της πλεονεκτημάτων και των σχετικών εμπειριών που έχει αποκομίσει διαχρονικά.

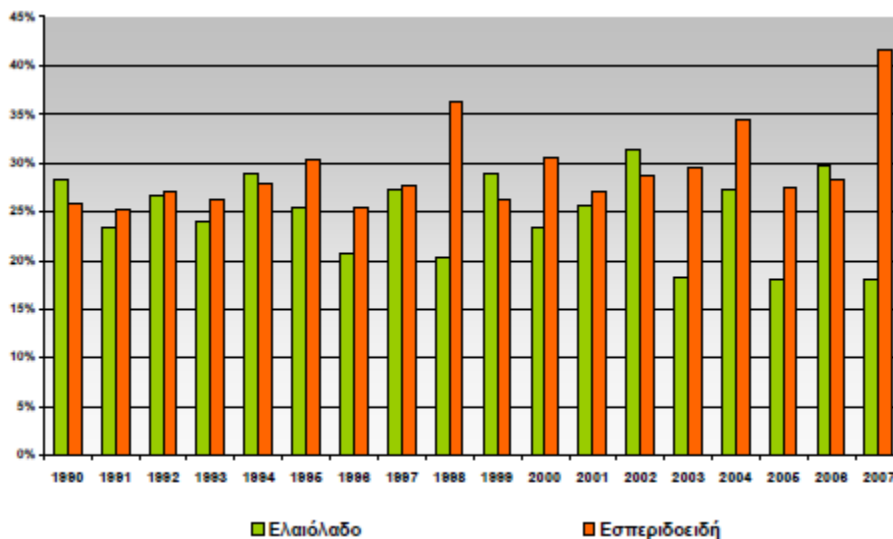
Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η παραγωγή της Λακωνίας ανερχόταν στο επίπεδο του 25% σε σύγκριση με την Περιφέρεια, ενώ κατέληξε στο 30,92%, και πάλι κατά μέσο όρο, την τελευταία δεκαετία. Σε σύγκριση με την Επικράτεια παρατηρούνται επίσης συνεχώς αυξανόμενα ποσοστά, κατά μέσο όρο, συμμετοχής της Λακωνίας ως προς την παραγωγή εσπεριδοειδών, 12,74% και 14,95% αντίστοιχα. Τα τελευταία έτη η Λακωνία παράγει το 1/3 της πελοποννησιακής παραγωγής και το 15% της Επικράτειας.

Η ποιότητα και η ανταγωνιστικότητα των εσπεριδοειδών της Λακωνικής γης, εξαρτάται από την ποιότητα των δέντρων. Έτσι λόγω της φυσικής κόπωσης αλλά και γήρανσης των δένδρων, απαιτείται η εύρεση νέων επενδύσεων καλλιέργειας και στελέχωσης με ειδικούς πάνω στην παραγωγή εσπεριδοειδών. Επιπλέον, όσον αφορά τον ανταγωνισμό της Ελλάδας και δη της Λακωνίας, οι ανταγωνιστές μας, όπως η Ισπανία, αναπτύσσουν μακροχρόνιες σχέσεις με μεγάλους διεθνείς ιδιωτικούς εμπορικούς οίκους. Άλλοι πάλι, όπως η Τουρκία, βασίζονται σε κρατικές υπηρεσίες σύναψης εμπορικών σχέσεων με χώρες εισαγωγής εσπεριδοειδών, όπως η Ρωσία.

Δυστυχώς τα βασικά προβλήματα που ταλανίζουν την περιοχή της Λακωνίας, όσον αφορά την παραγωγή των εσπεριδοειδών, είναι κυρίως οι λειτουργικές αδυναμίες που παρατηρούνται σε τομείς παρέμβασης των ελληνικών συνεταιρισμών,

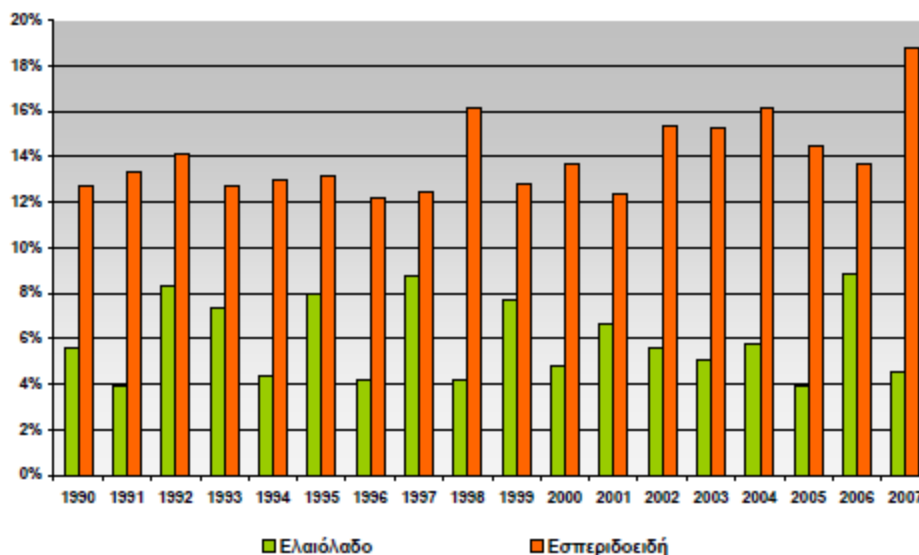
αλλά και δυσκολίες στους μηχανισμούς προώθησης και χρηματοδότησης των εξαγωγών εσπεριδοειδών. (Βαίτσος, Μίσσος, 2010)

Διάγραμμα 3. Λακωνική Παραγωγή Εσπεριδοειδών & Ελαιολάδου (1990-2007)

Πηγή: Allmedia – Όπως δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Νομοί της Ελλάδας», παρατίθεται στη μελέτη Βαίτσου – Μίσσου, σελ. 102

Διάγραμμα 4. Συμμετοχή της Λακωνικής παραγωγής εσπεριδοειδών & Ελαιολάδου στην εθνική παραγωγή (1990-2007)

Πηγή: Allmedia – Όπως δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Νομοί της Ελλάδας», παρατίθεται στη μελέτη Βαίτσου – Μίσσου, σελ. 102

Οινοποιία

Η Λακωνία παράγει και εξάγει οίνο εδώ και πολλές δεκαετίες, γεγονός που αναδεικνύεται και από τη διεθνή αναγνώριση της ΠΟΠ «Μαλβάσια». Ο κλάδος της λακωνικής οινοποιίας περιλαμβάνει δύο βασικούς οικονομικούς τομείς συμμετοχής:

1. τους ανεξάρτητους αμπελουργούς που παράγουν οίνο για ίδια κατανάλωση ή και για πώληση σε τοπικό επίπεδο σε χύμα μορφή,
2. τις επιχειρηματικές μονάδες που προωθούν τον οίνο και τα συναφή προϊόντα που παράγουν, με ολοκληρωμένη στρατηγική και οικονομική επένδυση.

Αν και έχουν γίνει προσπάθειες εξαγωγικής προώθησης, εντούτοις η περιοχή δεν έχει κατορθώσει να αναπτύξει ακόμη μια μεγάλη εμπορική παρουσία, όπως άλλες περιοχές της Πελοποννήσου, όπως η Νεμέα. Απαιτούνται επώνυμα οινοποιητικά προϊόντα, με συγκεκριμένο brand name, και συστηματικές εξαγωγικές προσπάθειες για να την προώθηση του Λακωνικού οίνου.

Τη χρονική περίοδο 2008-2009 οι λακωνικές οινοποιήσιμες εκτάσεις αμπέλου ήταν 9.083 στρέμματα, ενώ την περίοδο 2009-2010 αυξήθηκαν σε 9.118,7 στρέμματα, από τα οποία μόνο για τα 1.583,76 στρέμματα το 2010 έγιναν δηλώσεις συγκομιδής, δηλαδή το 17,4% του συνόλου. Το υπόλοιπο σχεδόν 80% των εκτάσεων, περιελάμβανε ανεξάρτητους ιδιώτες αμπελουργούς ή και εκτάσεις που δεν καλλιεργήθηκαν εκείνη τη χρονική περίοδο. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Το 2009-2010 οι στρεμματικές εκτάσεις με ΠΟΠ που δηλώθηκαν ήταν μόνον 31 στρέμματα και με ΠΓΕ 548,1 στρέμματα ενώ οι εκτάσεις χωρίς ονομασία προέλευσης ανέρχονταν σε 8.539,6 στρ. Η έκταση δικαιωμάτων φύτευσης αμπέλου για την παραγωγή οίνου που διέθεσε το Εθνικό Αποθεματικό στους παραγωγούς και που δεν χρησιμοποιήθηκαν ακόμη, αφορούν 38,9 στρέμματα με ΠΟΠ και 54,4 στρέμματα με ΠΓΕ. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Οι κυριότερες καλλιεργούμενες οινοποιήσιμες ποικιλίες της Λακωνίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 14 που ακολουθεί:

Πίνακας 9. Ποικιλίες αμπέλου στην Λακωνία (σε στρέμματα)

Κυριότερες ποικιλίες αμπέλου για παραγωγή οίνου στη Λακωνία (2010 σε στρεμματική έκταση)

<u>Ποικιλία</u>	<u>Έκταση</u>	<u>Ποικιλία</u>	<u>Έκταση</u>
Μαυρούδι	3.150	Κυδωνίτσα	778.
Ροδίτης	1.095	Αγιωργίτικο	252
Ασπρούδι	794	Λοιπές ποικιλίες	3.050

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας, Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας, (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Το 2010 καταγράφηκαν 15 ιδιωτικές μονάδες παραγωγής ελαιολάδου και καμία συνεταιριστική και από αυτές, οι 7 μόνο κατέθεσαν δηλώσεις παραγωγής στις αρμόδιες αρχές. Το μέγεθός τους δεν ήταν σταθερό: ορισμένες μονάδες κατείχαν 260 έως 350 στρέμματα, άλλες βρίσκονται στα μισά αυτών των μεγεθών και άλλες κυμαίνονται πιο κάτω από 40 ή 20 στρέμματα.

Η Λακωνική οινοπαραγωγή παρουσιάζει μια διαχρονική αυξομείωση, με μόνη εξαίρεση τη μείωση της παραγωγής του 2007 λόγω του καύσωνα και των καταστροφών που προκλήθηκαν στα αμπέλια κατά τους θερινούς μήνες εκείνης της χρονιάς. Στον Πίνακα 4 που ακολουθεί παρατίθενται εκτιμήσεις για τη συνολική κλίμακα οινοπαραγωγής – σε εκατόλιτρα – στη Λακωνία κατά τη δεκαετία του 2000. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Πίνακας 10. Οινοπαραγωγή της Λακωνίας **Συγκεντρωτικές εκτιμήσεις οινοπαραγωγής στη Λακωνία** (Δεκαετία του 2000)

<u>Έτος</u>	<u>Εκτίμηση οινοπαραγωγής (ΗΙ)</u>
2001	42.500
2002	48.000
2003	56.000
2004	52.000
2005	40.000
2006	32.000
2007	16.000
2008	38.000
2009	45.000

Πηγή: αδημοσίευτα δεδομένα της Διεύθυνσης Γεωργίας της Λακωνίας, (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Οικονομική – Παραγωγική ανάπτυξη της Λακωνίας

ΑΕΠ

Όσον αφορά την περιοχή της Λακωνίας, την περίοδο 1991-2007 στην κατάταξη για το παραγόμενο πελοποννησιακό προϊόν η Λακωνία καταγράφει σταθερά το χαμηλότερο απόλυτο μέγεθος ως προς το παραγόμενο ΑΕΠ, με πρώτη την Κορινθία, λόγω της γειτνιάσής της με την Αττική, στην πληθυσμιακή της κλίμακα, αλλά και εξαιτίας της οικονομικής ιστορίας των αναπτυξιακών της επιδόσεων, σταθερά δεύτερη τη Μεσσηνία και τρίτη την Αρκαδία και την Αργολίδα με παρόμοιες επιδόσεις στο συνολικό τους επί μέρους ΑΕΠ. Οι επιδόσεις στην παραγωγή των πέντε Περιφερειακών Ενοτήτων της Πελοποννήσου παρουσιάζονται στον Πίνακα 11 που ακολουθεί:

Πίνακας 11. Μέσος ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης ΑΕΠ της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά Νομό

Γεωγραφική Περιοχή Έτος	Περιφέρεια Πελοποννήσου	ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
Μ.Ο. 1991-1999	1,955%	1,591%	2,914%	2,430%	2,746%	0,813%
Μ.Ο. 2001-2007	2,278%	3,007%	2,504%	0,494%	3,393%	4,037%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., παρατίθεται στη μελέτη Βαίτσου – Μισσού, 2010, σελ. 7

Η Λακωνία εμφανίζει αυξητική τάση στην παραγωγή της με μέσους ετήσιους ρυθμούς αύξησης της παραγωγής σε 2,75% τη δεκαετία του 1990 και σε 3,39% (για κάποια έτη) της δεκαετίας του 2000, ποσοστά υψηλότερα των αντιστοίχων της Περιφέρειας. Επιπρόσθετα, η μέση παραγωγικότητα, στηριζόμενη στο κεφαλήν ΑΕΠ της, ανέρχεται στα €8.459, κατά μέσο όρο, την περίοδο 1991-1999 και €10.553 την περίοδο 2001-2007, ενώ ο δείκτης συνολικής παραγωγικότητας του νομού Λακωνίας, είναι επτά φορές μεγαλύτερος αυτού της ΓΔΑ.

Η περιοχή της Λακωνίας εμφανίζει σχεδόν συνεχή και πολύ ασταθή ετήσια αύξηση του τοπικού ΑΕΠ, όμως υπάρχει συσχέτιση της πορείας διακυμάνσεων του

ΑΕΠ της Λακωνίας με εκείνο της περιφέρειας της Πελοποννήσου. Έτσι, το 2005 ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ της Λακωνίας ήταν 0,692%, το 2006 σημείωσε άνοδο στο 9,561% και το 2007 κατείχε μικρή αύξηση της τάξεως του 2,307%. Το 2007 η αξία του συνολικού παραγόμενου προϊόντος της Λακωνίας κατέχει το 1/3 της Κορινθίας και το 1/2 της Μεσσηνίας. Αντίθετα, έχοντας ως κριτήριο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, στις αρχές της δεκαετίας του 2000 η Λακωνία συγκαταλέγεται στις πιο φτωχές οικονομίες, κατέχοντας την 43η θέση μεταξύ των 52 νομών της Επικράτειας.

Οι παραγωγικές δυνατότητες της Λακωνίας εξαρτώνται από την κλίμακα και το εύρος της οικονομικής δραστηριοποίησης και από την ποιότητα του παραγωγικού δυναμικού της. Τα ποιοτικά αυτά χαρακτηριστικά εξαρτώνται από:

- i. τη συσσώρευση ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων και από το παραγωγικό κεφάλαιο στην περιοχή,
- ii. το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό, την ηλικία του, τις εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές ικανότητες και την εμπειρία που διαθέτει
- iii. τη δυνατότητα αξιοποίησης των παραγωγικών, τεχνολογικών και οργανωτικών δυνατοτήτων.

Την επταετία 2001-2007, ο μέσος ρυθμός μεγέθυνσης του παραγόμενου προϊόντος ήταν 3,39%, πολύ υψηλότερος από το 2,28% της Περιφέρειας. Το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ παρουσιάζει σταθερά και διαχρονικά αυξητική τάση. Την περίοδο 1991-1999, η επίδοση ήταν περίπου €8.445, ενώ την περίοδο 2001-2007 ανήλθε στα €10.553.

Στον πρωτογενή τομέα, και συγκεκριμένα στη γεωργία-κτηνοτροφία, δασοκομία και αλιεία, στα τέλη της δεκαετίας του 1990 κατείχε η συμμετοχή του το 27% του ΑΕΠ της Λακωνίας, ενώ στα μισά της δεκαετίας του 2000 ήταν μεταξύ 15-17%, διπλάσια σχεδόν των αντιστοίχων της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Επομένως, η Λακωνία παραμένει κατά βάση αγροτική περιοχή, ειδικά στο εργατικό της δυναμικό. Ο τομέας των υπηρεσιών εμφανίζει μία σχετική σταθερότητα περίπου στα 2/3 του λακωνικού ΑΕΠ: (α) η μεταποίηση, που περιλαμβάνει την βιομηχανική επεξεργασία εσπεριδοειδών και ελαιολάδου και την οινοπαραγωγή, με ποσοστό 19% περίπου και (β) ο κλάδος των κατασκευών με ποσοστό πάνω από 9% του τοπικού

ΑΕΠ, (γ) η ενέργεια με ποσοστό μεταξύ 1,5% - 2,5%) και (δ) τα μεταλλεία-ορυχεία με ποσοστό 0,1% - 0,3%, όπως παρουσιάζει και ο Πίνακας 12: (Βαίτσος, Μισός, 2010)

Πίνακας 12. Ποσοστιαία συμμετοχή κατά κλάδο στο ΑΕΠ Λακωνίας

Ποσοστιαία συμμετοχή κατά κλάδο στο ΑΕΠ Λακωνίας

Κλάδος Έτος	Γεωργία	Μεταποίηση	Μεταλλεία- Ορυχεία	Κατασκευές	Ενέργεια	Υπηρεσίες
1999	27,1%	13,7%	0,1%	4,9%	1,6%	64,1%
2000	17,4%	25,3%	0,2%	10,5%	2,1%	67,7%
2001	20,7%	16,8%	0,1%	9,5%	2,0%	64,4%
2002	19,9%	16,6%	0,1%	7,7%	2,2%	65,6%
2003	17,6%	18,5%	0,1%	9,7%	2,1%	65,9%
2004	18,5%	18,0%	0,1%	8,6%	2,3%	70,5%
2005	14,9%	19,0%	0,1%	9,2%	2,5%	68,6%
2006	17,0%	19,0%	0,3%	9,2%	2,4%	65,9%
M.O. 99-06	19,1%	18,4%	0,1%	8,7%	2,2%	66,6%

ΠΗΓΗ: Allmedia - Όπως δημοσιεύθηκε στο περιοδικό "Οι Νομοί της Ελλάδας"

Την περίοδο 1999-2006, ο αγροτικός πρωτογενής τομέας κατέχει σχεδόν το 28,7% στο ετήσιο συνολικό ΑΕΠ της Λακωνίας, ποσοστό που κατατάσσει δεύτερη την Ελλάδα στις αγροτικές τοπικές οικονομίες. Στην Μεταποίηση το αντίστοιχο ποσοστό είναι 18,45%, 2,15% στην Ενέργεια, 8,66% στις Κατασκευές και 66,59% στο σύνολο των Υπηρεσιών, με αυξητικές τάσεις, εκτός από τις κατασκευές. Την περίοδο 2000-2007, η Λακωνία εμφανίζει μια γενικώς σταθερή συμβολή στις υπηρεσίες και συγκεκριμένα: «άλλες υπηρεσίες» με ποσοστό 14,68%, χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές υπηρεσίες με 14,40%, υπηρεσίες εμπορίου, επισκευών, τουρισμού, διατροφής, μεταφορών και επικοινωνιών με 13,31%, κατασκευές με 10,01% και αγροτο-μεταποίησης με 3,83%.

Η Λακωνία, συγκαταλέγεται μεταξύ των λιγότερο εύπορων νομών της Επικράτειας, κατέχοντας την 43η θέση μεταξύ των 52 νομών της χώρας και με τις χαμηλότερες κατά κεφαλήν επιδόσεις στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Στις δημόσιες επενδύσεις κυμαίνεται με ετήσια κατά κεφαλή μεγέθη περίπου €190 - €200 και μόνο για δύο τετραετίες, 1982-85 με €212 περίπου και 2005-08 €270, κατείχε τη μεγαλύτερη διαθεσιμότητα πόρων. (Βαίτσος, Μισός, 2010)

Μέσα από την παραπάνω μελέτη για τη Λακωνία, διαπιστώνουμε πως ανήκει στις λιγότερο προνομιούχες περιοχές της Επικράτειας και στη συμμετοχή της τοπικής οικονομίας στις Δημόσιες Επενδύσεις αλλά και στις επιδόσεις της στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

2.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ

Περιγραφή του κλάδου

Το ελαιόλαδο είναι τροφή υψηλής θρεπτικής αξίας, αποτελεί βασικό στοιχείο της μεσογειακής διατροφής και έχει αναγνωριστεί ως προϊόν υγιεινής διατροφής με πολλά οφέλη για τον ανθρώπινο οργανισμό. Χάρη στις θρεπτικές και βιολογικές του ιδιότητες, αποτελεί ένα βασικό συστατικό στο διαιτολόγιο πολλών περιοχών της γης από την αρχαιότητα έως και σήμερα.

Το ελαιόλαδο προκύπτει από την έκθλιψη του καρπού της ελιάς ενώ το πυρηνέλαιο προέρχεται από την επεξεργασία του πυρήνα του ελαιοκάρπου. Μετά τη συγκομιδή των καρπών της ελιάς, μεταφέρονται στα ελαιουργεία όπου, με την ψυχρή ή τη θερμή συμπίεση, παράγεται το λάδι. Έτσι στα ελαιοτριβεία πραγματοποιείται η πρώτη φάση της παραγωγής ελαιολάδου, το οποίο στη συνέχεια είτε διατίθεται απευθείας προς κατανάλωση σε χύμα μορφή, είτε προωθείται σε εμπορικές επιχειρήσεις για μεταπώληση, είτε διοχετεύεται σε επιχειρήσεις επεξεργασίας και τυποποίησης.

Σύμφωνα με το Παράρτημα I του Κοινοτικού Κανονισμού 865/04 «*σχετικά με την Κοινή Οργάνωση Αγοράς Ελαιολάδου και Επιτραπέζιων Ελιών και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 827/68*», οι κατηγορίες ελαιολάδων που μπορούν να διακινούνται σε κάθε Κράτος-Μέλος είναι οι ακόλουθες:

α) Κατηγορίες Ελαιολάδου:

1) **Παρθένα Ελαιόλαδα (Απευθείας βρώσιμο).** Είναι το έλαιο που λαμβάνεται από τον ελαιόκαρπο μόνο με μηχανική μέθοδο ή με άλλη φυσική κατεργασία χωρίς όμως να προκαλείται αλλοίωση στο έλαιο και ούτε άλλη επεξεργασία εκτός από την πλύση, τη μετάγγιση, τη φυγοκέντριση και τη διήθηση. Εξαιρέση αποτελούν τα έλαια που λαμβάνονται με διαλύτες, με βοηθητικές ύλες παραλαβής που έχουν χημική ή βιοχημική δράση ή με μεθόδους επανεστεροποίησης ή ανάμειξης με έλαια της φύσης. Τα έλαια αυτά κατατάσσονται με της εξής ονομασίες:

- i. **Εξαιρετικό (Extra) Παρθένο Ελαιόλαδο:** είναι το παρθένο ελαιόλαδο που η περιεκτικότητά του σε ελεύθερα λιπαρά οξέα, εκφραζόμενη σε ελαϊκό οξύ, δεν υπερβαίνει τα 0,8 g ανά 100 g και τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία αυτήν.
- ii. **Παρθένο Ελαιόλαδο:** είναι το ελαιόλαδο που η περιεκτικότητά του σε ελεύθερα λιπαρά οξέα, εκφραζόμενη σε ελαϊκό οξύ, δεν υπερβαίνει τα 2 g ανά 100 g και του οποίου τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία αυτή.
- iii. **Μειονεκτικό: (Lam-pante)** είναι παρθένο ελαιόλαδο του οποίου η περιεκτικότητα σε ελεύθερα λιπαρά οξέα, εκφραζόμενη σε ελαϊκό οξύ, υπερβαίνει τα 2 g ανά 100 g και/ή του οποίου τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία αυτήν.
- iv. **Εξευγενισμένο Ελαιόλαδο:** είναι το ελαιόλαδο που λαμβάνεται από τον εξευγενισμό παρθένων ελαιολάδων, που η περιεκτικότητά του σε ελεύθερα λιπαρά οξέα, εκφραζόμενη σε ελαϊκό οξύ, δεν υπερβαίνει τα 0,3 g ανά 100 g και του οποίου τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία αυτήν.
- v. **Ελαιόλαδο-αποτελούμενο από εξευγενισμένα ελαιόλαδα και παρθένα ελαιόλαδα:** Είναι το ελαιόλαδο το οποίο λαμβάνεται από ανάμειξη εξευγενισμένου ελαιόλαδου και παρθένων ελαιολάδων, εκτός από το ελαιόλαδο *λαμπάντε*, του οποίου η περιεκτικότητα σε ελεύθερα λιπαρά οξέα, εκφραζόμενη σε ελαϊκό οξύ, δεν υπερβαίνει το 1 g ανά 100 g και του οποίου τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία αυτήν.

2) Κατηγορίες Πυρηνελαίου:

- i. **Ακατέργαστο Πυρηνέλαιο:** είναι το έλαιο που λαμβάνεται από της πυρήνες της ελιάς μετά από επεξεργασία με διαλύτες ή με φυσικά μέσα ή έλαιο που αντιστοιχεί σε ελαιόλαδο *λαμπάντε*. Εξαιρούνται τα έλαια που λαμβάνονται με διεργασίες επανεστεροποίησης και πρόσμειξης με έλαια της φύσης και των οποίων τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία αυτήν.

- ii. **Εξευγενισμένο Πυρηνέλαιο:** είναι το έλαιο το οποίο λαμβάνεται από τον εξευγενισμό του ακατέργαστου πυρηνελαίου, του οποίου η περιεκτικότητα σε ελεύθερα λιπαρά οξέα, εκφρασμένη σε ελαϊκό οξύ, δεν υπερβαίνει τα 0,3 g ανά 100 g και του οποίου τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία αυτήν.
- iii. **Πυρηνέλαιο:** είναι το έλαιο που προκύπτει από ανάμειξη εξευγενισμένου πυρηνελαίου και παρθένων ελαιολάδων, εκτός από το ελαιόλαδο *λαμπάντε*, του οποίου η περιεκτικότητα σε ελεύθερα λιπαρά οξέα, εκφραζόμενη σε ελαϊκό οξύ, δεν υπερβαίνει το 1 g ανά 100 g και του οποίου τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία αυτήν.

Οι πιο πάνω ορισμοί έχουν υποχρεωτική εφαρμογή, χρησιμοποιούνται δε και στο εμπόριο με της τρίτες χώρες, εφόσον είναι συμβατές και με τους διεθνείς υποχρεωτικούς κανόνες (Εμπορικό Πρότυπο Διεθνούς Ελαιοκομικού Συμβουλίου ΔΣΕ, Codex Alimentarius).

Εκτός της παραπάνω κατηγορίες ελαιολάδου, σύμφωνα πάντα με το Παράρτημα I του Κοινοτικού Κανονισμού 865/04 «σχετικά με την Κοινή Οργάνωση Αγοράς Ελαιολάδου και Επιτραπέζιων Ελιών και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 827/68», διακρίνονται και οι παρακάτω κατηγορίες:

α) Ελαιόλαδο Π.Ο.Π. (Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης). Είναι Εξαιρετικό Παρθένο Ελαιόλαδο, που παράγεται στα συγκεκριμένα γεωγραφικά όρια κάποιας περιοχής και τα χαρακτηριστικά του οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο γεωγραφικό αυτό περιβάλλον. Στο περιβάλλον αυτό συγκαταλέγονται οι φυσικοί και ανθρώπινοι παράγοντες, η παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία του προϊόντος που γίνονται στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή. Η τυποποίησή της γίνεται σε αριθμημένα μπουκάλια.

β) Ελαιόλαδο Π.Γ.Ε. (Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης). Είναι Εξαιρετικά Παρθένο Ελαιόλαδο, του οποίου η ποιότητα ή φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό μπορούν να αποδοθούν στη γεωγραφική του προέλευση και η παραγωγή ή /και η μεταποίηση ή/και η επεξεργασία πραγματοποιούνται στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή.

γ) **Ελαιόλαδο Προϊόν Οργανικής Καλλιέργειας.** Είναι Εξαιρετικό Παρθένο ή Παρθένο Ελαιόλαδο, από ελαιώνες βιολογικής καλλιέργειας. Η διαδικασία, από την καλλιέργεια έως και την εμφιάλωση, ελέγχονται από ειδικούς Οργανισμούς Πιστοποίησης και διαθέτει ειδικές αναλύσεις που πιστοποιούν την έλλειψη υπολειμμάτων χημικών ουσιών. (Δαγκαλίδης, 2011)

Διαδικασία παραγωγής

Η ελαιοκομική περίοδος ξεκινά κάθε έτος την 1^η Οκτωβρίου και τελειώνει την 30^η Σεπτεμβρίου του επόμενου. Η παραγωγική διαδικασία ελαιολάδου εξαρτάται από την τεχνολογία που διαθέτει ο παραγωγός, δηλαδή της έκθλιψης με την χρήση υδραυλικών πιεστηρίων, που αποτελεί την παραδοσιακή μέθοδο ή της συνεχούς λειτουργίας με τη χρήση φυγοκεντρικών διαχωριστών, που αποτελεί τη σύγχρονη τεχνολογία. Η παραδοσιακή μέθοδος προσφέρει καλύτερη ποιότητα ελαιολάδου αλλά υστερεί στην απόδοση του ελαιολάδου, το κόστος παραγωγής και τη διασφάλιση των απαιτούμενων προδιαγραφών ποιότητας και ασφαλείας του προϊόντος.

Στην Ελλάδα, με δεδομένες της συνθήκες της αγοράς και της απαιτήσεις της νομοθεσίας, επικρατούν τα ελαιοτριβεία φυγοκεντρικού τύπου, ενώ αντίθετα στην Ιταλία επικρατούν τα παραδοσιακά ελαιοτριβεία, που παράγουν της υψηλής ποιότητας επώνυμα προϊόντα ή αγροτουριστικές δραστηριότητες.

Η διαδικασία παραγωγής είναι σε γενικές γραμμές η ακόλουθη:

α) Παραλαβή του καρπού: Γίνεται η συγκομιδή του καρπού της ελιάς, μεταφέρονται στο ελαιοτριβείο και αποθηκεύονται προσωρινά μέχρι την επεξεργασία της.

β) Αποφύλλωση-Πλύσιμο: Τοποθετούνται σε χοάνη παραλαβής ελαιοκάρπου, μεταφέρονται με μεταφορική ταινία ή ατέρμονα κοχλία στο αποφυλλωτήριο, που απομακρύνονται τα φύλλα, κ.α. και έπειτα πλένονται για την απομάκρυνση ξένων υλών, της σκόνη, χώμα, κ.α.

γ) Σπάσιμο-άλεση ελαιόκαρπου: Τεμαχίζεται ο καρπός και σχηματίζεται η *ελαιοζύμη*. Στα παραδοσιακά ελαιοτριβεία η άλεση του καρπού γίνεται με κυλινδρικές μυλόπετρες, ενώ της σύγχρονες μονάδες χρησιμοποιούνται μεταλλικοί σπαστήρες.

δ) Μάλαξη: Η *ελαιοζύμη* αναμιγνύεται σε μαλακτικές, σε θερμοκρασία 28-30°C με προσθήκη ζεστού νερού, για τη συνένωση των ελαιοσταγονιδίων σε μεγαλύτερες σταγόνες λαδιού.

ε) Εξαγωγή του Ελαιολάδου: Στην παραδοσιακή μέθοδο, με τη χρήση υδραυλικού πιεστηρίου, εξάγεται αρχικά ένα υγρό μίγμα νερού και λαδιού το οποίο στη συνέχεια διαχωρίζεται με φυγοκέντριση, όπου και λαμβάνεται το ελαιόλαδο. Στη *συνεχή μέθοδο 3 φάσεων* η ελαιοζύμη τοποθετείται σε ένα τριφασικό φυγοκεντρικό διαχωριστήρα όπου διαχωρίζονται το ελαιόλαδο, ο ελαιοπυρήνας και τα απόνερα. Στη *συνεχή μέθοδο 2 φάσεων* χρησιμοποιείται της διφασικός διαχωριστήρας όπου διαχωρίζονται το ελαιόλαδο και η υγρή ελαιοπυρήνα.

στ) Καθαρισμός του ελαιόλαδου: Απομακρύνονται τα στερεά σωματίδια με τη χρήση κόσκινων απολάσπωσης.

ζ) Τελικός διαχωρισμός: Με τη χρήση φυγοκεντρικών ελαιοδιαχωριστήρων πραγματοποιείται ο τελικός διαχωρισμός του ελαιόλαδου από τα φυτικά υγρά. (Το στάδιο αυτό δεν υφίσταται στη μέθοδο 2 φάσεων)

η) Εξαγωγή Πυρηνελαιίου: στα πυρηνελαιουργεία με την επεξεργασία αυτή διαχωρίζεται το πυρηνέλαιο από την εκχυλισμένη ελαιοπυρήνα. Έπειτα από ένα μέρος του πυρηνελαιίου με την κατάλληλη επεξεργασία παράγεται το πυρηνέλαιο ραφινέ ή το εξευγενισμένο ελαιόλαδο, ενώ το υπόλοιπο χρησιμοποιείται στη σαπωνοποιία. Η παραγωγική διαδικασία πυρηνελαιίου περιλαμβάνει: (1) Άλεση σε σφυρόμυλους, (2) Ξήρανση σε περιστροφικά ξηραντήρια συνεχούς λειτουργίας, (3) Εκχύλιση με εξάνιο.

θ) Αξιοποίηση ελαιοπυρήνας: Η ελαιοπυρήνα με την κατάλληλη επεξεργασία χρησιμοποιείται στην Παρασκευή ζωοτροφών, ως καύσιμο ή κομπόστ. (Δαγκαλίδης, 2011)

Κριτήρια ταξινόμησης του Ελαιολάδου

Τα τρία διεθνή πρότυπα, ο Κανονισμός 2568/91, το Εμπορικό Πρότυπο του Διεθνούς Συμβουλίου Ελαιολάδου και το Πρότυπο του CODEX ALIMENTARIUS, έχουν ορίσει τις βασικές παραμέτρους για την προστασία του ελαιολάδου και την αξιολόγηση της ποιότητάς του, οι οποίες χωρίζονται της εξής κατηγορίες:

- ✓ Κριτήρια ποιότητας
- ✓ Κριτήρια γνησιότητας
- ✓ Κριτήρια επιμολύνσεων
- ✓ Πρόσθετα

Τα κριτήρια ποιότητας περιλαμβάνουν 7 προσδιορισμούς:

1. Οργανοληπτική αξιολόγηση
2. Ελεύθερη οξύτητα
3. Φασματοφωτομετρική ανάλυση στο υπεριώδες
4. Αριθμό υπεροξειδίων
5. Υγρασία και πτητικές ύλες
6. Αδιάλυτες ουσίες και πετρελαϊκό αιθέρα
7. Ίχνη μετάλλων

Η οργανοληπτική αξιολόγηση έχει μεγάλη σημασία για τον καταναλωτή, διότι μόνο τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του τροφίμου που δοκιμάζει έχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί. Η χαμηλή οξύτητα του παρθένου ελαιολάδου δε σχετίζεται πάντοτε με τα καλά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του, δηλαδή η ελεύθερη οξύτητα δεν μπορεί να αξιολογήσει την γευστική και οσφραντική ποιότητα του παρθένου ελαιολάδου. Η χρήση των καλών παραγωγικών διαδικασιών εξασφαλίζει ένα προϊόν με άριστα χημικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, συμβάλλοντας έτσι στην καλύτερη προώθησή του στη διεθνή αγορά.

Στα κριτήρια γνησιότητας περιλαμβάνονται 10 προσδιορισμοί, που αποσκοπούν στην προστασία του ελαιολάδου από την νοθεία του με άλλα έλαια. Με τα κριτήρια για την ανίχνευση των επιμολυντών και των πρόσθετων ολοκληρώνεται η αξιολόγηση και η προστασία του ελαιολάδου. (Δαγκαλίδης, 2011)

Ο κλάδος του ελαιολάδου στην Ε.Ε.

Οι τρεις βασικές ελαιοπαραγωγικές χώρες της Ευρώπης είναι η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα, της χώρες της Μεσογείου, καθώς διαθέτει της κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες που ευνοούν τη συγκεκριμένη καλλιέργεια. Η Ε.Ε. καταλαμβάνει διαχρονικά την πρώτη θέση παγκοσμίως στην παραγωγή ελαιολάδου,

με 73% περίπου την περίοδο 2008-2009, ενώ την ίδια περίοδο η Τυνησία και η Τουρκία συγκέντρωσαν από κοινού το 12% περίπου της παγκόσμιας παραγωγής (ICAP, 2009). Την περίοδο 2009-2010 παρήγαγε με 2.246 χιλ. τόνους με ποσοστό 74%.

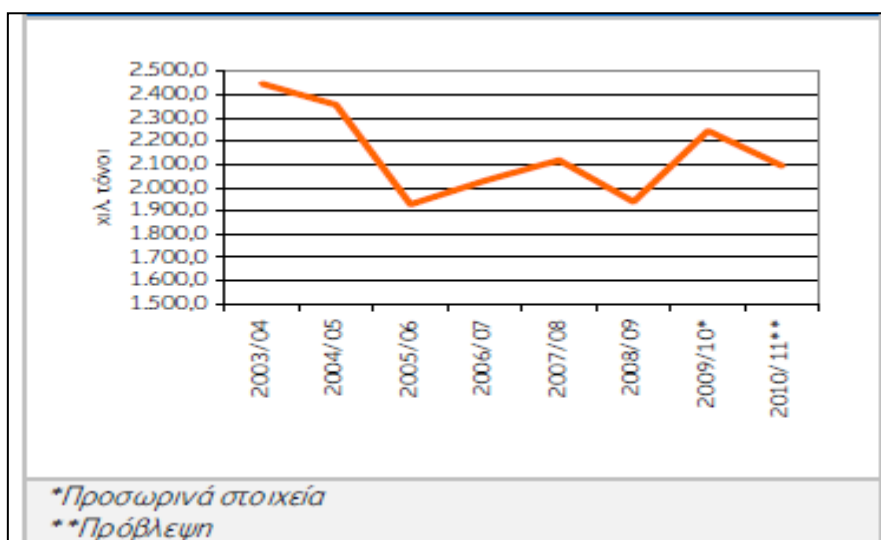
Η Ισπανία, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, αύξησε την παραγωγή της κοντά της 1,3 εκατ. τόνους το 2010, επίπεδο διπλάσιο έναντι του 1990, κυρίως λόγω της εντατικοποίησης της καλλιέργειας του ελαιόδέντρου. Την αύξηση αυτή της παραγωγής, δεν ακολούθησαν η Ιταλία και η Ελλάδα, καθώς η η αύξηση της παραγωγής της το ίδιο χρονικό διάστημα ήταν μόνο κατά 13% περίπου.

Τα τρία τμήματα της αγοράς, τα οποία απορροφούν την παραγωγή αυτή είναι:

- α) οι εγχώριες αγορές τυποποιημένου ελαιόλαδου, 1 εκατ. τόνοι,
- β) οι εγχώριες αγορές χύμα ελαιολάδου, 0,8 εκατ. Τόνοι,
- γ) η διεθνή αγορά τυποποιημένου ελαιολάδου, 1 εκατ. τόνοι, που προσφέρει και την υψηλότερη προστιθέμενη αξία.

Η παραγωγή ελαιολάδου στην Ευρώπη παρουσίαζε αυξομειώσεις με ανοδική της τάση την τελευταία δεκαετία, φθάνοντας τα 3,1 εκατ. τόνους, επίπεδο αυξημένο κατά 60% σε σχέση με το 1990. Αθροιστικά εξήγαγαν της τρίτες χώρες περίπου 740 χιλ. τόνους το 2009, από 230 χιλ. τόνους το 1990, που συνολικά αποτελεί περίπου τα $\frac{3}{4}$ της διεθνούς παραγωγής, με συγκεκριμένα ποσοστά ανά χώρα: Ισπανία 41%, Ιταλία 20% και Ελλάδα 12%, της φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα παρακάτω. (BIC Αττικής, 2012)

Διάγραμμα 5. Εξέλιξη παραγωγής ελαιολάδου 2003/04 – 2008/09

Πηγή: Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου

Την χρονική περίοδο 2009-2010 η Ισπανία, η Ιταλία, η Ελλάδα και η Πορτογαλία κάλυψαν από κοινού το 89% των εισαγωγών και ακολούθησε η Συρία με ποσοστό 4%, η Αυστραλία με ποσοστό 3% και η Τουρκία με 2%. Το μεγαλύτερο μέρος των εισαγομένων ποσοτήτων αφορά το παρθένο ελαιόλαδο, με ποσοστό 76%, και ακολουθεί το πυρηνέλαιο και το εξευγενισμένο ελαιόλαδο. (ICAP, 2011)

Όσον αφορά την κατανάλωση, η ΕΕ καλύπτει διαχρονικά το μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας κατανάλωσης ελαιολάδου με 1.832 χιλ. τόνους και ποσοστό 64% την περίοδο 2009-2010 (ICAP, 2011). Οι τρεις βασικές χώρες – παραγωγοί καλύπτουν το ½ της παγκόσμιας κατανάλωσης και η προτίμησή της στο ελαιόλαδο γίνεται αισθητή λόγω της υψηλής κατανάλωσης κατά 15 κιλά ετησίως, έναντι 3,8 κιλών στην Ευρώπη κατά μέσο όρο, και μόλις κατά 0,5 κιλών σε διεθνές επίπεδο.

Σχετικά με της εξαγωγές ελαιολάδου, οι τρεις βασικές χώρες ελαιοπαραγωγοί, εξήγαγαν της τρίτες χώρες συνολικά περίπου 740 χιλ. τόνους το 2009 έναντι 230 χιλ. τόνους το 1990. Επιπρόσθετα, εξήχθησαν σε χύμα μορφή χύμα, κυρίως της Ιταλία, επιπλέον 400 χιλ. τόνοι το 2009, από 270 χιλ. τόνους το 1990. Συνεπώς, τα 2/3 των Ελληνικών εξαγωγών καθώς και το 40% των Ισπανικών εξαγωγών κατευθύνονται της την Ιταλία, η οποία εκμεταλλεύεται το διεθνές εμπορικό της σήμα και τα ανεπτυγμένα δίκτυα διανομής που διαθέτει της όφελός της.

Τα τελευταία χρόνια φαίνεται ότι η Ισπανία υπερτερεί της ξένες αγορές έναντι της Ιταλίας καθώς διαθέτει την μεγαλύτερη παραγωγή παγκοσμίως. Η μεταβολή αυτή οφείλεται, αφενός στην ταχεία αύξηση της Ισπανικής παραγωγής την προηγούμενη δεκαετία, καθώς από 600 χιλ. τόνους παραγωγή σήμερα ξεπερνά της 1,2 εκατ. τόνους, και αφετέρου στη πρόσβασή της στα μεγάλα δίκτυα ελαιολάδου εμπορίας στο εξωτερικό. (BIC Αττικής, 2012)

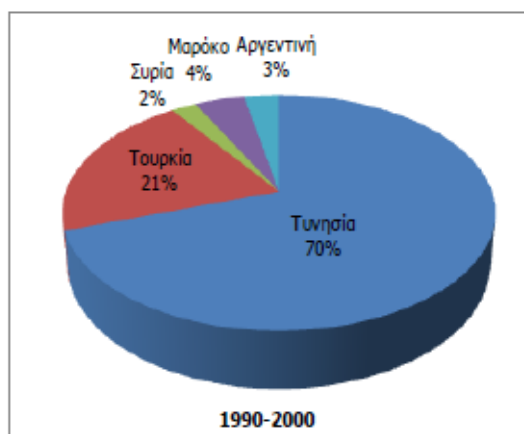
Συνοψίζοντας, σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου (ΔΣΕ) (International Olive Council IOC <http://www.internationaloliveoil.org/>, ημερομηνία πρόσβασης 07 Μαΐου 2014):

- Η Ιταλία αποτελεί έναν από της μεγαλύτερους εξαγωγείς ελαιολάδου στον κόσμο, που της εισάγει ελαιόλαδο, το εμφιαλώνει και το εξάγει ως Ιταλικό προϊόν καθώς το ελαιόλαδο που παράγει δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών της εσωτερικής αγοράς,
- Η Ελλάδα εξάγει σχεδόν το 50% του ελαιολάδου που παράγει, ενώ το 75% των συνολικών εξαγωγών (ή αλλιώς τα 2/3 των ελληνικών εξαγωγών ή το 37,5% της συνολικής ποσότητας ελαιολάδου που παράγεται στην χώρα της) έχει προορισμό στην Ιταλία και από αυτό μόνο το 5% των εξαγωγών είναι εμφιαλωμένο ελαιόλαδο.
- Το 40% των Ισπανικών εξαγωγών κατευθύνονται της την Ιταλία.

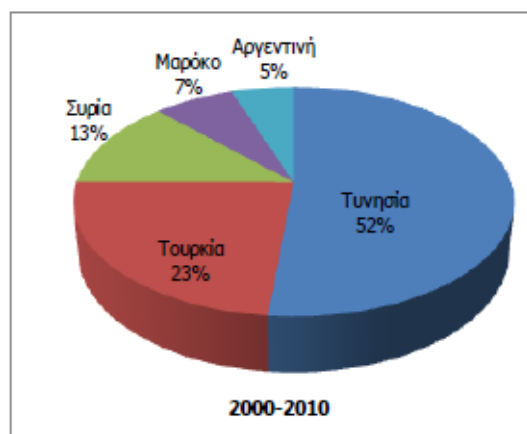
Ο κλάδος του ελαιολάδου διεθνώς

Εκτός της Ε.Ε., της μεγαλύτερες εξαγωγές, σε ποσότητα, κάνει η Τυνησία, με ποσοστό 70% τη δεκαετία του 1990, και ακολουθούν η Τουρκία με 21%, το Μαρόκο με 4%, η Αργεντινή με 3% και η Συρία με 2% . Την τελευταία δεκαετία κατάφεραν να διεισδύσουν στην αγορά η Συρία, η οποία παρουσιάζει άνοδο των εξαγωγών της κατά 400% (από 3.770 τόνους τη δεκαετία του 1990 σε 27.270 τόνους τη δεκαετία του 2000) και η Αργεντινή που αύξησε της εξαγωγές της κατά 225% (από 5.180 τόνους σε 11.640 τόνους). Αντίθετα πτωτική πορεία κατέγραψε η Τυνησία, παρουσιάζοντας μείωση των εξαγωγών της κατά 5% τη δεκαετία του 2000.

Διάγραμμα 6. Διεθνείς εξαγωγές ελαιολάδου σε ποσότητα (1990- 2000)

Διάγραμμα 7. Διεθνείς εξαγωγές ελαιολάδου σε ποσότητα (2000-2010)

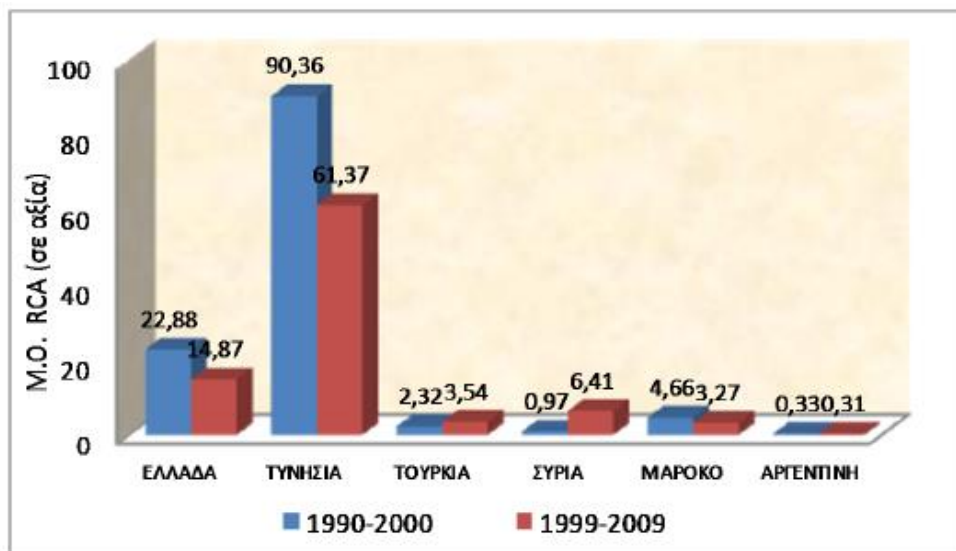
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων I.O.O.C. Agricultural Market Briefs, 2012

Σύμφωνα πάλι το ΔΣΕ (International Olive Council IOC <http://www.internationaloliveoil.org/>, ημερομηνία πρόσβασης 09 Μαΐου 2014):

- Οι εμπορικές ροές τυποποιημένου ελαιόλαδου (της τάξης του 1 εκατ. τόνων) κατευθύνονται κυρίως της εξής προορισμούς κατανάλωσης: της Η.Π.Α., τη Γαλλία και τη Γερμανία.
- Της ΗΠΑ το 53,5% της συνολικής ποσότητας των εισαγωγών ελαιολάδου προέρχεται από την Ιταλία και μόνο το 1,5% από την Ελλάδα.
- Στη Ρωσία το 62% της συνολικής ποσότητας των εισαγωγών ελαιολάδου προέρχεται από την Ισπανία, το 25% από την Ιταλία και μόνο το 6% από την Ελλάδα.
- Η Ινδία, κατά τη διάρκεια του έτους 2010, εισήγαγε 4.187 τόνους ελαιολάδου, δηλαδή παρουσίασε αύξηση κατά 60% σε σχέση με το 2009. Οι εισαγωγές της προέρχονται από την Ισπανία, με ποσοστό 49%, από την Ιταλία με 42% και την Τουρκία με 5%, ενώ η παρουσία της Ελλάδας ήταν ανύπαρκτη.
- Στην Κίνα το 39% της συνολικής εισαγόμενης ποσότητας ελαιολάδου προέρχεται από την Ιταλία και μόνο το 7% από την Ελλάδα.

Της τελευταίες δύο δεκαετίες, η πορεία των τιμών, σε αξία, του μέσου όρου των δεικτών RCA, δείχνει ότι οι εξαγωγές ελαιολάδου τόσο της Τυνησίας όσο και της χώρας της παρουσιάζουν φθίνουσα τάση, ενώ αντίθετα ανοδική πορεία παρουσιάζουν (από 0,97 σε 6,41) οι εξαγωγές της Συρίας.

Διάγραμμα 8. Εξαγωγές ελαιολάδου σε αξία, 1990-2000 & 1999-2009

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων FAOSTAT, Agricultural Market Briefs, 2012

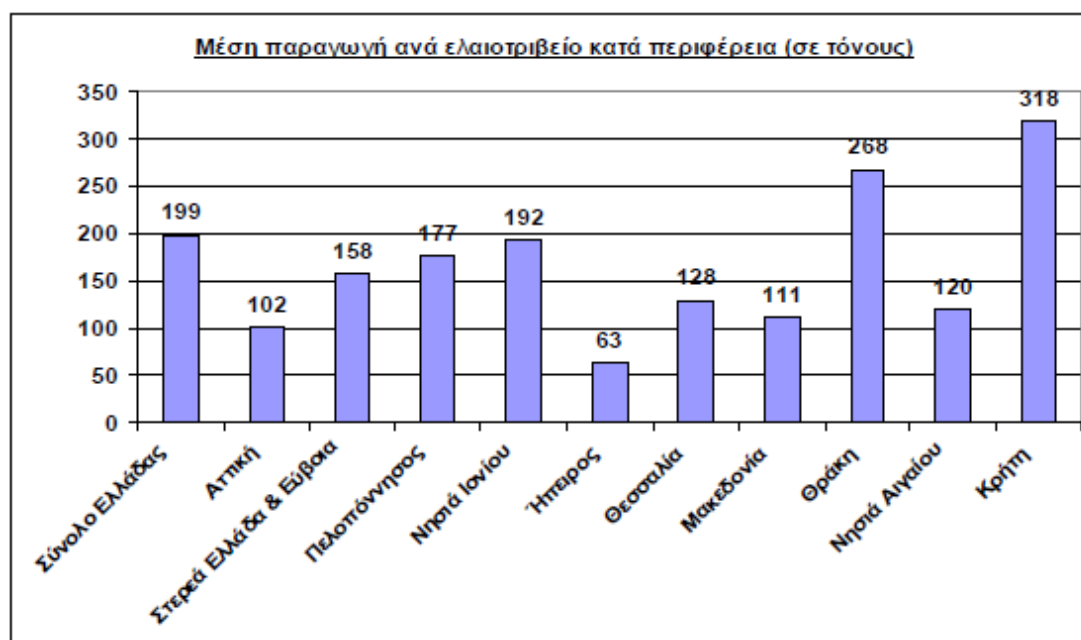
Η παγκόσμια αγορά, κυρίως λόγω της οικονομικής κρίσης που την ταλανίζει, βρίσκεται αντιμέτωπη με μια υπερπροσφορά προϊόντος που δεν μπορεί να απορροφηθεί από τη ζήτηση όχι μόνο της Ευρώπης και ούτε και των μεγάλων αγορών της Αμερικής και της Ασίας. Σύμφωνα με την έκθεση του Διεθνούς Συμβουλίου Ελαιολάδου (IOC), μόνο η παρέλευση της οικονομικής κρίσης και η επακόλουθη αύξηση της κατανάλωσης μπορεί να βελτιώσει την κατάσταση αυτή παγκοσμίως. (BIC Αττικής, 2012)

Ο κλάδος στην Ελληνική οικονομία

Στην χώρα της το ελαιόλαδο και το πυρηνέλαιο αποτελούσαν και συνεχίζουν να αποτελούν παραδοσιακά αγροτικά προϊόντα και ισχυρά στοιχεία της ελληνικής οικονομίας, αφού μόνο το ελαιόλαδο καλύπτει το 11% της συνολικής αγροτικής παραγωγής στην Ελλάδα σε όρους αξίας έναντι 2% στην Ευρώπη. Τα καλύτερα ελληνικά ελαιόλαδα προέρχονταν από τα Μέγαρα, την Ερμιόνη, την Μεσσηνία και

την Λακωνία. Η παραγωγή ελαιολάδου ανά διαμέρισμα στην χώρα της διαφαίνεται από το διάγραμμα 9:

Διάγραμμα 9. Μέση παραγωγή ανά ελαιοτριβείο κατά περιφέρεια (σε τόνους)

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (2010)

Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας του έτους 2007, στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 450.000 – 500.000 ελαιοπαραγωγοί με διασπορά σε 50 νομούς της χώρας (www.minagric.gr, ημερομηνία πρόσβασης 24 Απριλίου 2014). Διαθέτει υψηλό ποσοστό μικρών ελαιοτριβείων αλλά και συνεταιριστικών που ανέρχονται σε 2.369, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ του 2009. Σύμφωνα με στοιχεία του 2011, τα εγκεκριμένα τυποποιητήρια ελαιολάδου, ανέρχονται σε 260, αλλά υπάρχει και της απροσδιόριστος αριθμός μικρών μονάδων που λειτουργούν χωρίς έγκριση. Το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς του τυποποιημένου ελαιολάδου (>55%) ελέγχεται από δυο μεγάλες εταιρίες ενώ σημαντικό μέρος των τυποποιητικών μονάδων αποτελούν μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις και αρκετές συνεταιριστικές της παραγωγικές περιοχές. (BIC Αττικής, 2012)

Πίνακας 13. Κατανομή των ελαιοτριβείων στην Ελλάδα

Ελαιοτριβεία κατά Περιοχή		
Γεωγραφική Περιοχή	Αριθμός	%
Πελοπόννησος	864	36,5%
Δυτική Ελλάδα	261	11,0%
Κρήτη	553	23,3%
Κεντρική Ελλάδα	411	17,3%
Βόρεια Ελλάδα και Νησιά Αιγαίου	280	11,8%
Σύνολο	2.369	100,0%

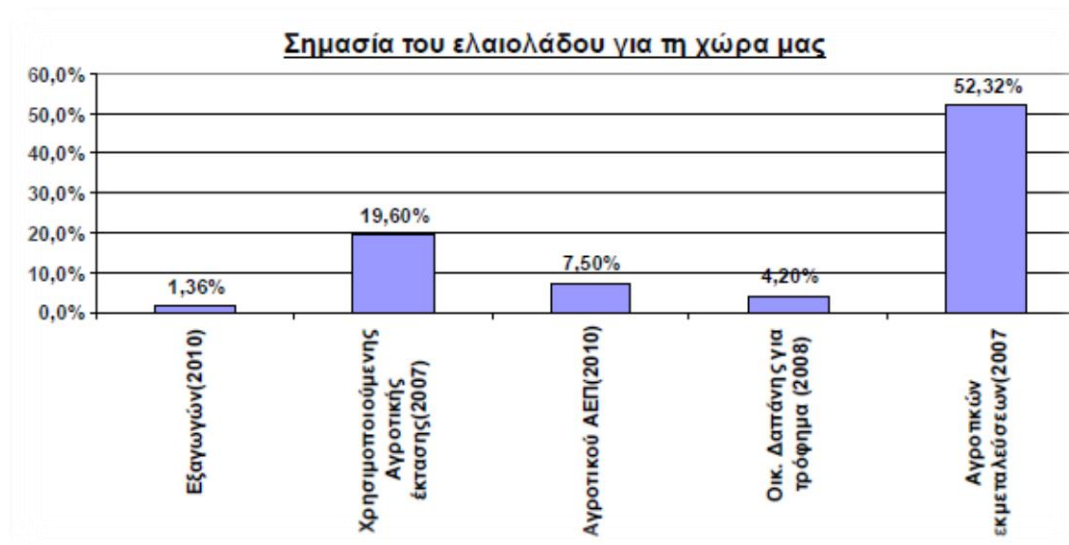
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2009, όπως παρατίθεται στην κλαδική μελέτη ελαιολαδου – πυρηνελαιου, του BIC Αττικής τον Οκτώβριο 2012, Αθήνα, σελ. 32

Η χώρα της κατέχει την πρώτη στην παραγωγή εξαιρετικά παρθένου ελαιολάδου και την Τρίτη θέση στην παγκόσμια παραγωγή ελαιόλαδου. Η ετήσια παραγωγή της κυμαίνεται από 300.000 έως και περίπου πάνω από 400.000 τόνους ελαιόλαδο. Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις ελαιοδέντρων ανέρχονται 7,56 εκατ. στρέμματα και από αυτά το 31% καλλιεργείται στη Πελοπόννησο και ακολουθεί η Κρήτη με ποσοστό 24%. Την πρώτη θέση στη συνολική παραγωγή της χώρας κατέχει η Κρήτη με ποσοστό 40% ενώ δεύτερη έρχεται η Πελοπόννησος με ποσοστό 35,4%. (BIC Αττικής, 2012)

Ο αριθμός των ελαιοπαραγωγών της δύο αυτές περιφέρειες ξεπερνά της 200.000 και την ετήσια παραγωγή να ξεπερνά κατά μέσο όρο της 200.000 τόνους και το ποσοστό άνω του 90% αφορά παραγωγή έξτρα παρθένο ελαιόλαδου. Της δύο πρώτες θέσεις, σε αυτά τα διαμερίσματα, της καταλαμβάνουν οι νομοί Μεσσηνίας και Ηρακλείου, που αποτελούν πανελλαδικά και της πρώτους σε παραγωγή νομούς. (www.minagric.gr, ημερομηνία πρόσβασης 24 Απριλίου 2014)

Από την ελληνική παραγωγή 27 τύποι ελαιολάδων έχουν χαρακτηριστεί ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ γεγονός που αποδεικνύει τον υψηλό βαθμό διαφοροποίησης της εγχώρας παραγωγής σε σχέση με την διεθνή παραγωγή.

Διάγραμμα 10. Η σημασία του ελαιολάδου στην Ελλάδα

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ & Eurostat.

Η εγχώρια κατανάλωση, που είναι από της υψηλότερες παγκοσμίως, απορροφά το μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας παραγωγής και απομένουν περίπου 100.000 – 150.000 τόνοι για εξαγωγή το μεγαλύτερο μέρος της οποίας κατευθύνεται στην Ιταλία σε χύμα μορφή. Μόνο το 20% περίπου της συνολικής εγχώριας παραγωγής φθάνει στην τυποποίηση, με τα αντίστοιχα ποσοστά να φτάνουν το 50% και 75% για την Ισπανία και την Ιταλία. (BIC Αττικής, 2012)

Όσον αφορά της εξαγωγές, το 37% περίπου της συνολικής παραγωγής εξάγεται σε χύμα μορφή με κύριο προορισμό την Ιταλία (περίπου 85%). Μόνο το 2007, σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, η συνολική ποσότητα εξαγωγών ελαιολάδου των χώρες της ΕΕ ανήλθε σε 104.000 τόνους, μόνο 8.500 τόνοι αφορούσαν τυποποιημένο ελαιόλαδο (ποσοστό 8%), η υπόλοιπη ποσότητα 95.500 τόνοι (ποσοστό 92%) αφορούσε χύμα ελαιόλαδο, ενώ 9.400 τόνοι ελαιολάδου διατέθηκαν σε τρίτες χώρες (όλο εμφιαλωμένο). Σχετικά με το παρθένο ελαιόλαδο, της ήδη αναφέρθηκε, η χώρας της είναι η μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα και κατέχει σημαντικό μερίδιο στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας που αγγίζει, κατά μέσο όρο, το 1,28% κατά τη τελευταία πενταετία. (BIC Αττικής, 2012)

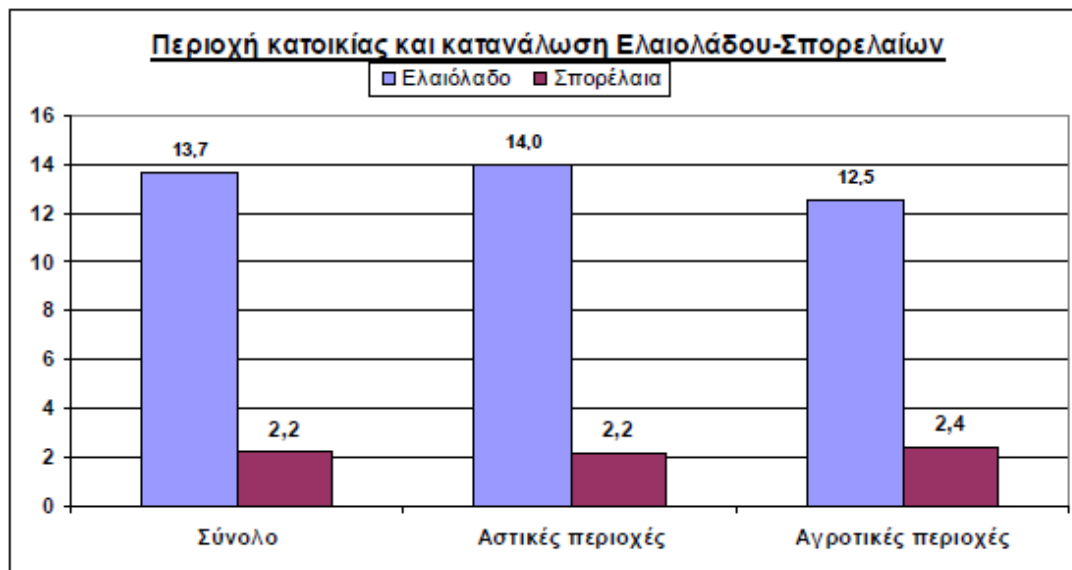

Πάρα ταύτα, τα οικονομικά οφέλη για τον έλληνα ελαιοπαραγωγό είναι πολύ περιορισμένα, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών αφορά χύμα ελαιόλαδο και όχι τυποποιημένο. Ενδεικτικά αναφέρεται πως κατά την περίοδο 2010-2011, ο Έλληνας παραγωγός εξαιρετικά παρθένου ελαιολάδου είδε το εισόδημά του να μειώνεται κατά 5% ενώ την ίδια περίοδο, ο Ιταλός παραγωγός εξαιρετικά παρθένου ελαιολάδου είδε το εισόδημά του να αυξάνεται κατά 44%. Η εισοδηματική αυτή διαφορά οφείλεται στο γεγονός ότι η Ισπανία και η Ελλάδα εξάγουν της την Ιταλία σε τιμή περίπου 2 €/κιλό και στη συνέχεια η Ιταλία εξάγει και πάλι το ελαιόλαδο συσκευασμένο, σε τιμές της τάξης των 3 €/κιλό, με αποτέλεσμα να καρπώνεται το λιγότερο προστιθέμενη αξία 1€/κιλό. (ΔΣΕ, <http://www.internationaloliveoil.org/>, ημερομηνία πρόσβασης 24 Απριλίου 2014)

Σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία είναι τρεις χώρες που έχουν πληγεί από την οικονομική κρίση, καθώς είναι αυτή που οδήγησε της καταναλωτές να στραφούν σε φθηνότερα προϊόντα, της τα σπορέλαια. Ενδεικτικό της μεγάλης διαφοράς τιμής, είναι ότι στα ράφια των super markets μεγάλης Ισπανικής αλυσίδας η τιμή της λίτρο ηλιέλαιου είναι σήμερα στα 1,25 ευρώ, όταν το έξτρα παρθένο ελαιόλαδο πωλείται στα 3,25 ευρώ. Στην χώρα της η τιμή για ένα μπουκάλι ηλιέλαιου κυμαίνεται από 1,85 έως 2,69 ευρώ το λίτρο, ενώ για το έξτρα παρθένο ελαιόλαδο από 3,2 έως και 6,5 ευρώ.

Ωστόσο σημειώνεται ότι στην Ελλάδα δεν φαίνεται να προκύπτει σημαντική υποκατάσταση του ελαιολάδου. Μόνο ένα μικρό ποσοστό της εγχώριας κατανάλωσης της τάξης του 2-3%, φαίνεται να έχει στραφεί της υποκατάστατα γεγονός που μπορεί να θεωρηθεί συγκυριακό. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας, παρά την οικονομική κρίση, η κατανάλωση ελαιολάδου στη χώρα της, παρουσιάζει μια μικρή πτώση 0,2% σε όγκο και 2,1% πτώση σε αξία. Αντίστοιχα για την επιτραπέζια ελιά παρουσιάζει μείωση 1,5% σε όγκο και 3,2% σε αξία. Συνεπώς, το ελαιόλαδο παραμένει το βασικό συστατικό της ελληνικής διατροφής, χωρίς σημαντικό κίνδυνο υποκατάστασης του από σπορέλαια. (Μυλωνάς, 2011)

Διάγραμμα 11. Κατανάλωση Ελαιολάδου – Σπορελαίων ανά περιοχή κατοικίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Εντούτοις, της αναφέρει το Διεθνές Συμβούλιο του Ελαιολάδου, ως άμεσες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην αγορά του ελαιολάδου στην Ελλάδα διαφαίνεται ότι θα είναι η μείωση της κατανάλωσης τυποποιημένου ελαιολάδου κατά 10% και η στροφή σε χύμα μορφή, που έχει περίπου κατά 10% μειωμένη τιμή, από το επώνυμο και επιπλέον η αποθεματοποίηση καθώς στην χώρα της υπάρχουν και αδιάθετες ποσότητες, από τη σοδειά 2010-2011, που υπολογίζονται της 30.000 τόνους, δηλαδή περίπου στο 10% της παραγωγής της χώρας.

Ο ελαιοκομικός τομέας στη χώρα της παρουσιάζει κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις άλλες χώρες. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται οι παραδοσιακοί ελαιώνες, οι ποικιλίες, οι χαμηλές εισροές, η ποιότητα της παραγωγής κ.α. Σε κάποιες χώρες της Ε.Ε., όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία, στη λεκάνη της Μεσογείου, το Μαρόκο και την Τυνησία, κυριαρχούν οι εντατικοί και υπερεντατικοί ελαιώνες με αυξημένες εισροές. (Μυλωνάς, 2011)

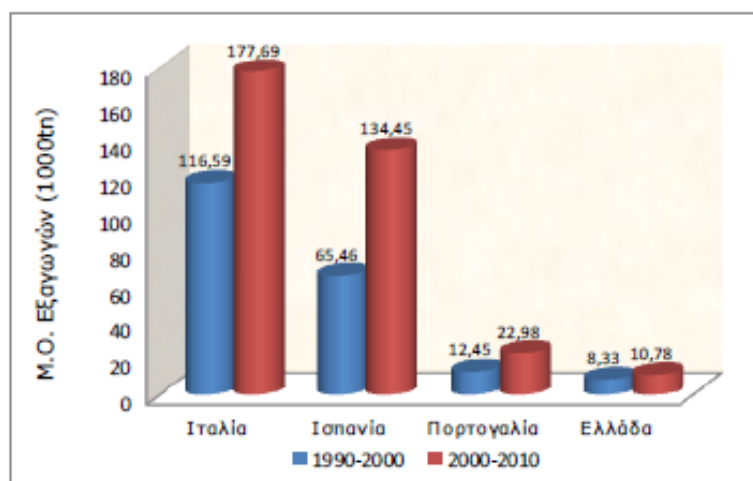
Η τιμή του δείκτη RCA φανερώνει ότι η Ελλάδα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα της εξαγωγές ελαιολάδου, σε αξία €, σε σχέση της υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. (Μυλωνάς, 2011). Ο RCA μετρά της εξαγωγές (X) της προϊόντος (ελαιόλαδο-k) μιας

χώρας (i) σχετικά με της συνολικές εξαγωγές της (σύνολο αγροτικών προϊόντων-τ) και της αντίστοιχες εξαγωγές της συνόλου χωρών (n). (Balassa, 1965)

Έως το 2003 η πορεία των εξαγωγών ελληνικού ελαιολάδου κατέγραφε ανοδική πορεία. Τα τελευταία της χρόνια και παρά τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, η πορεία του κλάδου είναι πτωτική. Οι Έλληνες παραγωγοί δεν κατάφεραν να εκμεταλλευτούν τη δυναμική και τη ζήτηση του κλάδου διεθνώς με αποτέλεσμα οι εξαγωγές της χώρας της να ακολουθούν φθίνουσα πορεία.

Τη δεκαετία του 2000, ο μέσος όρος των εξαγωγών της Ισπανίας σχεδόν διπλασιάστηκε, σε σχέση με τη δεκαετία του 1990, ενώ η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα παρουσίασαν μικρή αύξηση της εξαγωγές της, της δείχνει και το παρακάτω διάγραμμα. (Δαγκαλίδης, 2011)

Διάγραμμα 12. Εξαγωγές Ελαιολάδου 1990-2000, 2000-2010

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Ι.Ο.Ο.Σ., παρατίθεται από τον Δαγκαλίδη, 2011

Διαπιστώνουμε, μετά λύπης, πως στην Ελλάδα ο κλάδος της Ελαιοκομίας διανύει μια περίοδο πτώσης της ανταγωνιστικότητάς του διεθνώς και σύμφωνα με της προβλέψεις, της δεκαετίες που θα ακολουθήσουν, οι εξαγωγές της χώρας της θα ακολουθήσουν ακόμη μεγαλύτερη πτωτική τάση, καθώς το υψηλής ποιότητας ελληνικό ελαιόλαδο δεν έχει καταφέρει να υπερισχύσει στην καταναλωτική

συνείδηση των ξένων λαών που προτιμούν τα χαμηλότερης ποιότητας και τιμής λάδια. (Agricultural Market Briefs, 2012)

Όσον αφορά της εισαγωγές ελαιολάδου, η Ελλάδα πραγματοποιεί λίγες που αντιστοιχούν μόλις στο 4% των σχετικών εξαγωγών. Στο πίνακα 1 που ακολουθεί καταγράφονται οι εισαγωγές σε αξία και ποσότητα για τα έτη 2007-2011.

Πίνακας 14. Εισαγωγές Ελαιολάδου στην Ελλάδα σε αξία & ποσότητα (2007-2011)

Εισαγωγές Ελαιολάδου SITC 4214										
Χώρα	Αξία (*000 €)					Ποσότητα (τόνοι)				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
Ισπανία	3.447	2.194	2.016	6.129	3.198	1.378	846	1.052	3.300	1.939
Ιταλία	10.417	4.082	6.951	4.835	3.067	4.727	1.763	4.282	3.167	2.209
Βουλγαρία	37	162	154	343	470	30	143	191	204	380
Κύπρος	225	10	32	265	192	55	3	25	67	78
Μάλτα	0	0	0	0	166	0	0	0	0	82
Ιρακ	0	0	0	0	44	0	0	0	0	16
Γερμανία	159	398	435	1.588	31	98	25	487	1.773	10
Γαλλία	0	7	1	16	18	0	1	0	2	3
Αγγλία	247	29	11	14	15	101	9	6	5	6
Ολλανδία	0	1	2	11	8	0	0	1	7	4
Βέλγιο	4	3	0	0	6	0	1	0	0	1
Σουηδία	14	0	0	0	4	7	0	0	0	0
Φινλανδία	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1
Πολωνία	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1
Δημοκρατία της Τσεχίας	0	0	0	0	2	0	0	0	46	1
<i>Υποσύνολο (15 χώρες)</i>	<i>14.550</i>	<i>6.886</i>	<i>9.602</i>	<i>13.201</i>	<i>7.226</i>	<i>6.396</i>	<i>2.791</i>	<i>6.044</i>	<i>8.571</i>	<i>4.728</i>
ΣΥΝΟΛΟ	14.603	7.722	9.769	13.360	7.226	6.416	2.817	6.087	8.578	4.728

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Κ.Ε.Ε.Μ.

Ο κλάδος στη Λακωνία

Η Λακωνία, όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι μια πλούσια γη και μεταξύ άλλων παράγει εξαιρετικής ποιότητας ελαιόλαδο και προϊόντα ελιάς, τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω:

Ελαιόλαδο και προϊόντα ελιάς

Η παραγωγή ελαιόλαδου στην περιοχή της Λακωνίας, σε περιφερειακή και εθνική παραγωγή, ακολουθεί πτωτική πορεία τις τελευταίες δεκαετίες. Συγκεκριμένα παρατηρήθηκε στην Περιφέρεια ότι κατά τη δεκαετία του 1990 ο σχετικός μέσος όρος συμμετοχής της Λακωνίας ανήλθε σε 25,4%, ενώ την επόμενη δεκαετία ήταν κάτω από το 24%. Στην Επικράτεια, το πολύ χαμηλό μέσο επίπεδο συμμετοχής που την δεκαετία του 1990 έφθανε μόλις το 6,22%, έπεσε στο 5,63% τη δεκαετία του 2000. Επιπρόσθετα, στις δύο προαναφερθείσες δεκαετίες παρατηρήθηκαν έντονες ετήσιες διακυμάνσεις στην παραγωγή ελαιόλαδου που εμφάνιζαν διψήφιες και τριψήφιες ποσοστιαίες μεταβολές.

Τη δεκαετία του 1990 ο μέσος ρυθμός μεγέθυνσης της καταγραμμένης φυσικής παραγωγής έφθανε το υψηλό επίπεδο του 8,12% με τα κίνητρα των κοινοτικών επιδοτήσεων, κατά τη δεκαετία του 2000 ο αντίστοιχος δείκτης εμφάνισε αρνητικό πρόσημο που υπερέβαινε το μείον 3,28%.

Στον πίνακα 15 που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα διαχρονικά μεγέθη του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης, την περιφερειακή παραγωγή σε ποσοστά και την αντίστοιχη παραγωγή στην Επικράτεια, τη χρονική περίοδο 1990 – 2007. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Πίνακας 15. Ποσοστιαία συμμετοχή της Λακωνικής παραγωγής ελαιολάδου στην Περιφέρεια & στην Επικράτεια & ετήσιοι ρυθμοί μεγέθυνσης (1990-2007)

Μεγέθη Έτη	Ετήσιος Ρυθμός Μεγέθυνσης	Ως % της Περιφερειακής Παραγωγής	Ως % της Παραγωγής στην Επικράτεια
1990		28,39%	5,55%
1991	-54,99%	23,37%	3,93%
1992	208,72%	26,70%	8,31%
1993	-4,57%	23,96%	7,34%
1994	-42,00%	29,00%	4,36%
1995	115,68%	25,54%	7,96%
1996	-42,08%	20,60%	4,15%
1997	126,23%	27,21%	8,76%
1998	-55,62%	20,22%	4,17%
1999	126,25%	29,01%	7,69%
M.O. 90-99	8,12%	25,40%	6,22%
2000	-46,00%	23,33%	4,75%
2001	48,14%	25,70%	6,65%
2002	-30,64%	31,45%	5,61%
2003	21,64%	18,32%	5,03%
2004	-24,03%	27,34%	5,76%
2005	-16,38%	17,94%	3,90%
2006	113,12%	29,64%	8,84%
2007	-56,22%	17,97%	4,53%
M.O. 00-07	-3,68%	23,96%	5,63%

Πηγή: Allmedia - Όπως δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό "Οι Νομοί της Ελλάδας" και επεξεργάστηκαν από τους συγγραφείς, (Βαίτσος, Μισσός, 2010) .

Η μείωση του μεριδίου της λακωνικής παραγωγής, σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, οφείλεται στην μείωση του μέσου ρυθμού μεγέθυνσης της παραγωγής και των εισοδηματικών και παραγωγικών δυσλειτουργιών που πλήττουν όλους τους φορείς και τους παραγωγούς ελαιολάδου.

Τα βασικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν αυτές τις δεκαετίες οι παραγωγοί ελαιολάδου της Λακωνίας, ήταν οι συνεχείς μειώσεις των τιμών του ελαιολάδου σε χύμα μορφή που παράγουν με αποτέλεσμα τη μείωση των κερδών τους, και η μείωση των εξαγωγών διεθνώς, λόγω της εισόδου νέων χωρών (π.χ. Κίνα) αλλά και της τόνωσης της ζήτησης παλαιών αγορών (π.χ. ΗΠΑ), τι στιγμή μάλιστα που η παγκόσμια ζήτηση αυξάνεται διαχρονικά.

Στον αντίποδα, τα πλεονεκτήματα της Λακωνικής παραγωγής ελαιολάδου είναι ότι υπάρχουν πολλοί μικροί παραγωγοί που παράγουν ελαιόλαδο υψηλής ποιότητας και αναπτύσσουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους αγοραστές των προϊόντων τους. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Δυνατότητες, Αδυναμίες, Ευκαιρίες και Κίνδυνοι

Ισχυρά σημεία (Strengths)

- Ύπαρξη ισχυρής εγχώριας αγοράς με δυνατότητες απορρόφησης του μεγαλύτερου μέρους της παραγωγής, αν και έχει μειωθεί κατά πολύ το διαθέσιμο εισόδημα.
- Παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και με μεγάλη διαφοροποίηση ανά περιοχή με οργανοληπτικά και λοιπά χαρακτηριστικά, όπως γεύση, άρωμα, χρώμα, κ.α.
- Ύπαρξη ευνοϊκών συνθηκών για την ανάπτυξη της βιολογικής ελαιοκαλλιέργειας και την παραγωγή βιολογικών ελαιολάδων.
- Ύπαρξη δυνατοτήτων υποκατάστασης άλλων καλλιεργειών, όπως βιομηχανικά φυτά, από ελαιοκαλλιέργεια εντατικού ή υπερεντατικού τύπου.
- Ύπαρξη ελληνικών εταιριών και συνεταιρισμών με καλές παραγωγικές και εξαγωγικές δυνατότητες.
- Ύπαρξη ισχυρής τεχνογνωσίας και πείρας στην καλλιέργεια και την παραγωγή του ελαιολάδου.

Αδύνατα σημεία (Weaknesses)

- Διαμόρφωση των τάσεων και των συνθηκών λειτουργίας της διεθνούς και εγχώριας αγοράς, σε τιμές, αποθέματα, εξαγωγές, κ.τ.λ., λόγω της πορείας της Ισπανικής παραγωγής.
- Αρκετά υψηλό κόστος παραγωγής σε επίπεδο πρωτογενούς παραγωγής και μεταποίησης και υψηλή εξάρτηση του εισοδήματος από τις επιδοτήσεις.

- Διαρθρωτικά προβλήματα στον κλάδο, που μεταξύ άλλων είναι το μικρό μέγεθος εκμεταλλεύσεων, ο μεγάλος αριθμός μεταποιητικών μονάδων, η ανεπαρκής οργάνωση, το μέτριο τεχνολογικό επίπεδο κ.α.
- Χαμηλός βαθμός καθετοποίησης της παραγωγής και χαμηλή προστιθέμενη αξία, εξαιτίας της υψηλής προτίμησης του χύμα ελαιολάδου στην εγχώρια κατανάλωση.
- Χαμηλά μερίδια της διεθνούς αγοράς τυποποιημένων ή επώνυμων προϊόντων και υψηλή εξάρτηση των εξαγωγών χύμα ελαιολάδου από την Ιταλία.
- Έλλειψη ισχυρών δικτύων διανομής και στρατηγικού εξαγωγικού marketing για το Ελληνικό ελαιόλαδο στις διεθνείς αγορές.
- Υψηλή τιμή πώλησης εξαιτίας της ανώτερης ποιότητάς του αλλά που όπως επηρεάζει αρνητικά τους ξένους καταναλωτές και τους ωθεί να στραφούν σε οικονομικότερες επιλογές.

Ευκαιρίες (Opportunities)

- Θετικές επιπτώσεις στην παγκόσμια ζήτηση από την στροφή μεγάλης μερίδας των καταναλωτών στη μεσογειακή διατροφή.
- Αύξηση των τιμών στα υποκατάστατα του ελαιολάδου, που παράγονται από ελαιούχους σπόρους, εξαιτίας της χρησιμοποίησης τους στην παραγωγή βιοκαυσίμων.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων του διαδικτύου και των εναλλακτικών μέσων προβολής για την προώθηση του ελαιολάδου και συναφών προϊόντων υψηλής ποιότητας σε εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει το θεσμικό πλαίσιο για αύξηση του μεριδίου των τυποποιημένων προϊόντων στην εγχώρια και την Ευρωπαϊκή αγορά.
- Ευκαιρίες αύξησης του μεριδίου του Ελληνικού ελαιολάδου στις νέες αναπτυσσόμενες αγορές, όπως Ανατολική Ευρώπη, Κίνα, Ιαπωνία, λοιπές

χώρες της Ασίας, Λατινική Αμερική, όπου δεν έχουν ακόμη εδραιωθεί ισχυρές ανταγωνιστικές θέσεις.

- Χαμηλά μερίδια τυποποιημένων ή επώνυμων προϊόντων στη διεθνή αγορά και μεγάλη εξάρτηση των εξαγωγών χύμα ελαιολάδου από την Ιταλία.

Απειλές (Threats)

- Επιδείνωση της οικονομικής κρίσης και των επιπτώσεών της όχι μόνο στα χρηματοοικονομικά των επιχειρήσεων του κλάδου αλλά και στο κατά κεφαλήν εισόδημα, με αποτέλεσμα την προτίμηση σπορέλαιων.
- Αρνητικές επιπτώσεις από την Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, με μείωση επιδοτήσεων και εγκατάλειψη οριακών εκμεταλλεύσεων.
- Ύπαρξη δημοσιονομικών προβλημάτων που εμποδίζουν την υλοποίηση των προγραμμάτων εδαφικών βελτιώσεων, δακοκτονίας, αναδιάρθρωσης της παραγωγής, κ.α.
- Αύξηση του ανταγωνισμού μακροπρόθεσμα, από τρίτες χώρες που επιχειρούν να εισέλθουν στον ελαιοκομικό κλάδο για την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης ή τις εξαγωγές.
- Αύξηση της συγκέντρωσης της παραγωγής και της διανομής τυποποιημένου ελαιολάδου σε παγκόσμιο επίπεδο, με αποτέλεσμα τη μείωση της διαπραγματευτικής θέσης των μικρών ελαιοπαραγωγών και χαμηλότερες τιμές στο χύμα ελαιόλαδο. (Δαγκαλίδης, 2011)

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στην παρούσα διατριβή, για την ανάλυση του οικονομικού περιβάλλοντος και του κλάδου της Ελαιοκομίας έγινε μια δευτερογενής, βιβλιογραφική έρευνα, στηριζόμενη κυρίως σε οικονομικές μελέτες και κλαδικές μελέτες της ελαιοκομίας.

Στο ερευνητικό μέρος της παρούσας εργασίας γίνεται μια πλήρης και ολοκληρωμένη χρηματοοικονομική ανάλυση της επιχείρησης τυποποίησης και εμπορίας ελαιολάδου. Στη παρούσα εργασία με τη χρήση των εργαλείων της χρηματοοικονομικής ανάλυσης επιδιώκεται η χαρτογράφηση και η απεικόνιση του χώρου της ελαιοκομίας στην περιοχή της Λακωνίας.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση αποτελεί σημαντικό εργαλείο στα χέρια φορέων, όπως η διοίκηση της επιχείρησης, οι μέτοχοι, οι πιστωτές, οι τράπεζες, οι επενδυτικές εταιρίες, οι πιθανοί επενδυτές, οι φορολογικές αρχές, οι επαγγελματικές ενώσεις της επιχείρησης κ.α., που χρησιμοποιούν τις χρηματοοικονομικές αυτές καταστάσεις προκειμένου να διαπιστώσουν αν η πολιτική που ακολουθεί η επιχείρηση είναι επιτυχής και αποδοτική και πως διαγράφονται μελλοντικά οι προοπτικές της.

Η πληροφόρηση αυτή παρέχεται για την ικανοποίηση των αναγκών κάθε φορέα και περιλαμβάνει την ικανότητα της διοίκησης της επιχείρησης να διατηρήσει την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των αποφασιστικής σημασίας πλευρών της επιχείρησης, που είναι η ρευστότητα, η αποδοτικότητα, η σταθερότητα και η δυνατότητα ανάπτυξης.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση, περιλαμβάνει τους παρακάτω βασικούς άξονες:

- Αξιολόγηση χρήσης
- Χρηματοοικονομικές μεταβολές
- Αριθμοδείκτες, με τη χρήση των μέσων όρων των μεγεθών ανά δύο έτη.
- Διαχρονική ανάλυση

- Κρίσιμα σημεία για την ομαλή λειτουργία της επιχείρησης
- Διάγνωση ισολογισμού

Στο υπολογιστικό μέρος έγινε χρήση του λογισμικού Finan Expert της εταιρείας specisoft A.E.

Σημασία της ανάλυσης

Με την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων έχουμε τη δυνατότητα να αναλύσουμε τα ακόλουθα σε μια επιχείρηση και δη στην προς μελέτη εταιρεία:

- Την περιουσιακή της κατάσταση και τη διάρθρωσή των κεφαλαίων της.
- Τη χρηματοπιστωτική της διάρθρωση.
- Την αποδοτικότητά της.
- Τις επενδύσεις που μπορεί αυτή να πραγματοποιήσει.
- Τη σύνθεση των δαπανών και των προσόδων της.
- Τον κύκλο εργασιών της.
- Τις πηγές και τις χρήσεις του κεφαλαίου της.

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ελαιοτριβείο - Τυποποίηση & Συσκευασία Ελαιόλαδου Εμπορία Ελαίου-Ελαίων

Η εταιρεία «Τ» ιδρύθηκε το 2009 στη Λακωνία.

Σκοπός της εταιρείας είναι οι υπηρεσίες έκθλιψης ελαιοκάρπου, η τυποποίηση και συσκευασία ελαιολάδου και ελιών, η εμπορία ελαιολάδου και ελιών καθώς και η εμπορία συναφών αγροτικών προϊόντων. Το αντικείμενο δραστηριότητας της εταιρείας είναι η εκμετάλλευση ελαιοτριβείου και η εμπορία ελαιολάδου, καθώς η τυποποίηση ελαιολάδου και η τυποποίηση και την εμπορία βρωσίμων ελαιών.

Η πολύχρονη εμπειρία με το ελαιόλαδο, η οικογενειακή παράδοση και η αγάπη για το αντικείμενο σε συνδυασμό με τις Ευρωπαϊκών προδιαγραφών υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις έκθλιψης, αποθήκευσης και τυποποίησης εγγυώνται την κορυφαία ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων και την καλύτερη εξυπηρέτηση των παραγωγών και των πελατών.

Διαθέτει μία υπερσύγχρονη μονάδα ελαιοτριβείου στη Λακωνία , που είναι πιστοποιημένη σύμφωνα με τα αυστηρότερα διεθνή πρότυπα στον τομέα της ασφάλειας τροφίμων

Παραγόμενα προϊόντα

Η εταιρεία παράγει και τυποποιεί:

1. Ελαιόλαδο Εξαιρετικό Παρθένο
2. Ελαιόλαδο Εξαιρετικό Παρθένο - Λακωνία Π.Γ.Ε.
3. Βιολογικό Ελαιόλαδο Εξαιρετικό Παρθένο
4. Βιολογικό Ελαιόλαδο Εξαιρετικό Παρθένο - Λακωνία Π.Γ.Ε.

4.1. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Χρηματοοικονομική ανάλυση

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που παρουσιάζονται παρακάτω αποβλέπουν στο να ικανοποιήσουν τις ανάγκες που έχουν οι εκτός της επιχείρησης λαμβάνοντες αποφάσεις για πληροφόρηση, σχετικά με τα αποτελέσματα των εργασιών της επιχείρησης σε κάποιο δεδομένο χρονικό διάστημα. Περιέχουν τάσεις, συσχετίσεις και γενικότερα πληροφόρηση που δεν είναι φανερή εκ πρώτης όψεως. Συνεπώς για να είναι δυνατή η αποκάλυψη της πληροφόρησης, πρέπει να γίνει ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων των χρηματοοικονομικών αυτών καταστάσεων.

Η ανάλυση είναι κυρίως η καθιέρωση σημαντικών σχέσεων, ο εντοπισμός σημαντικών μεταβολών, δηλαδή κρίσιμων σημείων, στις τάσεις, στο ύψος των μεγεθών και διερεύνησης των λόγων που αποτελούν την βασική εξήγηση αυτών των μεταβολών. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο εντοπισμός ενός κρίσιμου σημείου μπορεί να προσφέρει μια έγκαιρη προειδοποίηση για μια σημαντική μεταβολή στη μελλοντική επιτυχία ή αποτυχία της επιχείρησης.

Επιπρόσθετα, αποτελεί ένα σύστημα πληροφόρησης που παίρνει τα δεδομένα του από τις δημοσιευμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και άλλες πηγές, δημιουργεί πληροφόρηση με την μελέτη, αξιολόγηση και ερμηνεία των σχέσεων και των τάσεων μεταξύ των διαφόρων χρηματοοικονομικών δεδομένων που γίνεται με ποσοτικά και ποιοτικά μέσα, και παρέχει πληροφόρηση σε κάθε ενδιαφερόμενο άτομο ή φορέα.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση της επιχείρησης παρουσιάζεται αναλυτικά παρακάτω:

Πίνακας 16: Ισολογισμός 2012-2011 (Συνοπτικός)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 2011 - 2012					
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Τρέχουσα	Προηγ.	ΠΑΘΗΤΙΚΟ	Τρέχουσα	Προηγ.
	χρήση	χρήση		χρήση	χρήση
	2012	2011		2012	2011
A. ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ			A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		
B. ΕΞΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ	18.257,28	14.345,69	I. Κεφάλαιο (μετοχικό κτλ.)	800.000,00	610.000,00
Γ. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			II. Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		
I. Ασώματες ακινητοποιήσεις			III. Διαφορές αναπροσαρμογής - Επιχορηγήσεις επενδύσεων	1.139.440,00	569.745,00
II. Ενσώματες ακινητοποιήσεις	1.568.321,70	1.673.234,35	VI. Αποθεματικά κεφάλαια	12.354,77	
III. Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις			V. Αποτέλεσμα εις νέο	35.161,01	420,45
Σύνολο Γ.	1.568.321,70	1.673.234,35	VI. Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφ.		140.000,00
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			Σύνολο A	1.986.955,78	1.320.165,45
I. Αποθέματα	252.302,70	123.230,16	B. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ		
II. Απαιτήσεις	583.168,11	250.289,74	Γ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
III. Χρεόγραφα			I. Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις		
IV. Διαθέσιμα	418.005,01	26.656,66	II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	853.099,02	767.591,15
Σύνολο Δ.	1.253.475,82	400.176,56	Σύνολο Γ.	853.099,02	767.591,15
E. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ/ΣΜΟΙ ΕΝ/ΚΟΥ			Δ. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ/ΣΜΟΙ ΠΑΘ/ΚΟΥ		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	2.840.054,80	2.087.756,60	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	2.840.054,80	2.087.756,60
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	Τρέχουσα	Προηγ.	ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Τρέχουσα	Προηγ.
	χρήση	χρήση		χρήση	χρήση
	2012	2011		. 2012	2011
I. ΑΠΟΤΕΛ/ΤΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ			ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	279.370,75	1.904,55

			ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	3.393.488,11	1.482.861,98	Υπόλοιπο αποτ/των προηγ. χρήσης		
Κόστος πωλήσεων	3.105.866,39	1.400.505,22	Διαφορές φορ. ελέγχου προηγ. χρήσης		
Μικτά αποτελέσματα Εκμεταλλεύσεως	287.621,72	82.356,76	Αποθεματικά προς διάθεση		
Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	279.874,53	151.636,81	ΜΕΙΟΝ:		
Σύνολο	567.496,25	233.993,57	1. Φόρος εισοδήματος & εισφορών ΟΓΑ	32.275,42	1.484,10
Γενικά και έξοδα Διοικ. λειτ.	306.743,54	250.419,55	2. Λοιποί μη ενσωματωμένοι στο λειτουργικό κόστος φόροι		
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	260.752,71	-16.425,98	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	247.095,33	420,45
Έσοδα συμμετοχών, χρεωγράφων, πιστωτικών τόκων			Η διάθεση των κερδών γίνεται ως εξής:		
Έξοδα συμμετοχών, χρεωγράφων, χρεωστικών τόκων			1. Τακτικό Αποθεματικό	12.354,77	
Ολικά αποτ/τα εκμετ/σεως	260.752,71	-16.425,98	2. Πρώτο μέρισμα	200.000,00	
Π. ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ			3. Πρόσθετο μέρισμα		
Έκτακτα έσοδα	23.399,32	19.253,20	4. Αποθεματικά καταστατικού		
Έκτακτα έξοδα	4.781,28	922,67	5. Ειδικά & έκτακτα αποθεματικά		
Οργανικά και έκτακτα αποτελ.	279.370,75	1.904,55	6. Αφορολόγητα αποθεματικά		
Αποσβέσεις παγίων στοιχείων μείον οι ενσωματωμένες στο λειτ. Κόστος			7. Αμοιβές από ποσοστά μελών Διοικητικού Συμβουλίου		
			8. Υπόλοιπο κερδών εις νέο	34.740,56	420,45
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	279.370,75	1.904,55	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	247.095,33	420,45

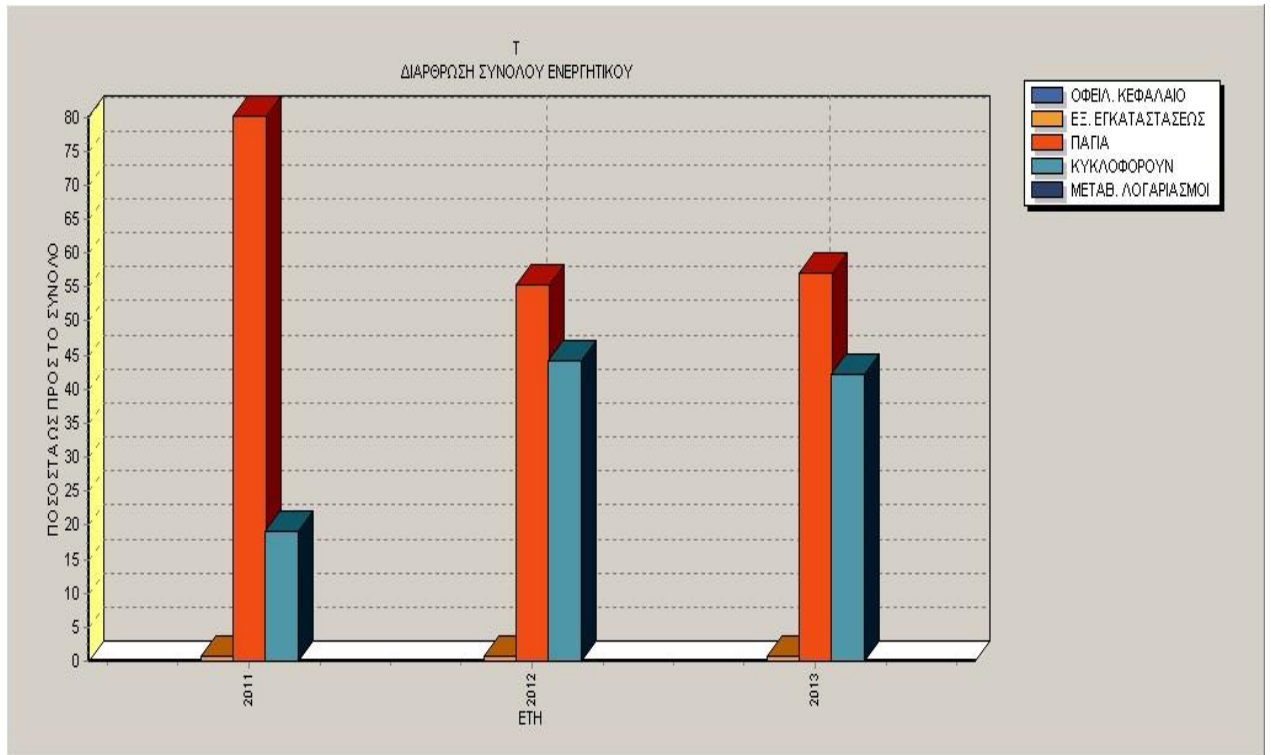
Πίνακας 17: Ισολογισμός 2013-2012 (Συνοπτικός)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 31/12/2013					
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Τρέχουσα χρήση	Προηγ. χρήση	ΠΑΘΗΤΙΚΟ	Τρέχουσα χρήση	Προηγ. χρήση
	2013	2012		2013	2012
A. ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ			A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		
B. ΕΞΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ	25.605,61	18.257,28	I. Κεφάλαιο (μετοχικό κτλ.)	800.000,00	800.000,00
Γ. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			II. Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		
I. Ασώματες ακινητοποιήσεις			III. Διαφορές αναπροσαρμογής - Επιχορηγήσεις επενδύσεων	1.284.649,09	1.139.440,00
II. Ενσώματες ακινητοποιήσεις	1.810.988,70	1.568.321,70	VI. Αποθεματικά κεφάλαια	12.354,77	12.354,77
III. Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις			V. Αποτέλεσμα εις νέο		35.161,01
Σύνολο Γ.	1.810.988,70	1.568.321,70	VI. Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφ.		
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			Σύνολο Α	2.097.003,86	1.986.955,78
I. Αποθέματα	724.235,30	252.302,70	B. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ		
II. Απαιτήσεις	378.389,50	583.168,11	Γ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
III. Χρεόγραφα			I. Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις		
IV. Διαθέσιμα	240.289,70	418.005,01	II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.082.504,95	853.099,02
Σύνολο Δ.	1.342.914,50	1.253.475,82	Σύνολο Γ.	1.082.504,95	853.099,02
Ε. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ/ΣΜΟΙ ΕΝ/ΚΟΥ			Δ. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ/ΣΜΟΙ ΠΑΘ/ΚΟΥ		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	3.179.508,81	2.840.054,80	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	3.179.508,81	2.840.054,80
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	Τρέχουσα χρήση	Προηγ. χρήση	ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Τρέχουσα χρήση	Προηγ. χρήση
	2013	2012		2013	2012
I. ΑΠΟΤΕΛ/ΤΑ			ΚΑΘΑΡΑ	253.566,65	279.370,75

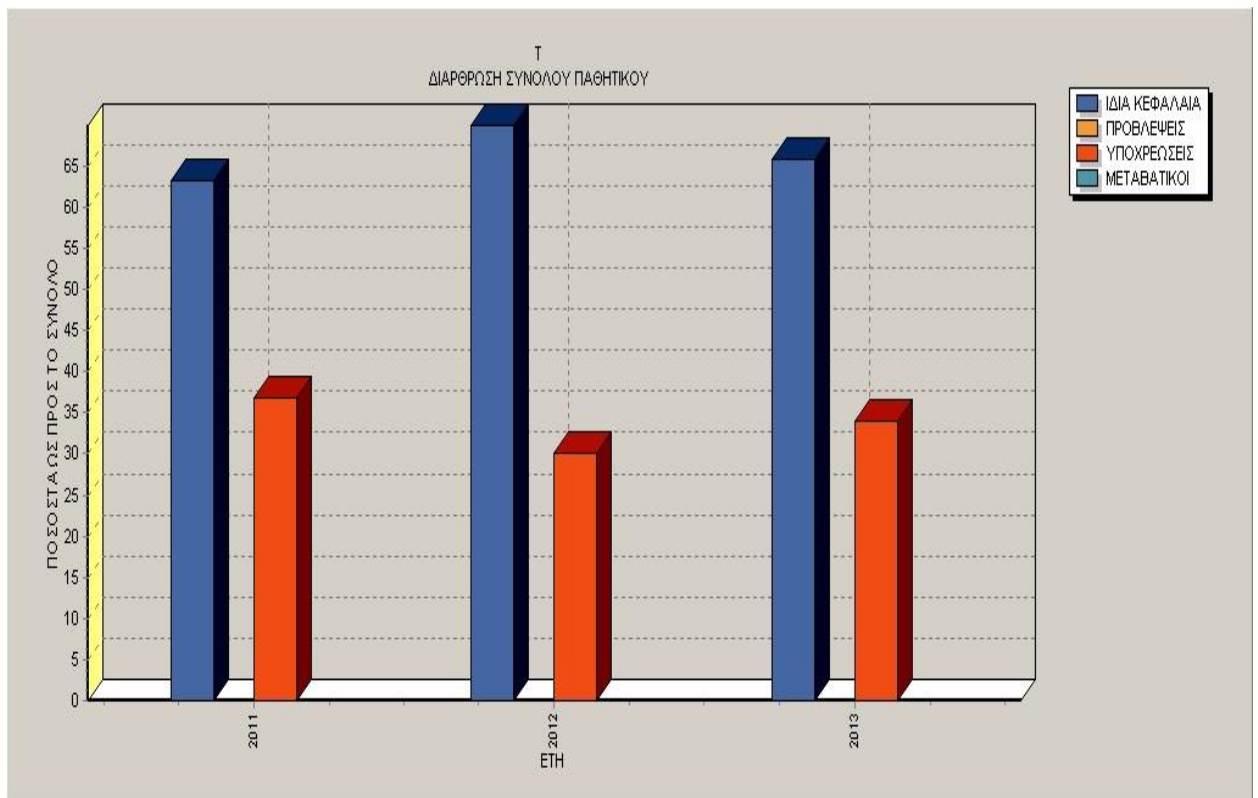
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ			ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	3.896.565,54	3.393.488,11	Υπόλοιπο αποτ/των προηγ. χρήσης		
Κόστος πωλήσεων	3.540.517,77	3.105.866,39	Διαφορές φορ. ελέγχου προηγ. χρήσης		
Μικτά αποτελέσματα Εκμεταλλεύσεως	356.047,77	287.621,72	Αποθεματικά προς διάθεση		
Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	259.610,69	279.874,53	ΜΕΙΟΝ:		
Σύνολο	615.658,46	567.496,25	1. Φόρος εισοδήματος & εισφορών ΟΓΑ		32.275,42
Γενικά και έξοδα Διοικ. λειτ.	366.442,81	306.743,54	2. Λοιποί μη ενσωματωμένοι στο λειτουργικό κόστος φόροι		
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	249.215,65	260.752,71	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	253.566,65	247.095,33
Έσοδα συμμετοχών, χρεογράφων, πιστωτικών τόκων			Η διάθεση των κερδών γίνεται ως εξής:		
Έξοδα συμμετοχών, χρεογράφων, χρεωστικών τόκων			1. Τακτικό Αποθεματικό		12.354,77
Ολικά αποτ/τα εκμετ/σεως	249.215,65	260.752,71	2. Πρώτο μέρισμα		200.000,00
II. ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ			3. Πρόσθετο μέρισμα		
Έκτακτα έσοδα	10.227,74	23.399,32	4. Αποθεματικά καταστατικού		
Έκτακτα έξοδα	5.876,74	4.781,28	5. Ειδικά & έκτακτα αποθεματικά		
Οργανικά και έκτακτα αποτελ.	253.566,65	279.370,75	6. Αφορολόγητα αποθεματικά		
Αποσβέσεις παγίων στοιχείων μείον οι ενσωματωμένες στο λειτ. Κόστος			7. Αμοιβές από ποσοστά μελών Διοικητικού Συμβουλίου		
			8. Υπόλοιπο κερδών εις νέο		34.740,56
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	253.566,65	279.370,75	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	253.566,65	247.095,33

Διάγραμμα 13. Διάρθρωση Ισολογισμού (Ποσά)

Διάρθρωση ισολογισμού - Ενεργητικό – Σύνολο

Διάγραμμα 14 . Διάρθρωση ισολογισμού - Παθητικό - Σύνολο

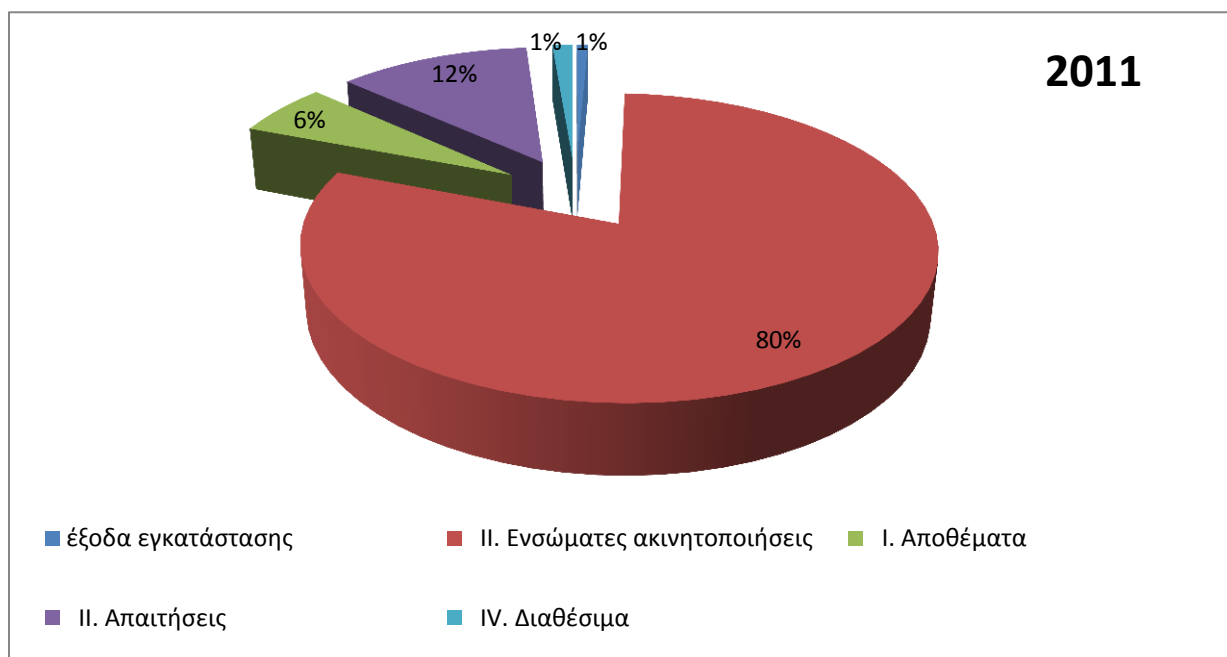

Πίνακας 18. Εξέλιξη Ισολογισμού (Ποσά)

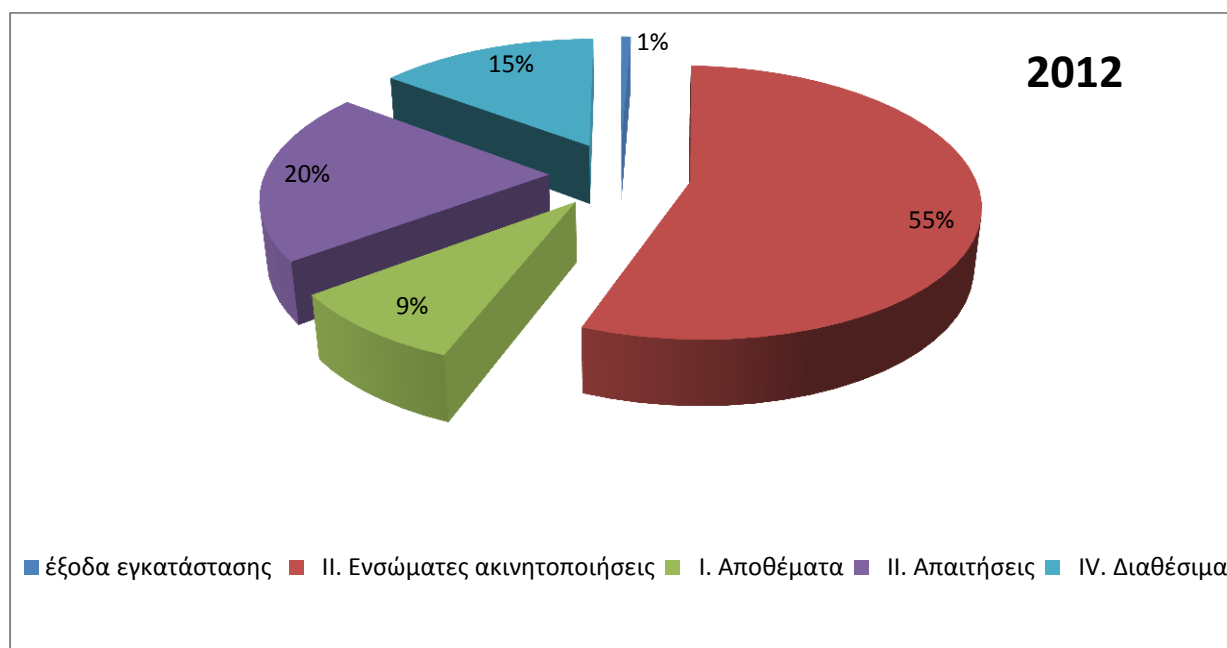
ΕΞΕΛΙΞΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΠΟΣΑ)			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	2011	2012	2013
Β. ΕΞΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ	14.345,69	18.257,28	25.605,61
Γ. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
II. Ενσώματες ακινητοποιήσεις	1.673.234,35	1.568.321,70	1.810.988,70
Σύνολο Γ.	1.673.234,35	1.568.321,70	1.810.988,70
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
I. Αποθέματα	123.230,16	252.302,70	724.235,30
II. Απαιτήσεις	250.289,74	583.168,11	378.389,50
IV. Διαθέσιμα	26.656,66	418.005,01	240.289,70
Σύνολο Δ.	400.176,56	1.253.475,82	1.342.914,50
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	2.087.756,60	2.840.054,80	3.179.508,81
ΠΑΘΗΤΙΚΟ	2011	2012	2013
Α. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
I. Κεφάλαιο (μετοχικό κτλ.)	610.000,00	800.000,00	800.000,00
III. Διαφορές αναπροσαρμογής - Επιχορηγήσεις επενδύσεων	569.745,00	1.139.440,00	1.284.649,09
IV. Αποθεματικά κεφάλαια	0,00	12.354,77	12.354,77
V. Αποτελέσματα εις νέο	420,45	35.161,01	0,00
VI. Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφ.	140.000,00	0,00	0,00
Σύνολο Α.	1.320.165,45	1.986.955,78	2.097.003,86
Γ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	767.591,15	853.099,02	1.082.504,95
Σύνολο Γ.	767.591,15	853.099,02	1.082.504,95
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	2.087.756,60	2.840.054,80	3.179.508,81

Πίνακας 19. Διάρθρωση Ισολογισμού (Ποσοστά %)

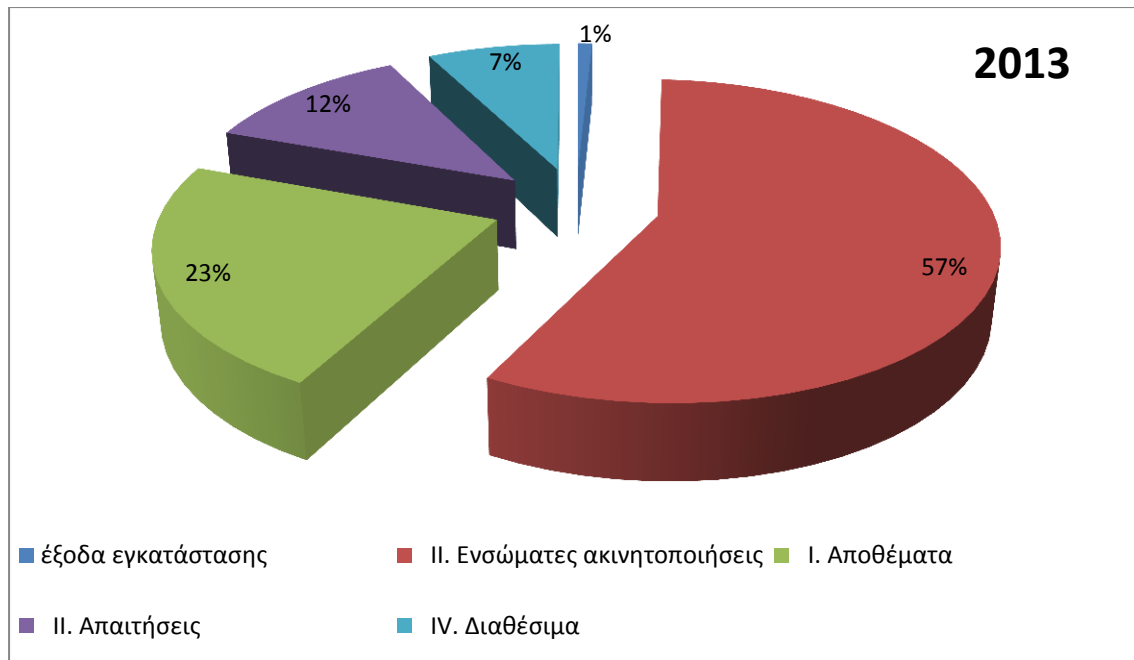
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΠΟΣΟΣΤΑ %)			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	2011	2012	2013
Β. ΕΞΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ	0,69%	0,64%	0,81%
Γ. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
II. Ενσώματες ακινητοποιήσεις	80,15%	55,22%	56,96%
Σύνολο Γ.	80,15%	55,22%	56,96%
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
I. Αποθέματα	5,90%	8,88%	22,78%
II. Απαιτήσεις	11,99%	20,53%	11,90%
IV. Διαθέσιμα	1,28%	14,72%	7,56%
Σύνολο Δ.	19,17%	44,14%	42,24%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%
ΠΑΘΗΤΙΚΟ	2011	2012	2013
Α. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
I. Κεφάλαιο (μετοχικό κτλ.)	29,22%	28,17%	25,16%
III. Διαφορές αναπροσαρμογής-Επιχορηγήσεις επενδύσεων	27,29%	40,12%	40,40%
IV. Αποθεματικά κεφάλαια	0,00%	0,44%	0,39%
V. Αποτελέσματα εις νέο	0,02%	1,24%	0,00%
VI. Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου	6,71%	0,00%	0,00%
Σύνολο Α.	63,23%	69,96%	65,95%
Γ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	36,77%	30,04%	34,05%
Σύνολο Γ.	36,77%	30,04%	34,05%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%

Διάγραμμα 15. Διάρθρωση Ισολογισμού 2011

Διάγραμμα 16. Διάρθρωση Ισολογισμού 2012

Διάγραμμα 17. Διάρθρωση Ισολογισμού 2013

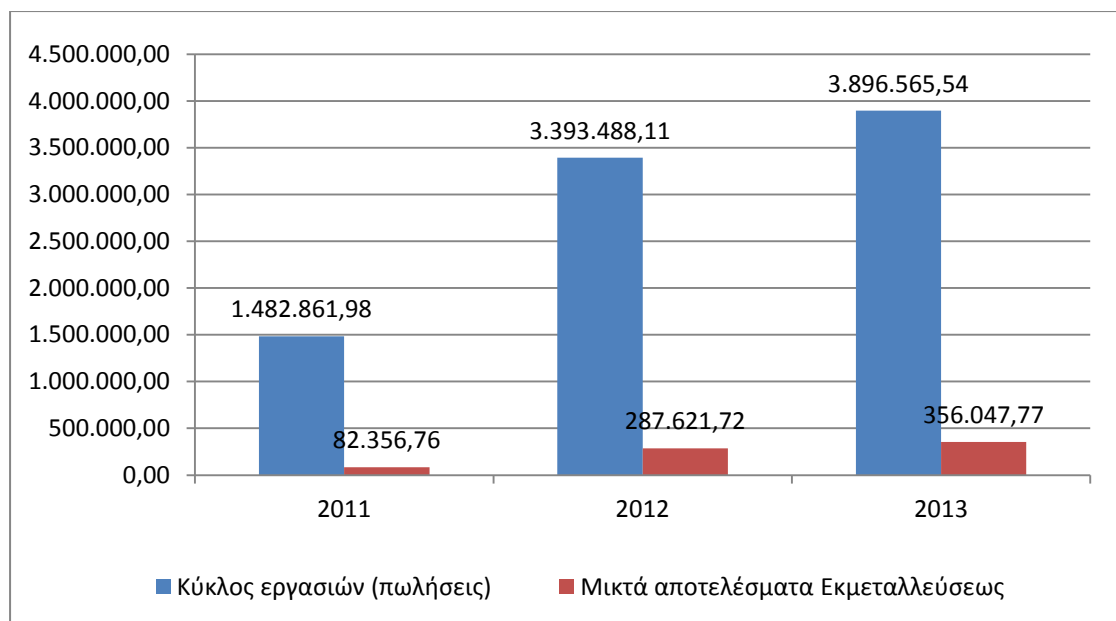

Πίνακας 20. Εξέλιξη Αποτελεσμάτων Χρήσης (Ποσά)

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ (ΠΟΣΑ)			
ΤΙΤΛΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ	2011	2012	2013
I. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ			
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	1.482.861,98	3.393.488,11	3.896.565,54
Κόστος πωλήσεων	1.400.505,22	3.105.866,39	3.540.517,77
Μικτά αποτελέσματα Εκμεταλλεύσεως	82.356,76	287.621,72	356.047,77
Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	151.636,81	279.874,53	259.610,69
Σύνολο	233.993,57	567.496,25	615.658,46
Γενικά και έξοδα διοικητικής λειτουργίας	250.419,55	306.743,54	366.442,81
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	-16.425,98	260.752,71	249.215,65
Ολικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	-16.425,98	260.752,71	249.215,65
II. ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ			
Έκτακτα έσοδα	19.253,20	23.399,32	10.227,74
Έκτακτα έξοδα	922,67	4.781,28	5.876,74
Οργανικά και έκτακτα αποτελέσματα	1.904,55	279.370,75	253.566,65
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ (προ φόρων)	1.904,55	279.370,75	253.566,65

Διάγραμμα 18. Καθαρά κέρδη 2011-2013

Διάγραμμα 19. Κύκλος εργασιών σε σχέση με τα μικτά αποτελέσματα

Πίνακας 21: Εξέλιξη Αποτελεσμάτων Χρήσης (% των Πωλήσεων)

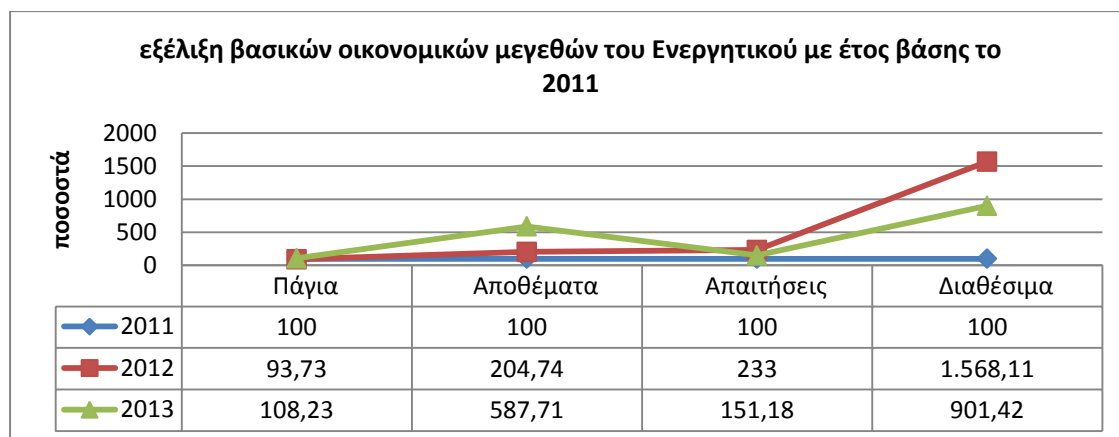
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ (% ΤΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ)			
ΤΙΤΛΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ	2011	2012	2013
I. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ			
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	100,00%	100,00%	100,00%
Κόστος πωλήσεων	94,45%	91,52%	90,86%
Μικτά αποτελέσματα Εκμεταλλεύσεως	5,55%	8,48%	9,14%
Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	10,23%	8,25%	6,66%
Σύνολο	15,78%	16,72%	15,80%
Γενικά και έξοδα διοικητικής λειτουργίας	16,89%	9,04%	9,40%
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	-1,11%	7,68%	6,40%
Έσοδα συμμετοχών, χρεωγράφων, πιστωτικών τόκων	0,00%	0,00%	0,00%
Έξοδα συμμετοχών, χρεωγράφων, χρεωστικών τόκων	0,00%	0,00%	0,00%
Ολικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	-1,11%	7,68%	6,40%
II. ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ			
Έκτακτα έσοδα	1,30%	0,69%	0,26%
Έκτακτα έξοδα	0,06%	0,14%	0,15%
Οργανικά και έκτακτα αποτελέσματα	0,13%	8,23%	6,51%
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ (προ φόρων)	0,13%	8,23%	6,51%

Πίνακας 22: Εξέλιξη Αποτελεσμάτων χρήσης

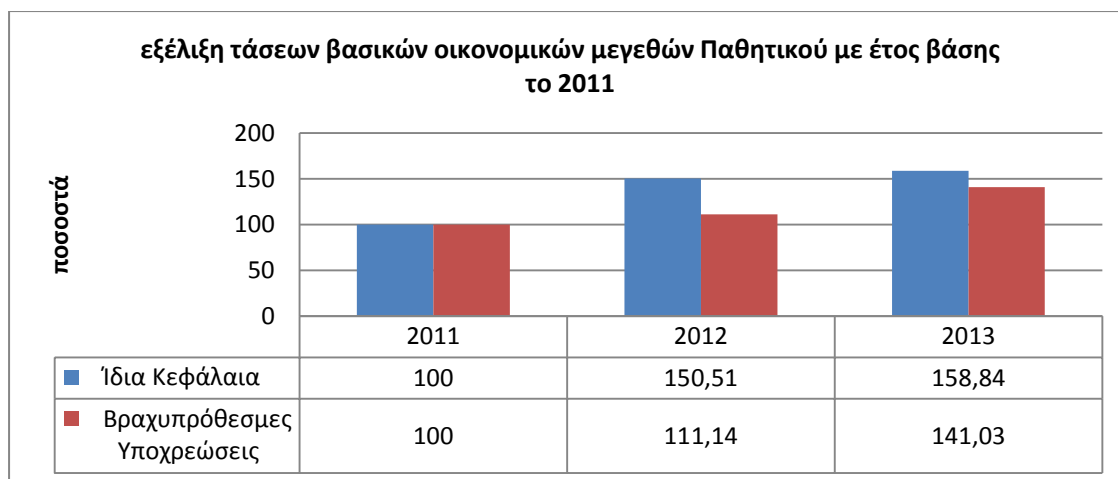
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ							
ΤΙΤΛΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ	2011	2012	2011 - 2012	%	2013	2012 - 2013	%
I. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ							
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	1.482.861,98	3.393.488,11	1.910.626,13	128,85	3.896.565,54	503.077,43	14,82
Κόστος πωλήσεων	1.400.505,22	3.105.866,39	1.705.361,17	121,77	3.540.517,77	434.651,38	13,99
Μικτά αποτελέσματα Εκμεταλλεύσεως	82.356,76	287.621,72	205.264,96	249,24	356.047,77	68.426,05	23,79
Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	151.636,81	279.874,53	128.237,72	84,57	259.610,69	-20.263,84	-7,24
Σύνολο	233.993,57	567.496,25	333.502,68	142,53	615.658,46	48.162,21	8,49
Γενικά και έξοδα διοικητικής λειτουργίας	250.419,55	306.743,54	56.323,99	22,49	366.442,81	59.699,27	19,46
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	-16.425,98	260.752,71	277.178,69	-1.687,44	249.215,65	-11.537,06	-4,42
Ολικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	-16.425,98	260.752,71	277.178,69	-1.687,44	249.215,65	-11.537,06	-4,42
II. ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ							
Έκτακτα έσοδα	19.253,20	23.399,32	4.146,12	21,53	10.227,74	-13.171,58	-
Έκτακτα έξοδα	922,67	4.781,28	3.858,61	418,20	5.876,74	1.095,46	22,91
Οργανικά και έκτακτα αποτελέσματα	1.904,55	279.370,75	277.466,20	14.568,60	253.566,65	-25.804,10	-9,24
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ (προ φόρων)	1.904,55	279.370,75	277.466,20	14.568,60	253.566,65	-25.804,10	-9,24

Πίνακας 23: Εξέλιξη τάσεων βασικών οικονομικών μεγεθών

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΑΣΕΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ			
ΤΑΣΕΙΣ ΜΕΓΕΘΩΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	2011	2012	2013
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Πάγια	100,00	93,73	108,23
Αποθέματα	100,00	204,74	587,71
Απαιτήσεις	100,00	233,00	151,18
Διαθέσιμα	100,00	1.568,11	901,42
ΠΑΘΗΤΙΚΟ			
Ίδια Κεφάλαια	100,00	150,51	158,84
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	100,00	111,14	141,03
ΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ			
	2011	2012	2013
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	100,00	228,85	262,77
Κόστος πωλήσεων	100,00	221,77	252,80
Λειτουργικά έξοδα	100,00	122,49	146,33
Ολικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως	100,00	-1.587,44	-1.517,20
Καθαρά Κέρδη Χρήσης (προ φόρων)	100,00	14.668,60	13.313,73
Κέρδη προς διάθεση	100,00	58.769,25	60.308,40

Διάγραμμα 20. Εξέλιξη Βασικών οικονομικών μεγεθών με έτος βάσης το 2011

Διάγραμμα 21. Εξέλιξη τάσεων βασικών οικονομικών μεγεθών με έτος βάσης το 2011

Αξιολόγηση χρήσης 2013

Αποτελέσματα – καθαρό εισόδημα

Πωλήσεις.

Οι Πωλήσεις της χρήσης 2013 ανήλθαν σε 3.896.565,54 € και παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με το 2012 κατά 503.077,43€ και σε ποσοστό 14,82%.

Εισπράξεις πωλήσεων.

Το σύνολο των εισπράξεων από την κανονική δραστηριότητα της επιχείρησης ανέρχονται σε 3.845.293,71€ ενώ οι εισπράξεις των πωλήσεων της χρήσης από την κανονική δραστηριότητα της επιχείρησης ήταν 3.555.576,66€ και με ποσοστό 91,25%.

Κόστος πωληθέντων.

1. Το Κόστος Πωληθέντων με ενσωματωμένες Αποσβέσεις της χρήσης αποτελεί το 90,86% του Κύκλου Εργασιών, το ποίο και μειώθηκε σε σχέση με την προηγούμενη χρήση του 2012 κατά 0,66 ποσοστιαίες μονάδες.

2. Το Κόστος Πωληθέντων χωρίς Αποσβέσεις της χρήσης αποτελεί το 85,96% του Κύκλου Εργασιών, το οποίο μειώθηκε σε σχέση με την προηγούμενη χρήση κατά 0,05 ποσοστιαίες μονάδες.

Μεικτά αποτελέσματα.

Τα μικτά αποτελέσματα της χρήσης του 2013 ανήλθαν σε 356.047,77 € ήτοι 9,14% του Κύκλου Εργασιών. Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση του 2012 παρουσίασαν αύξηση κατά 0,66 ποσοστιαίες μονάδες και η αύξηση προήλθε από αύξηση των πωλήσεων και μείωση του κόστους πωληθέντων ως ποσοστό επί των πωλήσεων.

Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως.

Τα άλλα έσοδα Εκμετάλλευσης ανήλθαν σε 259.610,69€ και παρουσίασαν μείωση από την προηγούμενη χρήση κατά 20.263,84€.

Έξοδα λειτουργίας.

Τα έξοδα Διοίκησης και Διάθεσης της χρήσης ανήλθαν σε 366.442,81€ ήτοι 9,40% του Κύκλου Εργασιών:

- Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση σε ευρώ αυξήθηκαν κατά 59.699,27 ήτοι 19,46%.
- Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση σε ποσοστό % των πωλήσεων αυξήθηκαν κατά 0,37 Ποσοστιαίες μονάδες.

Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως.

Τα μικτά αποτελέσματα της χρήσης ανήλθαν σε 249.215,65€ ήτοι 6,40% του Κύκλου Εργασιών. Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση μειώθηκαν κατά 1,29 ποσοστιαίες μονάδες.

Διάφορα άλλα έσοδα.

Τα διάφορα άλλα έσοδα ανήλθαν σε 10.227,74€ και μειώθηκαν από την προηγούμενη χρήση κατά 13.171,58€.

Διάφορα άλλα έξοδα εκτός Χρεωστικών Τόκων.

Τα διάφορα άλλα έξοδα ανήλθαν σε 5.876,74€ και αυξήθηκαν από την προηγούμενη χρήση κατά 1.095,46€.

Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως (προ φόρων).

Τα αποτελέσματα προ φόρων ανήλθαν σε 253.566,65€ ήτοι 6,51% του Κύκλου Εργασιών. Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση μειώθηκαν κατά 1,73 Ποσοστιαίες μονάδες.

Καθαρά κέρδη χρήσεως προς διάθεση.

Τα καθαρά κέρδη προς διάθεση της χρήσης ανήλθαν σε 253.566,65€. Αποτελούν δε το 6,51% των πωλήσεων της τρέχουσας χρήσης. Το καθαρό εισόδημα αυξήθηκε από την προηγούμενη χρήση κατά 6.471,32€ με ποσοστό 2,62%.

Βραχυπρόθεσμα στοιχεία χρήσης.

Στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού.

Το κυκλοφορούν ενεργητικό στο τέλος της χρήσης ανέρχεται σε 1.342.914,50€. Αποτελεί το 34,46% του κύκλου εργασιών, ενώ στην προηγούμενη χρήση αποτελούσε το 36,94% του κύκλου εργασιών.

Απαιτήσεις.

Οι Απαιτήσεις της μελετώμενης χρήσης ανέρχονται σε 378.389,50€. Αποτελούν το 28,18% του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού καθώς και το 9,71% του Κύκλου Εργασιών. Εισπράττονται σε 45,04ημέρες, ενώ την προηγούμενη χρήση σε 44,82 ημέρες. Οι Εισπράξεις των πωλήσεων από την κανονική δραστηριότητα της επιχείρησης διαμορφώθηκαν σε 3.845.293,71€. Οι απαιτήσεις μειώθηκαν κατά 35,11% ενώ οι πωλήσεις αυξήθηκαν 14,82% αυτό σημαίνει ότι μέσα στην χρήση η επιχείρηση εισέπραξε όλες τις απαιτήσεις της προηγούμενης χρήσης και ότι οι πελάτες την στηρίζουν και την εμπιστεύονται.

Αποθέματα.

Τα αποθέματα της μελετώμενης χρήσης ανέρχονται σε 724.235,30€. Αποτελούν το 53,93% του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού και το 18,59% του Κύκλου Εργασιών. Η επιχείρηση ανακυκλώνει τα αποθέματα της κάθε 50,34 ημέρες, ενώ στην προηγούμενη χρήση ανακύκλωνε κάθε 22,07 ημέρες. Τα αποθέματα αυξήθηκαν κατά 187,05% ενώ οι πωλήσεις αυξήθηκαν 14,82%.

Χρεόγραφα.

Δεν υπήρξαν χρεόγραφα κατά τη μελετώμενη χρήση.

Διαθέσιμα.

Τα Διαθέσιμα της μελετώμενης χρήσης ανέρχονται σε 240.289,70€. Αποτελούν το 17,89% του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού και 6,17% του Κύκλου Εργασιών. Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση μειώθηκαν κατά 42,52%

Μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού

Δεν υπάρχουν μεταβατικοί λογαριασμοί κατά τη μελετώμενη χρήση.

Στοιχεία βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων

Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις στο τέλος της μελετώμενης χρήσης ανέρχονται σε 1.082.504,95€. Αποτελούν το 27,78% του κύκλου εργασιών, ενώ στην προηγούμενη χρήση αποτελούσαν το 25,14% του κύκλου εργασιών. Μέσα στην χρήση οι βραχυπρόθεσμες πιστώσεις προς την επιχείρηση ανανεώνονταν κάθε 99,77 ημέρες.

Προμηθευτές

Ο λογαριασμός των προμηθευτών στο τέλος της μελετώμενης χρήσης ανέρχεται σε 766.841,32€. Αποτελούν το 70,84% των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων και το 19,68% του Κύκλου Εργασιών.

Οι Αγορές της χρήσης ανήλθαν σε 3.821.398,19€. Αποτελούν το 98,07% των Πωλήσεων και το 114,09% του Κόστους Πωληθέντων χωρίς τις Αποσβέσεις.

Οι Πληρωμές των αγορών για την κανονική δραστηριότητα της επιχείρησης ανήλθαν σε 3.443.670,12€. Μέσα στην χρήση πληρώθηκαν για αγορές της κανονικής δραστηριότητας 3.054.556,87€ με ποσοστό 79,93% των αγορών. Εξοφλήθηκαν όλα τα υπόλοιπα Προμηθευτών τέλους προηγούμενης χρήσης. Οι προμηθευτές αυξήθηκαν κατά 97,07% ενώ οι πωλήσεις αυξήθηκαν 14,82%.

Γραμμάτια πληρωτέα

Τα Γραμμάτια πληρωτέα της μελετώμενης χρήσης ανέρχονται σε 46.843,02€. Αποτελούν το 4,33% των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων και το 1,20% του Κύκλου Εργασιών. Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση αυξήθηκαν κατά 212,52%.

Βραχυπρόθεσμος τραπεζικός δανεισμός

Ο βραχυπρόθεσμος τραπεζικός δανεισμός της μελετώμενης χρήσης ανέρχονται σε 171.950,34€. Αποτελούν το 15,88% των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων και το 4,41% του Κύκλου Εργασιών. Ο βραχυπρόθεσμος τραπεζικός δανεισμός μειώθηκε κατά 5,28% ενώ οι πωλήσεις αυξήθηκαν 14,82%. Αυτό σημαίνει

ότι μέσα στην χρήση η βραχυπρόθεσμη τραπεζική χρηματοδότηση της επιχείρησης μειώθηκε καίτοι αυξήθηκε ο κύκλος εργασιών της.

Υπόλοιπες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (πλην Προμηθευτών, Γραμματίων, Τραπεζικών υποχρεώσεων)

Οι λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της μελετώμενης χρήσης ανέρχονται σε 96.870,27€. Αποτελούν το 8,95% των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων και το 2,49% του Κύκλου Εργασιών. Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση: Μειώθηκαν κατά 63,78%

Μακροπρόθεσμα στοιχεία

Έξοδα εγκατάστασης

Στην μελετώμενη χρήση τα έξοδα εγκατάστασης είναι 25.605,61€ και αποτελούν το 0,81% του ενεργητικού, ενώ στην προηγούμενη χρήση αποτελούσε το 0,64% του ενεργητικού. Η επιχείρηση σε σχέση με την προηγούμενη χρήση αύξησε τα έξοδα εγκατάστασης κατά 10.900,00€, ποσοστό 39,85%

Πάγιο ενεργητικό

Στην μελετώμενη χρήση η καθαρή αξία του πάγιου ενεργητικού είναι 1.810.988,70€ και αποτελεί το 56,96% του ενεργητικού, ενώ στην προηγούμενη χρήση αποτελούσε το 55,22% του ενεργητικού. Η επιχείρηση σε σχέση με την προηγούμενη χρήση αύξησε τα πάγια της κατά 430.167,51€, ποσοστό 20,98%.

Ασώματες ακινητοποιήσεις

Δεν υπάρχουν ασώματες ακινητοποιήσεις.

Ενσώματες ακινητοποιήσεις

Οι ενσώματες ακινητοποιήσεις της μελετώμενης χρήσης είναι 1.810.988,70€ και αποτελούν το 100,00% του παγίου ενεργητικού. Αυξήθηκαν από την προηγούμενη χρήση κατά 430.167,51, με ποσοστό 20,98%.

Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες

Χρηματοοικονομικές απαιτήσεις

Δεν υπάρχουν συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις.

Ίδια κεφάλαια

Τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης στην μελετώμενη χρήση είναι 2.097.003,86€ και αποτελούν το 65,95% των συνολικών κεφαλαίων. Αυξήθηκαν από την προηγούμενη χρήση κατά 110.048,08€, ποσοστό 5,54% και η αύξηση οφείλεται:

- Αύξηση διαφορές αναπροσαρμογής επιχορηγήσεις επενδύσεων:
145.209,09 (12,74%).
- Μείωση αποτελεσμάτων εις νέο: 35.161,01 (100,00%)

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ Έτος : 2013

Δείκτες ρευστότητας

1. Γενικής ρευστότητας

Κυκλοφορούν ενεργητικό Μ. Ο / βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις Μ. Ο **1,34**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το μέσο όρο του κυκλοφορούντος ενεργητικού (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού), με τον μέσο όρο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί παθητικού)

Ο Δείκτης αυτός μετράει το περίσσειμα των ρευστών κεφαλαίων πάνω από τις τρέχουσες υποχρεώσεις. Το πλεόνασμα των κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων πάνω από τις τρέχουσες υποχρεώσεις, παρέχει ένα περιθώριο ασφαλείας για τα άτομα που έχουν επενδύσει χρηματικά ποσά στην επιχείρηση. Τιμή του δείκτη γύρω στο 2 κρίνεται ικανοποιητική.

2. Άμεσης ρευστότητας

(Κυκλοφορούν ενεργ. - Αποθέματα)Μ. Ο / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις Μ. Ο **0,84**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το μέσο όρο του κυκλοφορούντος ενεργητικού αφού αφαιρέσουμε τα αποθέματα(συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού), με τον μέσο όρο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί παθητικού)

Ο Δείκτης αυτός δείχνει την δυνατότητα της επιχείρησης να εξυπηρετήσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ρευστοποιώντας τα αμέσως ρευστοποιήσιμα στοιχεία. Αφαιρούνται τα αποθέματα διότι αφ ενός παρουσιάζουν μεταξύ των κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων την μικρότερη ρευστότητα, αφ ετέρου από

την ρευστοποίηση των αποθεμάτων είναι πολύ πιθανό να προκύψει ζημιά. Τιμή του δείκτη > 1 κρίνεται ικανοποιητική.

3. Ταμιακής ρευστότητας

Διαθέσιμα Μ. Ο / βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις Μ. Ο **0,34**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το μέσο όρο των Διαθεσίμων, με τον μέσο όρο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί παθητικού)

Ο Δείκτης αυτός δείχνει πόσες φορές τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης καλύπτουν τις τρέχουσες και ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η Τιμή του δείκτη είναι συνήθως < 1 . Ακόμα και οι Τράπεζες δεν εμφανίζουν ταμιακή ρευστότητα μεγαλύτερη της μονάδας.

4. Ανακύκλωσης απαιτήσεων

Ετήσιες Πωλήσεις / Απαιτήσεις Μ. Ο **8,10**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις Πωλήσεις, με τον μέσο όρο των Απαιτήσεων

Ο Δείκτης αυτός δείχνει πόσες φορές μέσα στην χρήση η επιχείρηση εισπράττει τις απαιτήσεις της. Η Τιμή του δείκτη για να είναι ικανοποιητικός πρέπει να είναι αρκετά μεγαλύτερος της μονάδας, εξαρτάται δε και από τον κλάδο που ανήκει η επιχείρηση καθώς και από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

5. Μέσος χρόνος είσπραξης απαιτήσεων

(Απαιτήσεις Μ. Ο * 365 ημέρες) / Ετήσιες Πωλήσεις **45,04**

Υπολογίζεται εάν το αποτέλεσμα του πολλαπλασιασμού του μέσου όρου των Απαιτήσεων με τις 365 ημέρες, το διαιρέσουμε με τις ετήσιες Πωλήσεις.

Ο Δείκτης αυτός δείχνει σε πόσες ημέρες η επιχείρηση περιμένει να εισπράξει τις απαιτήσεις της, από την στιγμή που πραγματοποιηθήκαν οι πωλήσεις. Όσο μικρότερος είναι ο χρόνος αυτός, τόσο μεγαλύτερη είναι η ταχύτητα είσπραξης, άρα μικρότερος ο χρόνος δέσμευσης των κεφαλαίων, καλύτερη η θέση της επιχείρησης από απόψεως χορηγουμένων πιστώσεων και μικρότερη η πιθανότητα ζημιών από επισφαλείς απαιτήσεις.

6. Ανακύκλωση αποθεμάτων

Κόστος Πωληθέντων / Αποθέματα Μ. Ο.

7,25

Υπολογίζεται εάν το Κόστος Πωληθέντων το διαιρέσουμε με τον Μέσο όρο των Αποθεμάτων.

Ο Δείκτης αυτός μετράει τον μέσο ρυθμό ταχύτητας με τον οποίο τα αποθέματα εισέρχονται και εξέρχονται από την Επιχείρηση. Δείχνει πόσες φορές η επιχείρηση ξεπούλησε τα εμπορεύματα της και έπρεπε να ξαναγεμίσει τις αποθήκες της μέσα σε ένα οικονομικό έτος. Υψηλή τιμή του δείκτη πιθανόν να αποτελεί ένδειξη επιτυχούς διαχείρισης των αποθεμάτων και καλής ταμειακής θέσης της επιχείρησης, ενώ χαμηλή πιθανόν ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα γίνεται με αργούς ρυθμούς, που έχει σαν αποτέλεσμα την δέσμευση κεφαλαίων στα αποθέματα σε σχέση με τις πωλήσεις, επίσης η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να διατηρεί υψηλή ρευστότητα για να ικανοποιεί τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

7. Μέσος χρόνος παραμονής αποθεμάτων

(Μέσα αποθέματα*365 ημέρες) / Κόστος πωληθέντων

50,34

Υπολογίζεται εάν το γινόμενο του πολλαπλασιασμού του μέσου όρου αποθεμάτων επί 365 ημέρες το διαιρέσουμε με το Κόστος Πωληθέντων.

Ο δείκτης αυτός μετρά πόσες ημέρες παραμένουν τα αποθέματα στην επιχείρηση από την αγορά έως την πώληση. Στις Βιομηχανικές επιχειρήσεις που κάνουν και την εμπορία των προϊόντων που παράγουν, ο κύκλος διαρκεί πιο πολλές ημέρες από την αγορά μέχρι την πώληση των αποθεμάτων εφ' όσον μεσολαβεί η φάση της βιομηχανοποίησης. Γι αυτό το περιθώριο κέρδους μιας βιομηχανικής μονάδας θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο από αυτό μιας εμπορικής μονάδας για να καλύψει την καθυστέρηση λόγω βιομηχανοποίησης, αλλά και την επένδυση κεφαλαίων σε αποθέματα πρώτων και βοηθητικών υλικών. Όσο μικρότερος είναι ο χρόνος παραμονής των αποθεμάτων στην αποθήκη και με την προϋπόθεση ότι δεν γίνεται αναγκαστική ρευστοποίηση, τόσο μεγαλύτερος θα είναι ο βαθμός ρευστότητας της επιχείρησης. Όσο μεγαλύτερος είναι ο χρόνος παραμονής των αποθεμάτων στην επιχείρηση, μικραίνει ο βαθμός ρευστότητάς της.

8. Ανακύκλωση βραχυχρόνιων υποχρεώσεων

(Κόστος Πωληθέντων-Αποσβέσεις) / Μ. Ο. Βραχυχρόνιων υποχρεώσεων 3,46

Υπολογίζεται εάν από το κόστος πωληθέντων αφαιρεθούν οι αποσβέσεις και την διαφορά αυτή την διαιρέσουμε με τον μέσο όρο των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει πόσες φορές μέσα στην χρήση ανανεώθηκαν οι ληφθείσες από την επιχείρηση πιστώσεις. Η παρακολούθηση του δείκτη αυτού για σειρά ετών μας δείχνει εάν υπάρχει μεταβολή στην πιστοληπτική πολιτική της επιχείρησης

9. Χρόνος εξόφλησης βραχυχρόνιων υποχρεώσεων

(Μ. Ο Βραχυχρόνιων υποχρεώσ*365 ημέρες) / (Κόστος πωληθέντων-Αποσβέσεις) 99,77

Υπολογίζεται εάν το γινόμενο του πολλαπλασιασμού του μέσου όρου των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων επί 365 ημέρες το διαιρέσουμε με το κόστος πωληθέντων αφού αφαιρέσουμε από αυτό τις αποσβέσεις.

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει σε πόσες ημέρες η επιχείρηση πληρώνει τους βραχυπρόθεσμους πιστωτές της. Σε συνδυασμό με τις ημέρες είσπραξης των απαιτήσεων της από τους πελάτες της γίνεται φανερή η διαμορφούμενη ρευστότητα της επιχείρησης αλλά και η πιστοληπτική της ικανότητα. Εάν η επιχείρηση παρακολουθεί στενά την περίοδο πληρωμής των υποχρεώσεων της, τότε προσπαθεί να έχει ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη να έχει ταμιακά διαθέσιμα και να κρατά ευχαριστημένους τους προμηθευτές της. Εάν ο χρόνος πληρωμής των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων είναι μεγαλύτερος από τον χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων, τότε η επιχείρηση έχει δημιουργήσει μια πηγή χρηματοδότησης που αποτελεί μια αποτελεσματική χρησιμοποίηση ξένων κεφαλαίων.

10. Αμυντικού χρονικού διαστήματος

(Κυκλοφορούν Μ. Ο - Απόθεμα Μ. Ο) / Μ. Ο. ημερήσια Λειτουργικά έξοδα 75,67

Υπολογίζεται εάν την διαφορά του μέσου όρου του κυκλοφορούντος ενεργητικού μείον τον μέσο όρο των αποθεμάτων την διαιρέσουμε με τον μέσο όρο των ημερήσιων λειτουργικών εξόδων.

Ο δείκτης του αμυντικού χρονικού διαστήματος μετρά τον αριθμό των ημερών που οι απαιτήσεις των εργασιών της επιχείρησης για ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να ικανοποιηθούν από το απόθεμα των αμυντικών περιουσιακών στοιχείων της, χωρίς η επιχείρηση να βασίζεται σε επιπρόσθετες εισροές από τις πωλήσεις ή άλλες πηγές. Με τον όρο αμυντικά περιουσιακά στοιχεία εννοούμε τα μετρητά, τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα και τις απαιτήσεις. Ο μέσος όρος των ημερησίων λειτουργικών δαπανών βρίσκεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο των λειτουργικών δαπανών (κόστος πωληθέντων +δαπάνες διοικήσεως +δαπάνες διαθέσεως +διάφορες καθημερινές πληρωμές)με 365 ημέρες. Στις λειτουργικές δαπάνες δεν περιλαμβάνονται εκείνες που δεν συνεπάγεται εκροή μετρητών, όπως αποσβέσεις, προπληρωθέντα έξοδα, προκαταβολές για αγορά πρώτων και βοηθητικών υλικών.

11. Ημερών κάλυψης

((Βραχυπρ. υποχρ. -(Κυκλοφορούν Ενεργ. -Αποθέματα))/(Κεφ. Κίν. από τις εργασίες της Επιχείρησης)) * 365 ημέρες 380,77

Δεν υπολογίζεται εάν οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι μικρότερες από κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία άμεσης ρευστότητας (κυκλοφορούν-αποθέματα). Στην περίπτωση αυτή η τιμή του δείκτη θα είναι αρνητική. Υπολογίζεται εάν από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αφαιρεθούν τα αμέσως ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία και την διαφορά αυτή την διαιρέσουμε με το γινόμενο του καθαρού κεφαλαίου κίνησης από τις εργασίες της επιχείρησης επί 365 ημέρες. Το καθαρό κεφάλαιο κίνησης είναι το άθροισμα των καθαρών κερδών μετά από φόρους συν τις αποσβέσεις της χρήσης.

Ο δείκτης αυτός δίνει ένα μέτρο συναφές με τον αριθμοδείκτη άμεσης ρευστότητας, έχει όμως επιπρόσθετα το πλεονέκτημα ότι η διαφορά μεταξύ βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και περιουσιακών στοιχείων άμεσα ρευστοποιήσιμα, σχετίζεται με την ικανότητα της επιχείρησης να δημιουργεί κεφάλαιο κίνησης από τις εργασίες της. Οι μικρότερες τιμές του δείκτη είναι προτιμότερες από τις μεγαλύτερες γιατί σημαίνει μικρότερο χρονικό διάστημα για την κάλυψη των υποχρεώσεων.

12. Χρονική κάλυψη υποχρεώσεων σε μετρητά

Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις που λήγουν σε 30 ημέρες / Διαθεσιμότητα μετρητών σε 30 ημέρες

75,46

1. Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις που λήγουν σε 30 ημέρες υπολογίζονται: (α) Προμηθευτές (β) Βραχυπρόθεσμος τραπεζικός δανεισμός διά 12 μήνες (γ) Φόροι και άλλες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις δια 12 μήνες 2. Η διαθεσιμότητα μετρητών σε 30 ημέρες υπολογίζεται: (α) Μετρητά (β) Εμπορεύσιμα χρεόγραφα (γ) Πελάτες δια 12 μήνες.

Ο δείκτης αυτός δείχνει σε αριθμό ημερών πότε η επιχείρηση θα μπορεί να πληρώσει υποχρεώσεις που λήγουν σε 30 ημέρες. Εάν η τιμή είναι μικρότερη από 30 ημέρες μπορεί να χαρακτηριστεί ως ευνοϊκή εξέλιξη, ενώ εάν η τιμή του δείκτη είναι μεγαλύτερη από 30 ημέρες πιθανόν η επιχείρηση να παρουσιάσει καθυστέρηση στην ικανοποίηση των υποχρεώσεων της. Ο υπολογισμός της χρονικής περιόδου κάλυψης των υποχρεώσεων σε μετρητά αποκτά την μεγαλύτερη δυνατή χρησιμότητα όταν θεωρείται σαν ένδειξη του πότε θα πρέπει ο πελάτης να πληρώνει.

Δείκτες κεφαλαιακής δομής & βιωσιμότητας

1. Σχέσεων κεφαλαίων (αυτονομίας)

Ίδια Κεφάλαια / συνολικά Κεφάλαια

65,95

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο (όχι μέσο όρο) των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης με το σύνολο του παθητικού ή του ενεργητικού της στον ισολογισμό.

Εκφράζει την σχέση μεταξύ του ιδίου κεφαλαίου και του συνόλου των κεφαλαίων που είναι διαθέσιμα στην επιχείρηση. Οι τιμές που παίρνει είναι από 0-100. Οι τιμές που πλησιάζουν προς το 100 είναι προτιμότερες. Ένας υψηλός δείκτης δεν προδιαθέτει αρνητικά για την ρευστότητα στα επόμενα χρόνια αφού από την πλευρά των ξένων κεφαλαίων η πίεση για ταμιακές εκροές για εξυπηρέτηση τους θα είναι χαμηλή και αντιμετώπισιμη. Επίσης ο δείκτης αυτός δίνει και μια εικόνα της αυτονομίας που μπορεί να έχει μια επιχείρηση και της ανεξαρτησίας της από δανεικά κεφάλαια και άλλους πιστωτές.

2. ΥΠΕΡΧΡΕΩΣΗΣ (Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια)

Ξένα Κεφάλαια / Ίδια Κεφάλαια (%)

51,62

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο των υποχρεώσεων (μακροπρόθεσμες + βραχυπρόθεσμες) με το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων.

Δείχνει την σχέση των ιδίων κεφαλαίων προς τα ξένα κεφάλαια της επιχείρησης. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης (και πάνω από το 100), τόσο υπερχρεωμένη είναι η επιχείρηση. Χρησιμοποιείται από τους δανειστές της επιχείρησης για να εκτιμήσουν τον βαθμό ασφάλειας που τους εξασφαλίζουν τα ίδια κεφάλαια, αλλά και από την διοίκηση και τους μετόχους της επιχείρησης για να διαπιστώσουν το επίπεδο στο οποίο έχει φθάσει η χρήση κεφαλαιακής μόχλευσης.

3. Χρηματοδότησης παγίων

Ίδια Κεφάλαια / Καθαρή αξία παγίων(%) **115,79**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα ίδια κεφάλαια με την καθαρή αξία των παγίων. Ο δείκτης αυτός μετράει την σχέση μεταξύ λειτουργικών μη κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων και ιδίων κεφαλαίων. Ο δείκτης χρησιμοποιείται στον προσδιορισμό του τρόπου χρηματοδότησης των παγίων της επιχείρησης. Μια αυξητική τάση της τιμής του αριθμοδείκτη δείχνει ότι η επέκταση του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού της επιχείρησης έχει χρηματοδοτηθεί περισσότερο από ίδιο κεφάλαιο παρά από δανειακά κεφάλαια.

4. Κυκλοφορούντος ενεργητικού προς υποχρεώσεις

Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Σύνολο Υποχρεώσεων **1,24**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού με το σύνολο των υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων και των μεταβατικών λογαριασμών Ενεργητικού και Παθητικού.

Ο δείκτης αυτός δείχνει την σχέση των κυκλοφορούντων στοιχείων του ενεργητικού με το σύνολο των υποχρεώσεων. Ο δείκτης αυτός είναι μια ένδειξη της μακροχρόνιας ρευστότητας της επιχείρησης. Τιμές >1 σημαίνουν ότι τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία υπερκαλύπτουν το σύνολο των υποχρεώσεων της επιχείρησης.

5. Δανειακής επιβάρυνσης

Δανειακές Υποχρεώσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%) **34,05**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο των δανείων της επιχείρησης, όπως εμφανίζονται στον ισολογισμό με το σύνολο του ενεργητικού.

Ο δείκτης αυτός δείχνει την σχέση των δανείων προς το σύνολο των κεφαλαίων κάθε μορφής που χρησιμοποιούνται με οποιονδήποτε τρόπο από την επιχείρηση. Χρησιμεύει στην εκτίμηση της δανειακής επιβάρυνσης της επιχείρησης

6. Πάγια προς σύνολο παθητικού

Καθαρή αξία παγίων / Σύνολο Παθητικού **0,57**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε την καθαρή αξία του πάγιου ενεργητικού με το σύνολο του παθητικού.

Ο δείκτης αυτός δείχνει την σχέση του πάγιου ενεργητικού με το σύνολο του παθητικού ή ενεργητικού και τον βαθμό που τα κεφάλαια έχουν επενδυθεί σε πάγια στοιχεία, σε σύγκριση με τα βραχυπρόθεσμης μορφής περιουσιακά στοιχεία.

7. Παλαιότητα παγίων

Σύνολο Αποσβέσεων Παγίων Ισολογισμού/ Αξία Κτήσεως Παγίων **0,27**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο των αποσβέσεων του ισολογισμού με την αξία κτήσεως των παγίων του ισολογισμού.

Ο δείκτης αυτός δείχνει την σχέση των παγίων στην αξία κτήσης τους και των αποσβέσεων που έχουν γίνει σε αυτά. Χρησιμεύει στην εκτίμηση της παλαιότητας των παγίων για την πιθανή αντικατάσταση αυτών.

8. Αυτοχρηματοδότησης

Αποθεματικά / Μετοχοποιημένα Κεφάλαια **0,02**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο των αποθεματικών (του λογαριασμού ιδίων κεφαλαίων) με το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου.

Δείχνει την σχέση των αποθεματικών προς τα μετοχοποιημένα κεφάλαια. Χρησιμεύει στην διάγνωση της πιστοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης αλλά και την πολιτική της διοίκησης ή των ιδιοκτητών αναφορικά με τις μακροχρόνιες επενδυτικές προθέσεις τους.

9. Εντάσεως κεφαλαίου

Ετήσιες Αποσβέσεις / Ετήσιο Εργατικό Κόστος **7,68**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις ετήσιες αποσβέσεις των παγίων με το ετήσιο εργατικό κόστος της επιχείρησης.

Δείχνει τον βαθμό αυτοματοποίησης της παραγωγής βιομηχανικών επιχειρήσεων και χρησιμεύει στην εκτίμηση του τρόπου λειτουργίας και της ανταγωνιστικότητας μιας επιχείρησης.

10. Ανανέωσης παγίου εξοπλισμού

Αποσβέσεις περιόδου / Μεταβολή Παγίων περιόδου Μ. Ο προ αποσβέσεων 0,44

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο των αποσβέσεων της χρήσης με την μεταβολή των παγίων στην ίδια χρονική περίοδο.

Ο δείκτης αυτός δείχνει το ποσοστό των νέων επενδύσεων που χρηματοδοτήθηκαν από τις αποσβέσεις.

11. Απόδοσης συνόλου απασχολουμένων κεφαλαίων

(Κέρδη προ φόρων + χρηματοοικονομικά έξοδα) / Σύνολο Παθητικού 0,08

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα κέρδη προ φόρων και χρηματοοικονομικών εξόδων με το σύνολο του παθητικού.

Δείχνει την αποδοτικότητα της επιχείρησης ανεξάρτητα από τις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων της. Επίσης δείχνει την ικανότητα της διοίκησης της επιχείρησης να παράγει κέρδη με σωστή χρησιμοποίηση των ιδίων και ξένων κεφαλαίων. Ο υπολογισμός της αποδοτικότητας του συνόλου των απασχολουμένων κεφαλαίων αποτελεί κατά κάποιο τρόπο οδηγό στις περιπτώσεις που κάποια επιχείρηση πρόκειται να εξαγοράσει κάποια άλλη επιχείρηση ή να αναλάβει νέες δραστηριότητες. Εάν ο δείκτης αυτός είναι χαμηλότερος από το κόστος των δανειακών κεφαλαίων, τυχόν αύξηση αυτών θα μειώσει τα κέρδη της επιχείρησης. Επίσης ένας χαμηλός δείκτης μπορεί εύκολα να μηδενισθεί σε περιόδους κρίσεως της επιχείρησης.

12. Απόδοσης ιδίων κεφαλαίων

Καθαρά αποτελ. προ φόρων / Ίδια Κεφάλαια (%) 12,09

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη προ φόρων με το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων.

Ο δείκτης αυτός δείχνει την κερδοφόρα δυναμικότητα μιας επιχείρησης και μας πληροφορεί για το εάν επιτεύχθηκε ο στόχος ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος. Ένας υψηλός δείκτης αποτελεί ένδειξη ότι η επιχείρηση πηγαίνει καλά και μπορεί να οφείλεται είτε στην επιτυχημένη διοίκηση της, είτε σε ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες, είτε στη σωστή χρησιμοποίηση των κεφαλαίων της. Σε αυτή την τελευταία περίπτωση ωφελούνται οι μέτοχοι επειδή τα ξένα κεφάλαια κοστίζουν λιγότερο από ότι αυτά αποδίδουν στην επιχείρηση.

13. Περιθώριο κεφαλαιακής μόχλευσης

Αποδοτικότητα Ιδίων / Αποδοτικότητα Απασχολουμένων Κεφαλαίων (%) 1,56

Υπολογίζεται εάν το ποσοστό απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων το διαιρέσουμε με το ποσοστό % των συνολικών κεφαλαίων.

Ο δείκτης αυτός δείχνει την σχέση απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων προς αυτή του συνόλου των κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στην επιχείρηση. Η κεφαλαιακή ή χρηματοοικονομική μόχλευση είναι η χρησιμοποίηση δανειακών κεφαλαίων με σκοπό την αύξηση της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων. Η επίδραση των δανειακών κεφαλαίων στα κέρδη μιας επιχείρησης είναι θετική, όταν η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων είναι μεγαλύτερη από την αποδοτικότητα του συνόλου των απασχολουμένων κεφαλαίων. Εάν ο δείκτης είναι > 1 , τότε η επίδραση από την χρήση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη της επιχείρησης είναι επωφελής για την επιχείρηση. Εάν ο δείκτης είναι < 1 , τότε η επίδραση από την χρήση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη της επιχείρησης είναι αρνητική και η επιχείρηση δανείζεται με επαχθείς όρους. Εάν ο δείκτης είναι $= 1$, τότε η επίδραση από την χρήση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη της επιχείρησης είναι μηδενική και δεν υπάρχει ωφέλεια για την επιχείρηση.

14. Διάρκειας εξόφλησης επενδύσεων

Καθαρά πάγια / Ταμιακή ροή 4,07

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε την καθαρή αξία των παγίων με την ταμιακή ροή.

Ο δείκτης αυτός δείχνει την χρονική διάρκεια κατά την οποία το σύνολο των επενδύσεων μιας επιχείρησης σε πάγια θα αποδεδεσμευθεί με την μορφή κερδών και αποσβέσεων. Όσο μεγαλύτερος είναι δείκτης αυτός, τόσο περισσότερος χρόνος

χρειάζεται μέχρι να εξοφληθούν τα πάγια με εισροές μόνο από τη δραστηριότητα της επιχείρησης.

15. Ποσοστού αυτοχρηματοδότησης

Ταμιακή ροή / Πωλήσεις (%) 11,41

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε την ταμιακή ροή με τις ετήσιες πωλήσεις επί %.

Ο δείκτης αυτός δείχνει το ποσοστό % αυτοχρηματοδότησης μιας επιχείρησης. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό της χρηματοδότησης μιας επιχείρησης από τα ίδια κεφάλαια της.

16. Ίδια προς ξένα

Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια 1,94

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα ίδια κεφάλαια με τα δανειακά κεφάλαια (μακροπρόθεσμες + βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις).

Ο δείκτης αυτός δείχνει την ασφάλεια που παρέχει η επιχείρηση στους δανειστές της. Εάν ο δείκτης είναι > 1 , τότε οι φορείς της επιχείρησης συμμετέχουν με περισσότερα κεφάλαια από ότι οι πιστωτές της. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η σχέση τόσο μεγαλύτερη ασφάλεια παρέχεται στους πιστωτές της επιχείρησης.

Δείκτες Αποδοτικότητας

1. Μικτού κέρδους

(Πωλήσεις - Κόστος Πωληθέντων) / Πωλήσεις (%) 9,14

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα μικτά κέρδη εκμεταλλεύσεως με τις πωλήσεις της χρήσης.

Ο δείκτης αυτός είναι σημαντικός για τις βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις, διότι παρέχει ένα μέτρο αξιολόγησης της αποδοτικότητας τους. Μια επιχείρηση θεωρείται επιτυχημένη, όταν έχει μεγάλο ποσοστό μικτού κέρδους, που να της επιτρέπει να καλύπτει τα λειτουργικά και άλλα έξοδα της και συγχρόνως της αφήνει ικανοποιητικό καθαρό κέρδος σε σχέση με τις πωλήσεις και τα ίδια κεφάλαια που

απασχολεί. Ένας υψηλός δείκτης δείχνει την ικανότητα της διοίκησης να επιτυγχάνει φθηνές αγορές και να πουλάει σε υψηλές τιμές ενώ ένας χαμηλός δείκτης δείχνει το αντίθετο.

2. Κόστους πωληθέντων

Κόστος Πωληθέντων / Πωλήσεις (%) 90,86

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το κόστος πωληθέντων με τις πωλήσεις

Ο δείκτης αυτός δείχνει την σχέση του κόστους των πωληθέντων προϊόντων ή εμπορευμάτων με τις πωλήσεις και μετρά την αποτελεσματικότητα ελέγχου του κόστους πωληθέντων.

3. Λειτουργικών κερδών προς πωλήσεις

Λειτουργικά κέρδη / Πωλήσεις (%) 6,40

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων με τις πωλήσεις.

Ο δείκτης αυτός μετράει την αποδοτικότητα των πωλήσεων από την κανονική δραστηριότητα της επιχείρησης, δηλαδή πόσο επικερδείς είναι οι δραστηριότητες των αγορών, της παραγωγής και διάθεσης της επιχείρησης.

4. Αποτελεσματικότητας κεφαλαιακής μόχλευσης

% μεταβολής καθαρών κερδών / % μεταβολής αποτελεσμάτων προ τόκων και φόρων 1,00

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το ποσοστό μεταβολής των ολικών αποτελεσμάτων (κερδών εκμετάλλευσης) προς το ποσοστό μεταβολής των μερικών αποτελεσμάτων (κερδών προ τόκων και φόρων)

Χρησιμοποιείται στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της κεφαλαιακής μόχλευσης από την διοίκηση και στην πρόβλεψη των μεταβολών στα καθαρά κέρδη της επιχείρησης σε σχέση με μεταβολές στα ολικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης.

5. Αποτελεσματικότητας λειτουργικής μόχλευσης

% μεταβολής αποτελεσμάτων προ τόκων και φόρων / % μεταβολής πωλήσεων -0,62

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το ποσοστό μεταβολής των μερικών αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης προ τόκων και φόρων με το ποσοστό μεταβολής των πωλήσεων.

Χρησιμοποιείται στην αξιολόγηση της λειτουργικής μόχλευσης η οποία αναφέρεται στον βαθμό χρησιμοποίησης στοιχείων σταθερού κόστους (π.χ. Πάγια) σε σχέση με στοιχεία του μεταβλητού κόστους (π.χ. Εργατικά) σε μια επιχείρηση με στόχο την πρόβλεψη μελλοντικών διακυμάνσεων των κερδών σε σχέση με πιθανές διακυμάνσεις στον όγκο πωλήσεων.

6. Εκμετάλλευση ενεργητικού ή όγκου πωλήσεων

Πωλήσεις / Σύνολο Ενεργητικού Μ. Ο

1,29

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις πωλήσεις μιας χρήσης με το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια της ίδιας χρήσης για να πετύχει τις πωλήσεις της.

Ο δείκτης αυτός εκτιμά την εντατικότητα με την οποία χρησιμοποιεί η επιχείρηση τα περιουσιακά της στοιχεία για να επιτύχει τους στόχους πωλήσεων της. Ένας υψηλός δείκτης εκμετάλλευσης ενεργητικού σημαίνει ότι η επιχείρηση χρησιμοποιεί εντατικά τα περιουσιακά της στοιχεία προκειμένου να πραγματοποιεί τις πωλήσεις της. Ένας χαμηλός δείκτης αποτελεί ένδειξη όχι εντατικής χρησιμοποίησης των περιουσιακών της στοιχείων. Ο δείκτης αυτός στην ουσία μας δείχνει εάν υπάρχει υπερεπένδυση κεφαλαίων στην επιχείρηση σε σχέση με το ύψος των πωλήσεων της.

7. Εκμετάλλευσης παγίων

Πωλήσεις / Πάγιο Ενεργητικό καθαρό χρήσης Μ. Ο

2,31

Είναι το πηλίκο της διαίρεσης των πωλήσεων της χρήσης με τον μέσο όρο του συνόλου του παγίου ενεργητικού που χρησιμοποίησε η επιχείρηση στην χρήση.

Δείχνει τον βαθμό χρησιμοποίησης των παγίων περιουσιακών στοιχείων από την επιχείρηση σε σχέση με τις πωλήσεις της. Επίσης παρέχει ένδειξη του εάν υπάρχει υπερεπένδυση σε πάγια. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης, τόσο πιο εντατική είναι η χρησιμοποίηση των παγίων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της. Μείωση του δείκτη αυτού διαχρονικά μπορεί να σημαίνει ότι υπάρχει υπερεπένδυση κεφαλαίων σε πάγια σε σχέση με την δυνατότητα της επιχείρησης για πωλήσεις.

8. Εκμετάλλευσης κεφαλαίων κίνησης

Καθαρές Πωλήσεις / Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης

14,96

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις πωλήσεις της χρήσης με το καθαρό κεφάλαιο κίνησης. Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης = Κυκλοφορούν ενεργητικό-Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Ο δείκτης αυτός δείχνει πόσα € καθαρών πωλήσεων πραγματοποιεί η επιχείρηση για κάθε € καθαρού κεφαλαίου κίνησης που δεν χρηματοδοτήθηκε από τους βραχυπρόθεσμους πιστωτές. Ένας υψηλός δείκτης είναι δυνατόν να αντικατοπτρίζει μια έλλειψη καθαρού κεφαλαίου κίνησης και χαμηλή κυκλοφοριακή ταχύτητα ανανεώσεως των αποθεμάτων ή της ταχύτητας είσπραξης των απαιτήσεων. Μια χαμηλή τιμή του δείκτη είναι δυνατόν να είναι αποτέλεσμα ενός πλεονάσματος του καθαρού κεφαλαίου κίνησης, τοποθετημένου σε προσωρινές επενδύσεις.

9. Εκμετάλλευσης ιδίων κεφαλαίων

Καθαρές Πωλήσεις / Ίδια Κεφάλαια Μ. Ο χωρίς επιχορηγήσεις

4,70

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις πωλήσεις με το μέσο σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της χρήσης χωρίς τις επιχορηγήσεις.

Δείχνει το βαθμό ανακύκλωσης των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης με βάση τις πωλήσεις. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο καλύτερη είναι η θέση της επιχειρήσεως, διότι κάνει μεγάλες πωλήσεις με μικρό ύψος ιδίων κεφαλαίων και ενδεχομένως να έχουμε αυξημένα κέρδη. Σε χαμηλή τιμή του δείκτη οι ζημιές θα είναι ανάλογα μεγαλύτερες λόγω των αυξημένων χρηματοοικονομικών εξόδων που δημιουργούν τα ξένα κεφάλαια.

10. Καθαρού κέρδους

Κέρδη μετά από φόρους / Πωλήσεις (%)

6,51

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους με τις πωλήσεις της χρήσης.

Δείχνει το ποσοστό καθαρού κέρδους που επιτυγχάνει μια επιχείρηση από τις πωλήσεις της. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο πιο επικερδής είναι η επιχείρηση.

11. Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων

(καθαρά. Κέρδη + Χρηματοοικονομικά έξοδα) / Συνολικά Κεφάλαια (ίδια + υποχρεώσεις) % **7,98**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων με το σύνολο των απασχολουμένων κεφαλαίων στην χρήση.

Ο δείκτης αυτός δείχνει την αποδοτικότητα της επιχείρησης ανεξάρτητα από τις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων της.

12. Αποδοτικότητα ενεργητικού

Κέρδη μετά από φόρους / Σύνολο Ενεργητικού (%) **7,98**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους με το σύνολο του ενεργητικού

Ο δείκτης αυτός μετράει την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης.

13. Απόδοση επενδύσεων(εξίσωση du pont)

100*(Πωλήσεις / Συν. Ενεργ.)*(Κέρδη προ τόκων και φόρων / Πωλήσεις) **7,98**

Υπολογίζεται εάν πολλαπλασιάσουμε το πηλίκο της διαίρεσης των πωλήσεων δια του συνόλου του ενεργητικού, με το πηλίκο της διαίρεσης των καθαρών κερδών προ τόκων και φόρων με τις πωλήσεις.

Ο σύνθετος αυτός δείκτης είναι σημαντικός, διότι δείχνει την σπουδαιότητα της ταχύτητας κυκλοφορίας του ενεργητικού και του καθαρού κέρδους μιας επιχείρησης και βοηθά να ανακαλύψουμε πιθανούς τρόπους, με τους οποίους μπορεί να αυξηθούν τα λειτουργικά της κέρδη σε σχέση με το ύψος των απασχολουμένων στην επιχείρηση περιουσιακών στοιχείων. Η αύξηση της απόδοσης του ενεργητικού είναι δυνατόν να επιτευχθεί είτε με: (α) Αύξηση του καθαρού κέρδους από τις πωλήσεις των προϊόντων της, είτε με μείωση του κόστους πωληθέντων, είτε με αύξηση της τιμής πώλησης. (β) Αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας του ενεργητικού, είτε με αύξηση του όγκου πωλήσεων, είτε με μείωση των απασχολουμένων στην επιχείρηση περιουσιακών στοιχείων.

14. Απόδοσης λειτουργιάς

Κέρδη προ τόκων και φόρων / Σύνολο Ενεργητικού (%) **7,98**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων με το σύνολο του ενεργητικού.

Δείχνει την αναλογία των αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης προς το σύνολο του ενεργητικού. Μετρά την αποδοτικότητα των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.

15. Δείκτης περιθωρίου πωλήσεων

Κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων / Πωλήσεις (%) **6,51**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων με τις πωλήσεις της χρήσης.

Δείχνει την αποτελεσματικότητα των πωλήσεων και κατ επέκταση της επιχείρησης

16. Πωλήσεως προς μέσο ύψος απαιτήσεων

Πωλήσεις / Απαιτήσεις Μ. Ο. % **8,10**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις πωλήσεις της χρήσης με το μέσο σύνολο των απαιτήσεων.

Υψηλός δείκτης σημαίνει μικρό χρόνο δέσμευσης των κεφαλαίων και καλύτερη θέση από άποψη χορήγησης πιστώσεων προς την επιχείρηση.

17. Μεταβολή πωλήσεων%

(Πωλήσεις τρέχουσας - προηγούμενης) / πωλήσεις προηγούμενης χρήσης % **14,82**

Δείχνει την μεταβολή των πωλήσεων της τρέχουσας από την προηγούμενη χρήση.

Δείκτες εξόδων

1. Αποσβέσεων παγίων

Αποσβέσεις Χρήσεως / Πάγια προ Αποσβέσεων (%) **7,70**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις αποσβέσεις της χρήσης με το σύνολο των παγίων προ αποσβέσεων.

Ο δείκτης αυτός δείχνει το ποσοστό των παγίων στοιχείων το οποίο αποσβένει μια επιχείρηση από κάθε μονάδα παγίων εντός μιας χρονικής περιόδου.

2. Εξόδων λειτουργίας

Έξοδα Λειτουργίας / Πωλήσεις Καθαρές (%) **9,40**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα έξοδα λειτουργίας (διοίκησης + έρευνας + διάθεσης) με τις πωλήσεις της χρήσης

Ο δείκτης αυτός εκφράζει την σχέση που υπάρχει ανάμεσα στα έξοδα λειτουργίας της επιχείρησης και στις πωλήσεις που αυτή πραγματοποιεί. Επίσης φανερώνει την δυνατότητα της διοίκησης της επιχείρησης να διαμορφώνει τα έξοδα της ανάλογα με τις πωλήσεις της.

3. Απόδοσης προσωπικού

Αμοιβές & Έξοδα προσωπικού/ καθαρές πωλήσεις **0,01**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις αμοιβές και τα έξοδα του προσωπικού με τις πωλήσεις της χρήσης.

Ο δείκτης αυτός δείχνει έμμεσα την επίδραση που ασκούν οι αμοιβές των απασχολουμένων στην επιχείρηση επί των κερδών αυτών.

4. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ή ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ

Κόστος Λειτουργίας / Πωλήσεις Καθαρές (%) **100,27**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το κόστος λειτουργίας (έξοδα λειτουργίας + κόστος πωληθέντων) με τις πωλήσεις της χρήσης.

Όσο μεγαλύτερος είναι αυτός ο δείκτης τόσο μικρότερη είναι η αποδοτικότητα της επιχείρησης, διότι το ποσοστό λειτουργικών κερδών που παραμένει σε αυτή βρίσκεται σε σημείο τέτοιο που πιθανόν να μην φθάνει για να εξυπηρετήσει τα χρηματοοικονομικά και τα άλλα έξοδα της επιχείρησης.

5. Αποσβέσεις προς πωλήσεις

Αποσβέσεις Χρήσεως / Πωλήσεις Καθαρές (%) **4,90**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε της αποσβέσεις της χρήσης με το σύνολο των πωλήσεων της χρήσης.

Ο δείκτης αυτός δείχνει το ποσοστό πωλήσεων που απορροφάται από τις αποσβέσεις.

6.αμοιβες απασχολουμένων προς αριθμό απασχολουμένων

Σύνολο αμοιβών / Αριθμός απασχολουμένων **2.765,54**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο των αμοιβών των απασχολουμένων στην επιχείρηση με τον μέσο αριθμό απασχολουμένων στην επιχείρηση.

7. Κέρδη προς αμοιβές απασχολουμένων

Καθαρά κέρδη(προ φόρων) / Αμοιβές απασχολουμένων (%) **1.018,76**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη προ φόρων με τις συνολικές αμοιβές των απασχολουμένων.

Δείχνει έμμεσα την επίδραση των αμοιβών στα καθαρά κέρδη της επιχείρησης.

8. Δείκτης εκμετάλλευσης

(Κόστος Πωληθέντων +Οργανικά έξοδα) / καθαρές πωλήσεις **1,00**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το άθροισμα του κόστους πωληθέντων και των οργανικών εξόδων (διοίκηση + διάθεση + έρευνα + χρηματοοικονομικά) με τις πωλήσεις.

Δείχνει τη σχέση του συνολικού κόστους εκμετάλλευσης (πλην έκτακτων και ανόργανων εξόδων και εσόδων) με τις πωλήσεις, και εκφράζει το ποσοστό των καθαρών πωλήσεων που απορροφάται από το συνολικό κόστος εκμετάλλευσης. Με τον δείκτη αυτό έχουμε σαφή ένδειξη του εάν μια επιχείρηση έχει την ικανότητα να δημιουργεί κέρδη.

9. Πάγια προς αριθμό απασχολουμένων

Καθαρά πάγια / Αριθμός απασχολουμένων **201.220,97**

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε την αξία των καθαρών παγίων με τον αριθμό των απασχολουμένων στην επιχείρηση.

Ο δείκτης αυτός δείχνει κατά πόσο η επιχείρηση είναι εντάσεως εργασίας ή εντάσεως κεφαλαίου. Είναι επιθυμητό ο δείκτης αυτός να εμφανίζει ανοδική πορεία, αλλά θα πρέπει να συνοδεύεται και από αύξηση της αξίας των πωλήσεων κατά απασχολούμενο.

Διάγνωση Ισολογισμού

Διάγνωση Ισολογισμού με βάση τους αριθμοδείκτες Περίοδος: 2013

Ρευστότητα

- *Γενική Ρευστότητα*

Η επιχείρηση δεν έχει καλή ρευστότητα, που σημαίνει ότι πιθανόν να μη μπορέσει να εκπληρώσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

- *Άμεση Ρευστότητα*

Τα αμέσως ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης είναι ανεπαρκή (Άμεση Ρευστ. = 0,84) και δεν καλύπτουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της. Εάν δεν προβλέπεται αύξηση σε μελλοντικές πωλήσεις πρέπει να αναζητηθούν νέα κεφάλαια. Από τη διαφορά του δείκτη (ΓΡ-ΑΡ) που είναι μεγάλη φαίνεται ότι υπάρχουν υψηλά αποθέματα. Να ερευνηθεί ο τρόπος ρευστοποίησής τους.

- *Μέση διάρκεια κυκλώματος μετατροπής.*

Ο χρόνος που εισπράττονται οι πωλήσεις είναι μικρότερος κατά 4,4 ημέρες από το χρόνο που πληρώνονται οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

- *Χρονική κάλυψη υποχρεώσεων σε μετρητά*

Πιθανόν να παρουσιαστεί καθυστέρηση στην ικανοποίηση των υποχρεώσεων της επιχείρησης τις πρώτες 30 ημέρες.

- *Αριθμοδείκτης αμυντικού χρονικού διαστήματος*

Η επιχείρηση μπορεί να συνεχίσει τη λειτουργία της για 75,7 ημέρες χωρίς πρόσθετη χρηματοδότηση κάτω από συνθήκες διακοπής της πραγματοποίησης των εσόδων.

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα

- *Κυκλοφοριακή Ταχύτητα απαιτήσεων*

Φαίνεται ότι έχουμε άριστο χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων (Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεις = 8,10)

- *Μέση Διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων*

Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων, που είναι οι 45,04 ημέρες, και κυμαίνεται μεταξύ 30 και 90 ημέρες, επομένως συνεπάγεται ότι είναι πολύ καλή

- Κυκλοφοριακή ταχύτητα βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων

Εντός της μελετώμενης χρήσης οι πιστώσεις προς την επιχείρηση ανανεώθηκαν 3,5 φορές.

- Μέσος χρόνος παραμονής βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων

Η επιχείρηση εισπράττει τις απαιτήσεις της σε λιγότερες ημέρες από ότι πληρώνει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

- Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων

Υπάρχει κυκλοφοριακή ταχύτητα. Τα αποθέματα ρευστοποιούνται ικανοποιητικά και παραμένουν στην αποθήκη της επιχείρησης 50,3 ημέρες

Αριθμοδείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίων

- Αριθμοδείκτης οικονομικής μόχλευσης

Το κόστος δανεισμού είναι μικρότερο από το ποσοστό απόδοσης επί του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων. Η επίδραση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη είναι επωφελής για την επιχείρηση και η διοίκηση της επιχείρησης έχει περιθώριο να κάνει μεγαλύτερη χρήση οικονομικής μόχλευσης.

- Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς δανειακά κεφάλαια

Οι μέτοχοι έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή στην επιχείρηση από ότι οι πιστωτές. Οι πιστωτές της επιχείρησης αισθάνονται ασφαλείς.

- Αριθμοδείκτης Καθαρής Θέσης

Το 65,95 % της συνολικής επένδυσης σε περιουσιακά στοιχεία έχει χρηματοδοτηθεί από τους μετόχους της επιχείρησης και το υπόλοιπο 34,05 % από τους πιστωτές της. Επομένως η θέση της επιχείρησης είναι ασφαλής.

- Αριθμοδείκτης κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων (Κυκλοφορούν ενεργητικό)

Κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία υπερκαλύπτουν το σύνολο των υποχρεώσεων. Η επιχείρηση φαίνεται να έχει ρευστότητα.

- Αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγια περιουσιακά στοιχεία

Μέρος του καθαρού κεφαλαίου κίνησης καλύπτεται από τους επιχειρηματίες.

Πίνακας 24. Κρίσιμα σημεία Έτος: 2013

Κρίσιμα σημεία για την ομαλή λειτουργία της επιχείρησης.

α/α	ΓΕΓΟΝΟΣ	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ - ΟΡΙΑ	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΟΡΙΑ	
				ΕΝΤΟΣ	ΕΚΤΟΣ
1	Πωλήσεις	Αύξηση Πωλήσεων από προηγούμενη χρήση	Αύξηση: 14,82%	(X)	
2	Πάγιο Ενεργητικό	< 50% του Ενεργητικού	56,96%		(X)
3	Κεφάλαιο Κίνησης	Να είναι Θετικό	260.409,55€	(X)	
4	Μεταβολή Βραχυχρονίων υποχρεώσεων	Μεταβολή % βραχυχρονίων υποχρεώσεων να είναι μικρότερη από την μεταβολή % των πωλήσεων	Μετ. Βραχ: 26,89% Μετ. Πωλ.: 14,82%		(X)
5	Σχέση Εισπράξεων και Πληρωμών	Ο χρόνος Είσπραξης να είναι μικρότερος από τον χρόνο Πληρωμών	Χρόνος Είspr.: 45,04 Χρόνος Πληρ.: 99,77	(X)	
6	Αποθέματα	Ο χρόνος παραμονής των αποθεμάτων στην επιχείρηση να είναι μικρότερος των 180 ημερών	Τιμή: 50,34	(X)	
7	Κέρδη προ τόκων και φόρων	Να είναι θετικά	Τιμή: 253.566,65€	(X)	
8	Κέρδη προ φόρων	Να είναι θετικά	Τιμή: 253.566,65€	(X)	
9	Χρεωστικοί Τόκοι	Να απορροφούν λιγότερο από το 30% των Κερδών προ τόκων και φόρων	Τιμή: 0,00%	(X)	
10	Βραχυπρόθεσμος Τραπεζικός Δανεισμός	Να καλύπτεται πλήρως από τα θεωρούμενα ως ρευστοποιήσιμα στοιχεία του Ενεργητικού	Βραχ. τραπ. υπ. = 171.950,34€ Ρευστ. Στοιχ. = 852.144,42	(X)	
11	Λειτουργική Ταμιακή Ροή	Να είναι Θετική	Τιμή: 444.618,83€	(X)	
12	Λειτουργική Ταμιακή Ροή σε σχέση με τα καθαρά Κέρδη	Η λειτουργική Ταμιακή Ροή να καλύπτει σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % των καθαρών Κερδών μετά από φόρους.	Λειτ. Ταμ. Ροή/Καθ. Κέρ. μετά φόρ.: 175,35%	(X)	
13	Δείκτης Γενικής Ρευστότητας	Να είναι > 1. 5	Τιμή: 1,34		(X)
14	Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας	Να είναι > 1	Τιμή: 0,84		(X)
15	Σχέση Ιδίων προς Ξένα Κεφάλαια	Να μην είναι μικρότερη του 33, 3 %	Τιμή: 193,72	(X)	

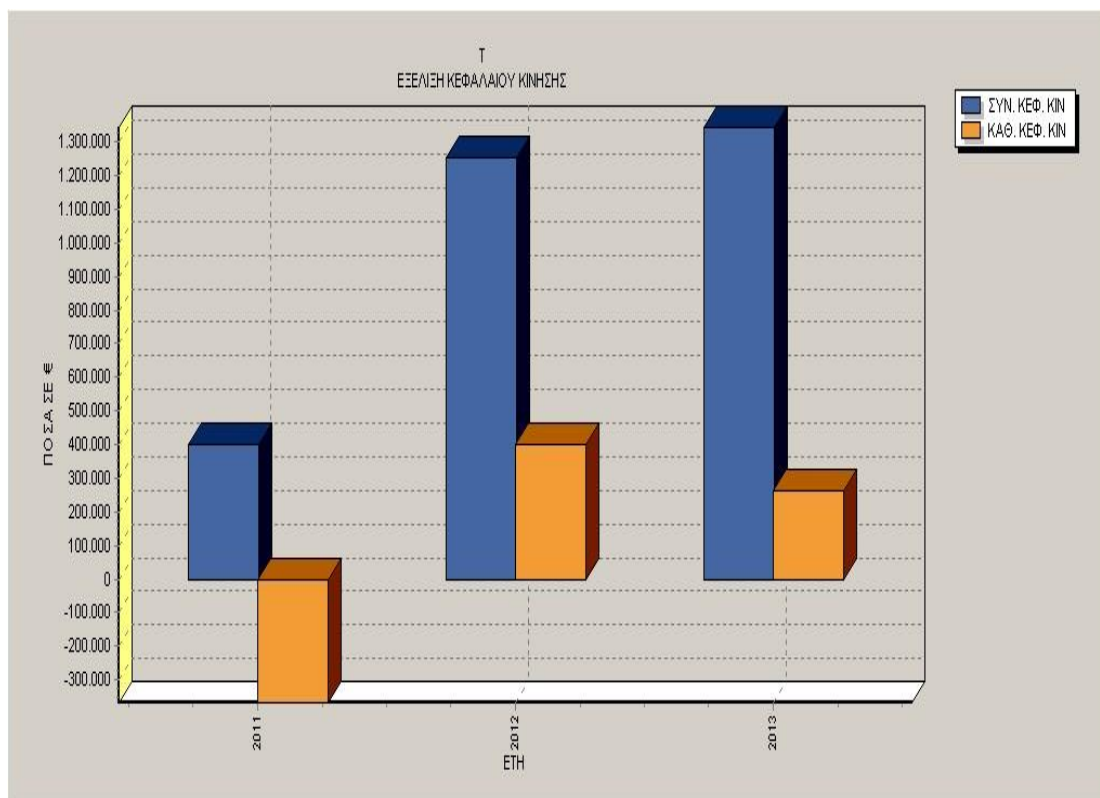
Χρηματοοικονομικές μεταβολές έτος: 2013

Πίνακας 25. Κεφάλαιο κίνησης (CASH – FLOW)

Μεταβολή κεφαλαίου κινήσεως				
Τίτλοι στοιχείων	2012	2013	2012 - 2013	%
Συνολικό κεφάλαιο κίνησης	1.253.475,82	1.342.914,50	89.438,68	7,14%
Μείον				
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	853.099,02	1.082.504,95	229.405,93	26,89%
Καθαρό κεφάλαιο κίνησης	400.376,80	260.409,55	-139.967,25	-34,96%

Πίνακας 26 . Μεταβολή κεφαλαίου κίνησης %

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΙΝΗΣΕΩΣ (ΜΕΤΑΒ. %)		
ΤΙΤΛΟΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	2011 - 2012	2012 - 2013
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ	213,23%	7,14%
Μείον		
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	11,14%	26,89%
ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ	-208,97%	-34,96%

Διάγραμμα 22: Εξέλιξη κεφαλαίου κίνησης

1. Συνολικό κεφάλαιο κίνησης

Το συνολικό κεφάλαιο κίνησης της επιχείρησης στην μελετώμενη χρήση είναι 1.342.914,50€. Αποτελεί το 34,46% του κύκλου εργασιών ενώ στην προηγούμενη χρήση αποτελούσε το 36,94% του κύκλου εργασιών. Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση αυξήθηκε κατά 89.438,68 και με ποσοστό 7,14%

2. Ίδιο κεφάλαιο κίνησης

Σε στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού έχουν τοποθετηθεί από τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης 286.015,16€, ενώ στην προηγούμενη χρήση είχε τοποθετήσει 418.634,08€ από τα ίδια κεφάλαια της σε στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού

3. Καθαρό κεφάλαιο κίνησης

Το καθαρό κεφάλαιο κίνησης της επιχείρησης στην μελετώμενη χρήση είναι 260.409,55€ και αποτελεί το 6,68% του κύκλου εργασιών

3. 1 Μελετώμενη χρήση

Η επιχείρηση κινεί τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού τόσο με βραχυπρόθεσμα κεφάλαια όσο και με μακροπρόθεσμα.

3. 2 προηγούμενη χρήση

Στην προηγούμενη χρήση ήταν 400.376,80€ και αποτελούσε το 11,80% του κύκλου εργασιών.

3. 3 μεταβολή καθαρού κεφαλαίου κίνησης

Σε σχέση με την προηγούμενη χρήση μειώθηκε κατά 139.967,25€ ποσοστό 34,96%

4. CASH – FLOW - αυτοχρηματοδότηση

4. 1 Καθαρό cash-flow

Το καθαρό cash-flow στην μελετώμενη χρήση ανήλθε σε 444.618,83€ με ποσοστό 11,41% του κύκλου εργασιών ενώ την προηγούμενη χρήση ήταν 434.203,49€ με ποσοστό 12,80% του κύκλου εργασιών.

4. 2 Αυτοχρηματοδότηση

Η αυτοχρηματοδότηση στην μελετώμενη χρήση είναι 444.618,83€ ενώ στην προηγούμενη χρήση ήταν 234.203,49€

Πίνακας 27. Χρηματοοικονομικές μεταβολές

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΗΓΩΝ - ΧΡΗΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ				
ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	2012	2013	2012 - 2013	2012 - 2013
I. ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ				
Εξόδων Εγκαταστάσεως	18.257,28	25.605,61	7.348,33	0,97%
Ενσώματων Ακινήτοποιήσεων	0,00	1.810.988,70	242.667,00	32,05%
Αποθεμάτων	252.302,70	724.235,30	471.932,60	62,33%
Απαιτήσεων	583.168,11	0,00	0,00	0,00%
Διαθεσίμων	418.005,01	0,00	0,00	0,00%
II. ΓΙΑ ΜΕΙΩΣΗ				
Αποτελεσμάτων εις νέο	0,00	0,00	35.161,01	4,64%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ			757.108,94	100,00%
ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ				
	ΤΕΛΙ. 2012	ΤΕΛΙ. 2013	2012 - 2013	2012 - 2013
I. ΑΠΟ ΑΥΞΗΣΗ				
Μετοχικού Κεφαλαίου	800.000,00	0,00	0,00	0,00%
Διαφοράς αναπροσαρμογής- Επιχορηγήσεις επενδύσεων	1.139.440,00	1.284.649,09	145.209,09	19,18%
Αποθεματικών Κεφαλαίων	12.354,77	0,00	0,00	0,00%
Αποτελεσμάτων εις νέο	35.161,01	0,00	0,00	0,00%
Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων	853.099,02	1.082.504,95	229.405,93	30,30%
II. ΑΠΟ ΜΕΙΩΣΗ				
Ενσώματων Ακινήτοποιήσεων	1.568.321,70	0,00	0,00	0,00%
Απαιτήσεων	0,00	378.389,50	204.778,61	27,05%
Διαθεσίμων	0,00	240.289,70	177.715,31	23,47%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΗΓΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ			757.108,94	100,00%

Πηγές και χρήσεις κεφαλαίων

1. Πηγές κεφαλαίων

Τα κεφάλαια που άντλησε η επιχείρηση στην μελετώμενη χρήση από διάφορες πηγές είναι 757.108,94€

Τα κεφάλαια αυτά προήλθαν:

- Το 30,30% από αύξηση κατά 229.405,93€ του λογαριασμού Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων
- Το 27,05% από μείωση κατά 204.778,61€ του λογαριασμού Απαιτήσεων
- Το 23,47% από μείωση κατά 177.715,31€ του λογαριασμού Διαθεσίμων
- Το 19,18% από αύξηση κατά 145.209,09€ του λογαριασμού Διαφοράς αναπροσαρμογής- Επιχ. Επενδύσεων

2 Χρήσεις κεφαλαίων

Τα κεφάλαια που άντλησε η επιχείρηση, δηλαδή 757.108,94€, στην μελετώμενη χρήση τα χρησιμοποίησε ως εξής:

- Το 62,33% από αύξηση κατά 471.932,60€ του λογαριασμού Αποθεμάτων
- Το 32,05% από αύξηση κατά 242.667,00€ του λογαριασμού Ενσώματων Ακινήτοποιήσεων
- Το 4,64% από μείωση κατά 35.161,01€ του λογαριασμού Αποτελεσμάτων εις νέο
- Το 0,97% από αύξηση κατά 7.348,33€ του λογαριασμού Εξόδων Εγκαταστάσεως

Πηγές και χρήσεις κεφαλαίων συγκεντρωτικά

1 πηγες κεφαλαίων

Τα κεφάλαια που άντλησε η επιχείρηση στην μελετώμενη χρήση από διάφορες πηγές είναι 757.108,94€. Τα κεφάλαια αυτά προήλθαν:

A. Από μακροπρόθεσμα στοιχεία

Που είναι 145.209,09€ και αποτελούν το 19,18% των πηγών.

Ειδικότερα δε:

I. Από Αύξηση Μακροπρόθεσμων Στοιχείων

(A) Τα ίδια Κεφάλαια αυξήθηκαν στα 145.209,09€ και είναι το 100,00% των μακροπροθέσμων στοιχείων των πηγών και το 19,18% του συνόλου των πηγών

B. Από βραχυπρόθεσμα στοιχεία

Που είναι 611.899,85€ και αποτελούν το 80,82% των πηγών.

Ειδικότερα δε:

I. Από Αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων

Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά 229.405,93€ και αποτελούν το 37,49% των βραχυπροθέσμων στοιχείων των πηγών και το 30,30% του συνόλου των πηγών

II. Από μείωση του κυκλοφορούντος ενεργητικού

Το κυκλοφορούν ενεργητικό μειώθηκε κατά 382.493,92€ και αποτελεί το 62,51% των βραχυπροθέσμων στοιχείων των πηγών και το 50,52% του συνόλου των πηγών

2. Χρήσεις κεφαλαίων

Τα κεφάλαια 757.108,94€, ως Σύνολο Χρήσεων Κεφαλαίων, τα χρησιμοποίησε:

A. Μακροπρόθεσμα στοιχεία

Σε μακροπρόθεσμα στοιχεία 285.176,34€ που αποτελούν το 37,67% των πηγών. **Ειδικότερα δε:**

I. Αύξηση Μακροπρόθεσμων Στοιχείων

Για αύξηση μακροπροθέσμων στοιχείων 250.015,33€ που αποτελούν το 87,67% των μακροπροθέσμων στοιχείων των χρήσεων και το 33,02% του συνόλου των χρήσεων

(A) Οι προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα αυξήθηκαν 7.348,33€ και είναι το 2,58% των μακροπροθέσμων στοιχείων των χρήσεων και το 0,97% του συνόλου των χρήσεων

(B) Οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκαν 242.667,00€ και είναι το 85,09% των μακροπροθέσμων στοιχείων των χρήσεων και το 32,05% του συνόλου των χρήσεων

II. Μείωση Μακροπρόθεσμων Στοιχείων

Για μείωση μακροπροθέσμων στοιχείων 35.161,01€ που αποτελούν το 12,33% των μακροπροθέσμων στοιχείων των χρήσεων και το 4,64% του συνόλου των χρήσεων

(A) Τα ίδια Κεφάλαια μειώθηκαν 35.161,01€ και είναι το 12,33% των μακροπροθέσμων στοιχείων των χρήσεων και το 4,64% του συνόλου των χρήσεων.

B. Βραχυπρόθεσμα στοιχεία

Σε βραχυπρόθεσμα στοιχεία 471.932,60€ που αποτελούν το 62,33% των χρήσεων.

Ειδικότερα δε:

I. Αύξηση κυκλοφορούντος ενεργητικού

Για αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού 471.932,60€ και αποτελεί το 100,00% των βραχυπροθέσμων στοιχείων των χρήσεων και το 62,33% του συνόλου των χρήσεων

Πηγες και χρήσεις κεφαλαίου κίνησης

Το κεφάλαιο κίνησης σε σχέση με την προηγούμενη χρήση μειώθηκε κατά - 139.967,25€.

1. Πηγες κεφαλαίου κίνησης

Το σύνολο των πηγών του κεφαλαίου κίνησης στην μελετώμενη χρήση τόσο από την εκμετάλλευση όσο και από τα μακροπρόθεσμα οικονομικά στοιχεία ανήλθε σε 444.618,83€

1. 1 Κεφάλαιο Κίνησης από Εκμετάλλευση

Το κεφάλαιο κίνησης από την εκμετάλλευση στην μελετώμενη χρήση είναι 444.618,83€

1.1.1 Τα Καθαρά Κέρδη της χρήσης μετά από φόρους και μερίσματα ανήλθαν σε 253.566,65€ και αποτελούν το 57,03% του κεφαλαίου κίνησης από την εκμετάλλευση.

1.1.2. Οι αποσβέσεις της χρήσης είναι 191.052,18€ και αποτελούν το 42,97% του κεφαλαίου κίνησης από την εκμετάλλευση.

1. 2 Κεφάλαιο Κίνησης από Μακροπρόθεσμα στοιχεία

1.2.1 Το κεφάλαιο κίνησης που προήλθε από μακροπρόθεσμα στοιχεία στην χρήση ανήλθε σε 0,00€

2. Χρήσεις του κεφαλαίου κίνησης

Το κεφάλαιο κίνησης χρησιμοποιήθηκε για εξυπηρέτηση μακροπροθέσμων στοιχείων στην χρήση 584.586,08€

Πίνακας 28. Ταμειακές ροές

TAMEIAKES POES (CASH FLOW)		
TAMEIAKES POES	2012	2013
Ταμειακή Ροή από παραγωγικές δραστηριότητες		
1. Καθαρά Κέρδη (μετά από φόρους και μερίσματα)	47.095,33	253.566,65
Πλέον:		
2. Αποσβέσεις	187.108,16	191.052,18
3. Μείωση λογαριασμών εισπρακτέων	0,00	204.778,61
5. Αύξηση λογαριασμών πληρωτέων	128.269,29	238.995,07
Μείον:		
7. Αύξηση λογαριασμών εισπρακτέων	332.878,37	0,00
8. Αύξηση Αποθεμάτων	129.072,54	471.932,60
11. Καθαρή Λειτουργική Ταμειακή Ροή	-99.478,13	416.459,91
Ταμειακή Ροή από επενδυτικές δραστηριότητες		
18. Αύξηση παγίων	86.107,10	441.067,51
22. Καθαρή Ταμειακή Ροή από επενδυτικές δραστηριότητες	-86.107,10	-441.067,51
Ταμειακή Ροή από χρηματοοικονομικές δραστηριότητες		
Πλέον:		
25. Αύξηση κεφαλαίου	619.695,00	0,00
Μείον:		
27. Μείωση βραχυπρόθεσμων δανείων	42.761,42	9.589,14
28. Μείωση ιδίων κεφαλαίων	0,00	143.518,57
29. Καθαρή Ταμειακή Ροή από χρηματοοικονομικές δραστηριότητες	576.933,58	-153.107,71
30. Καθαρή μεταβολή χρηματοροής	391.348,35	-177.715,31
31. Ταμείο και Χρηματικά Διαθέσιμα αρχής χρήσης	26.656,66	418.005,01
32. Ταμείο και Χρηματικά Διαθέσιμα τέλους χρήσης	418.005,01	240.289,70

Τα ταμειακά διαθέσιμα στο τέλος της χρήση ανήλθαν σε 240.289,70€ ενώ στην αρχή της χρήσης ήταν 418.005,01€.

Η ταμειακή εισροή στην μελετώμενη χρήση παρουσίασε αρνητική μεταβολή κατά 177.715,31€ μειώνοντας τα ταμειακά διαθέσιμα του τέλους της χρήσης σε σχέση με την αρχή της χρήσης κατά 73,96%

Η μεταβολή αυτή στην διάρκεια της χρήσης προήλθε:

1. Από την λειτουργία της η επιχείρηση δημιούργησε θετική ταμειακή εισροή 416.459,91€
2. Από επενδυτικές δραστηριότητες αρνητική ταμειακή εισροή 441.067,51€
3. Από χρηματοοικονομικές δραστηριότητες αρνητική ταμειακή εισροή 153.107,71€

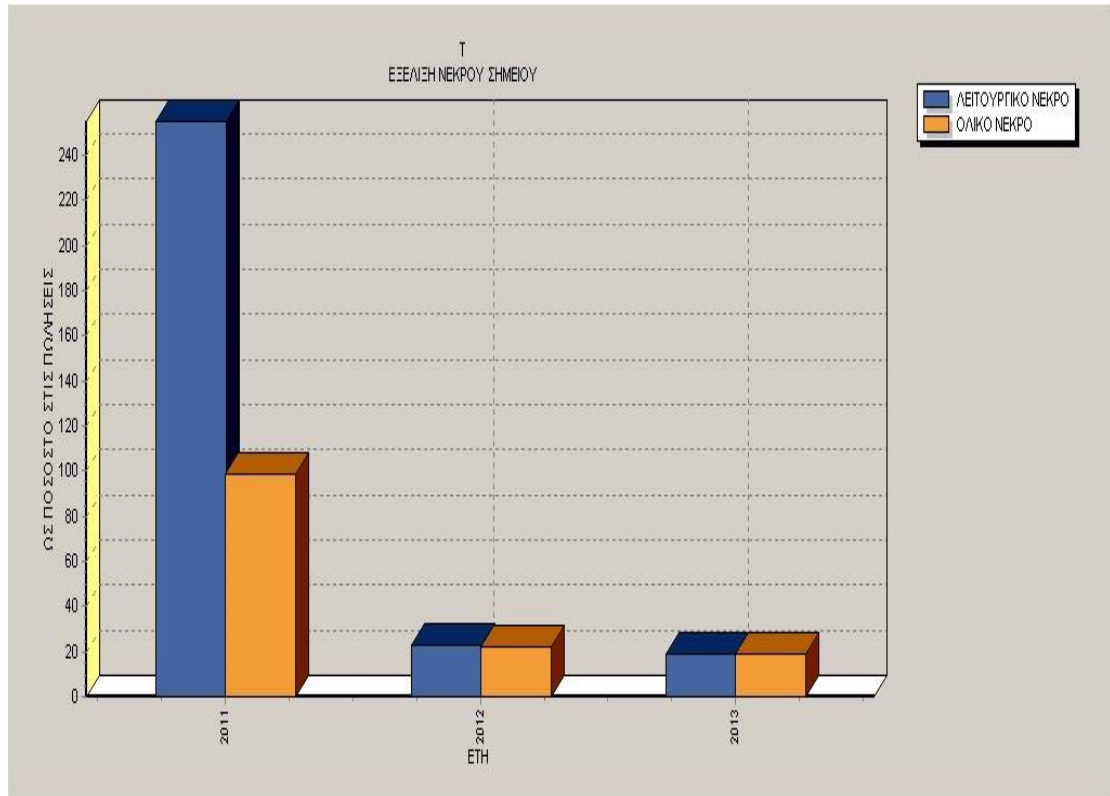
Πίνακας 29. (Μελέτη λειτουργικού και ολικού νεκρού σημείου)

ΜΕΛΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΛΙΚΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ			
ΜΕΛΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ	2011	2012	2013
Πωλήσεις (Π)	1.634.498,79	3.673.362,64	4.156.176,23
Σταθερές Λειτουργικές Δαπάνες (Σ)	29.459,30	69.084,65	59.363,74
Μεταβλητές Λειτουργικές Δαπάνες (Μ)	1.622.949,57	3.375.800,70	3.847.596,84
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΝΕΚΡΟ ΣΗΜΕΙΟ (Σ / (Π-Μ)) %	255,08%	23,22%	19,24%
ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ			
-Ως προς πωλήσεις (1-(Σ+Μ)/Π) 100%	-1,10%	6,22%	6,00%
-Ως προς Μεταβλητές Δαπάνες ((Π-Σ)/Μ -1) 100%	-1,10%	6,77%	6,48%
ΜΕΛΕΤΗ ΟΛΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ	2011	2012	2013
Πωλήσεις (Π)	1.653.751,99	3.696.761,96	4.166.403,97
Σταθερές Δαπάνες (Σ)	29.459,30	69.084,65	59.363,74
Μεταβλητές Δαπάνες (Μ)	1.623.872,24	3.380.581,98	3.853.473,58
ΟΛΙΚΟ ΝΕΚΡΟ ΣΗΜΕΙΟ (Σ / (Π-Μ)) 100%	98,59%	21,85%	18,97%
ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ			

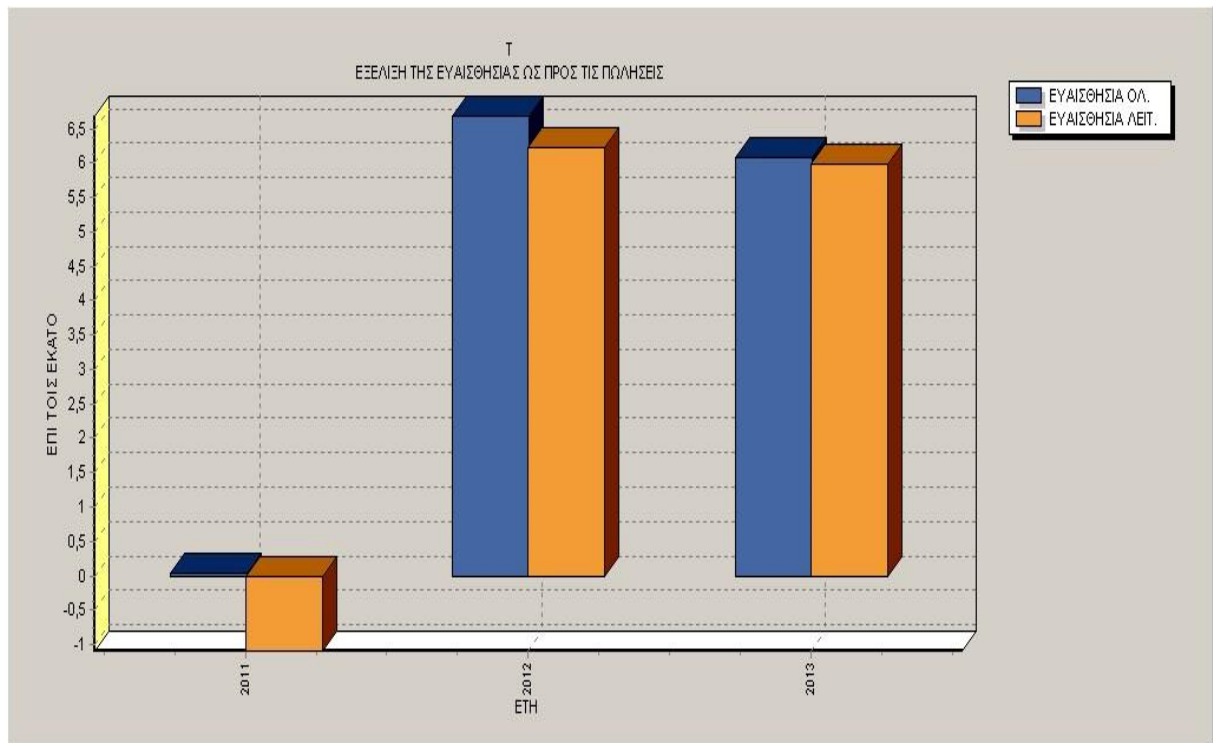

-Ως προς πωλήσεις (1-(Σ+Μ)/Π) 100%	0,03%	6,68%	6,09%
-Ως προς Μεταβλητές Δαπάνες ((Π-Σ)/Μ -1) 100%	0,03%	7,31%	6,58%

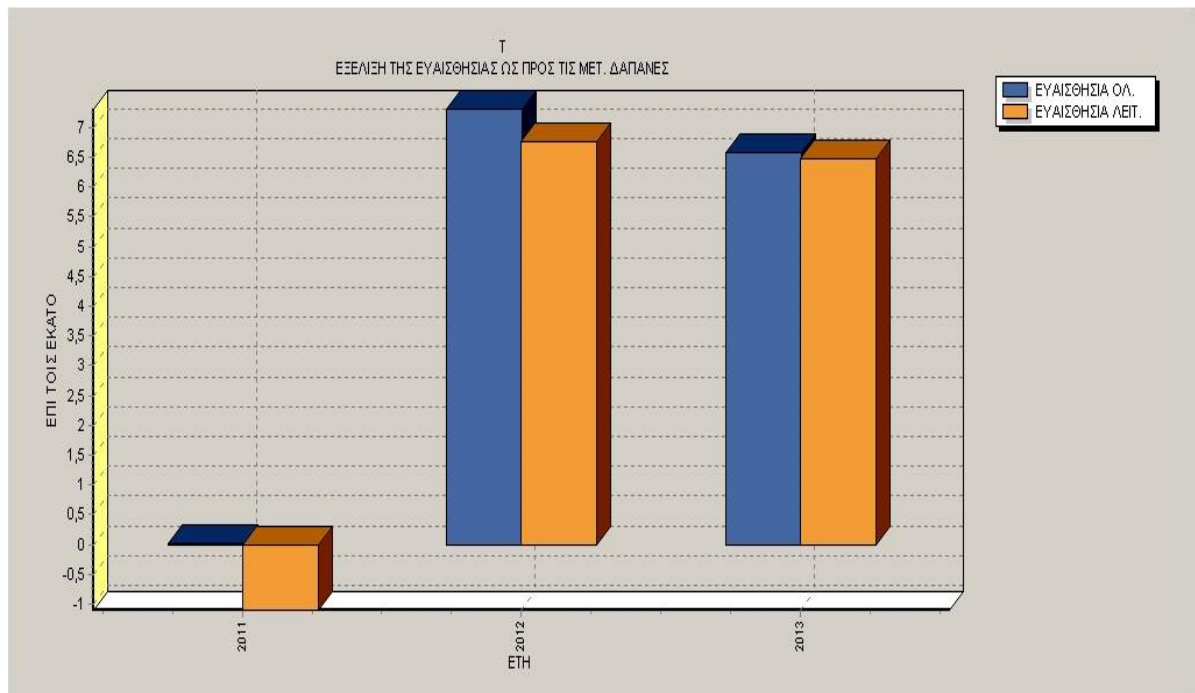
Διάγραμμα 23. Ανάλυση Ευαισθησίας Νεκρό σημείο

Διάγραμμα 24: Ανάλυση Εναισθησίας Εναισθησία πωλήσεων

Διάγραμμα 25: Ανάλυση Εναισθησίας Εναισθησία μεταβλητών δαπανών

Διαχρονική ανάλυση, έτος: 2013

Εξέλιξη βασικών οικονομικών μεγεθών

I. Πωλήσεις

Οι πωλήσεις της επιχείρησης αυξάνονται με ρυθμό 62,10%

1. 1 Τα αποθέματα αυξάνονται με μέσο ρυθμό 142,43%.

Ο μέσος ρυθμός αύξησης των πωλήσεων είναι μικρότερος από τον μέσο ρυθμό αύξησης των αποθεμάτων. Η επιχείρηση αυξάνει τα αποθέματα της περισσότερο από ότι αυξάνει τις πωλήσεις της.

1. 2 Οι απαιτήσεις αυξάνονται με μέσο ρυθμό 22,96%.

Ο μέσος ρυθμός αύξησης των πωλήσεων είναι μεγαλύτερος από τον μέσο ρυθμό αύξησης των απαιτήσεων. Η επιχείρηση φαίνεται να εφαρμόζει σωστή εισπρακτική πολιτική.

1. 3 Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξάνονται με μέσο ρυθμό 18,75%.

Ο μέσος ρυθμός αύξησης των πωλήσεων είναι μεγαλύτερος από τον μέσο ρυθμό αύξησης των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων.

II. Πάγιο ενεργητικό

Το πάγιο ενεργητικό της επιχείρησης αυξάνεται με μέσο ρυθμό 12,15% , ο μέσος ρυθμός αύξησης του παγίου ενεργητικού είναι μικρότερος από τον μέσο ρυθμό αύξησης των πωλήσεων.

III. Αποτελέσματα

Τα Κέρδη προ φόρων αυξάνονται με μέσο ρυθμό 1.053,85%

Και οφείλεται στην μεταβολή των παρακάτω στοιχείων:

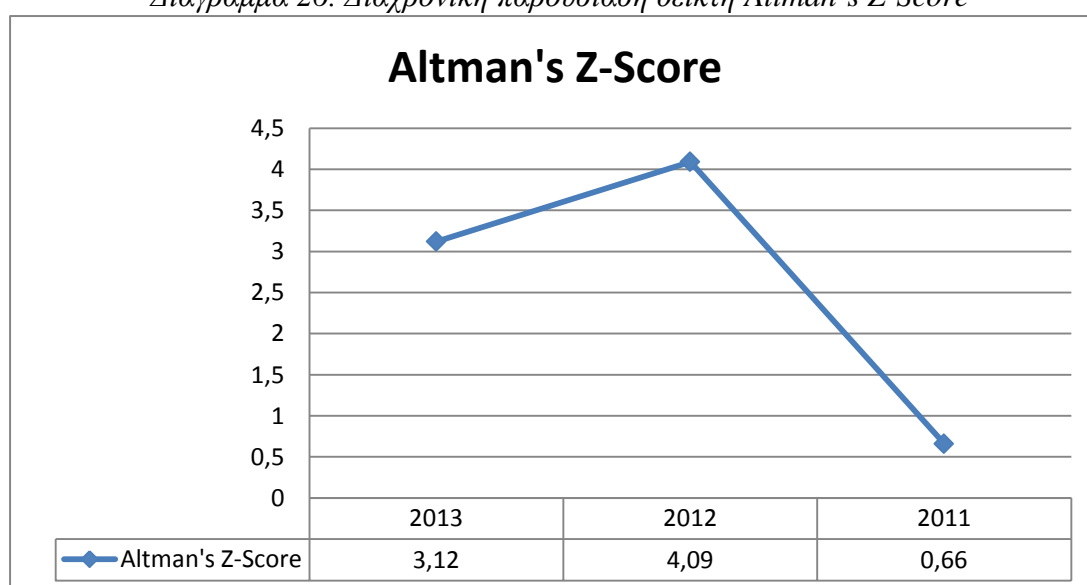
A. Αύξηση μέσου ρυθμού Πωλήσεων (62,10%)

B. Αύξηση μέσου ρυθμού άλλων εσόδων (25,66%)

Πίνακας. 30
Z-Score

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ					
Περιγραφή	Έτος		Έτος	Έτος	Ρυθμός μεταβ.
	2013		2012	2011	(%)
Altman's Z-Score	3,12		4,09	0,66	117,72

Διάγραμμα 26. Διαχρονική παρουσίαση δείκτη Altman's Z-Score

Εκτίμηση χρηματοοικονομικού κινδύνου .

Κριτικές τιμές του μοντέλου z-score από 1,1 έως 2,6.

Η τιμή του Z είναι μικρότερη του κατώτατου ορίου κατά τη πρώτη χρονική περίοδο σημάδι ότι η επιχείρηση βρισκόταν σε επικίνδυνη ζώνη. Τα δύο επόμενα έτη η επιχείρηση βρίσκεται πέρα του ορίου τις γκρίζας ζώνης έντος της ασφαλούς ζώνης.

5.1. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η ανάλυση του κλάδου της ελαιοκομίας και η διερεύνηση του γενικότερου οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται και αναπτύσσεται. Οι ερευνητικές υποθέσεις της εργασίας είναι:

1. Το οικονομικό περιβάλλον επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον κλάδο του ελαιολάδου.
2. Υπάρχουν δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης του κλάδου του ελαιολάδου στην χώρα μας.
3. Υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης και βελτίωσης της θέσης του ελληνικού ελαιολάδου στην παγκόσμια αγορά.
4. Παρέχονται δυνατότητες ανάπτυξης και εδραίωσης του ελαιολάδου σε εθνικό επίπεδο αλλά και ειδικότερα στην περιοχή της Λακωνίας
5. Η υφιστάμενη οικονομική κατάσταση της εταιρείας κρίνεται καλή με δυνατότητες ανάπτυξης για την εδραίωσή της σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας πράγματι στηρίζουν τις αρχικές αυτές υποθέσεις, καθώς υποστηρίζουν την ύπαρξη δυνατοτήτων και ευκαιριών βελτίωσης και εδραίωσης του ελληνικού αλλά και τοπικού (Λακωνικού) ελαιολάδου σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Στο συμπέρασμα αυτό έχουν καταλήξει και οι υπό εξέταση κλαδικές μελέτες για το ελαιολάδο και ιδίως στην μεγάλη απώλεια, κυρίως εισοδηματική, εξαιτίας της αδυναμίας τυποποίησης του Ελληνικού ελαιολάδου και της πρόσβασης στα διεθνή δίκτυα διανομών.

Η διαφορετική προσέγγιση της συγκεκριμένης έρευνας, σε σχέση με τις άλλες κλαδικές μελέτες, και ταυτόχρονα το δυνατό της σημείο είναι ότι επικεντρώνεται σε μια επιχείρηση τοπικού χαρακτήρα και ερευνά την χρηματοοικονομική της κατάσταση και τις δυνατότητες εδραίωσής της στον συγκεκριμένο κλάδο. Χάρη στη χρήση των εργαλείων της χρηματοοικονομικής ανάλυσης επιδιώκεται η χαρτογράφηση και η απεικόνιση του χώρου της ελαιοκομίας στην περιοχή της Λακωνίας.

Ο περιορισμός που τέθηκε στο ερευνητικό αυτό μέρος είναι χρονικός και δη των τριών τελευταίων για την ανάλυση της χρηματοοικονομικής κατάστασης της υπό εξέταση επιχείρησης και όχι από την αρχή της σύστασής της.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας αποδεικνύουν ότι η ελαιοκομία στην Ελλάδα κατέχει μεν μια καλή θέση διεθνώς αλλά λόγω της εξαιρετικής ποιότητας του ελαιολάδου, και δη του παρθένου ελαιολάδου, υπάρχουν οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες για περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου και κατάταξη του ελληνικού ελαιολάδου στην πρώτη θέση, από την τρίτη που σήμερα κατέχει διεθνώς.

5.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι διεθνώς αποδεκτό ότι το ελληνικό ελαιόλαδο διαθέτει ποιοτικά χαρακτηριστικά που το κάνουν να ξεχωρίζει από τα ελαιόλαδα των άλλων ανταγωνιστικών χωρών. Τα ευοίωνα στοιχεία των τελευταίων ετών είναι αφενός η συνεχής αύξηση της δημοτικότητας και της κατανάλωσης του ελαιολάδου, κυρίως ως απόρροια της διαπίστωσης των ευεργετικών του ιδιοτήτων στην υγεία και της στροφής πολλών στη μεσογειακή διατροφή, και αφετέρου οι νέες προοπτικές που διαγράφονται λόγω της εμφάνισης των μεγάλων αγορών στις ταχέως αναπτυσσόμενες, πρώην σοσιαλιστικές, χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Ασίας.

Μέσα από την παρούσα μελέτη, εκτός από τα θετικά του στοιχεία, καταδεικνύονται και τα προβλήματα και οι ελλείψεις του κλάδου της ελαιοκομίας και συγκεκριμένα η αδυναμία τυποποίησης του Ελληνικού ελαιολάδου και πρόσβασης στα διεθνή δίκτυα διανομών, που έχουν ως αποτέλεσμα την απώλεια σημαντικών εσόδων, τόσο σε επίπεδο εισοδήματος παραγωγών όσο και σε Εθνικό επίπεδο (Α.Ε.Π, δείκτης απασχόλησης, συνολική αξία εξαγωγών).

Βέβαια, σημαντική εξέλιξη των τελευταίων ετών αποτελεί η τάση κάποιων μεγάλων υπεραγορών να συνεργάζονται με ελαιοπαραγωγικές επιχειρήσεις και να τυποποιούν ελαιόλαδο με δική τους ετικέτα (private label), πρακτική που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως λύση α) της υφιστάμενης πρακτικής σύμφωνα με την οποία το εγχώριο προϊόν εξάγεται σε χύμα μορφή, αναμειγνύεται με άλλα ελαιόλαδα και καταναλώνεται ως ξένο και β) της αύξησης της αναγνωρισιμότητας του Ελληνικού ελαιολάδου.

Από την άλλη πλευρά, οι διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και η αβέβαιη εθνική αλλά και διεθνής αγορά αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για κάθε περαιτέρω προσπάθεια εξέλιξης του κλάδου και προώθησης του ελαιολάδου στο εξωτερικό.

Παρόλα αυτά όμως πρέπει να γίνουν συντονισμένες προσπάθειες προκειμένου, το Ελληνικό ελαιόλαδο και ιδίως το παρθένο, που κατέχει την πρωτιά στην παραγωγή και εξαγωγή του διεθνώς, να αποκτήσει ένα σταθερό και μόνιμα ικανοποιητικό μερίδιο στη διεθνή αγορά, αξιοποιώντας έτσι τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα και ανακτώντας τις μεγάλες απώλειες της προστιθέμενης αξίας.

Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, μπορούν και πρέπει να προσεχθούν τα παρακάτω:

1. η συνεχής ανάπτυξη της τεχνογνωσίας του Μάρκετινγκ και των εταιρικών επαφών με τις παγκόσμιες αγορές,
2. η προώθηση της εμπορικής επωνυμίας του Ελληνικού ελαιολάδου,
3. η συνεχής διασφάλιση της αναβαθμισμένης ποιότητά του,
4. η επανεξέταση της κοστολογικής πολιτικής των εξαγωγίμων προϊόντων, προκειμένου να γίνουν πιο ανταγωνιστικά,
5. η αξιοποίηση της πρόσβασης σε τελικούς καταναλωτές με την εξοικείωση της ομογενών, των τουριστών, των εξειδικευμένων χρηστών κ.α. (Βαίτσος, Μισσός, 2010)

Όσον αφορά την περιοχή της Λακωνίας, αποδεικνύεται πως διαθέτει πολύ πλούσια και παραγωγικά εδάφη και πολύ καλές κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες, που προσφέρουν άριστη ποικιλία ελαιολάδου και συναφών προϊόντων. Τα στοιχεία όμως που συλλέχθηκαν και αναλύθηκαν αποδεικνύουν ότι παρά τις θετικές αυτές ενδείξεις, η παραγωγή ελαιολάδου, σε περιφερειακή και εθνική παραγωγή, ακολουθεί πτωτική πορεία τις τελευταίες δεκαετίες. Επομένως, θα πρέπει να κάνει ακόμη πολλές προσπάθειες προκειμένου να συγκροτήσει μία πιο επώνυμη και ανταγωνιστική παραγωγική υποδομή, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, που θα την αναδείξει και θα εδραιώσει τη όνομά της στην αγορά του ελαιολάδου

Σχετικά με την εξετρεσθήσα επιχείρηση, μπορούμε να πούμε πως διαθέτει όλα τα απαιτούμενα στοιχεία και τις απαραίτητες δυνατότητες να επιτύχει στον κλάδο, αρκεί βέβαια να προσέξει κάποια σημαντικά στοιχεία, όπως να καταβάλει προσπάθεια για την βελτίωση της ρευστότητας της, να κάνει κάθε δυνατή προσπάθεια για την ενίσχυση και αύξηση των πωλήσεών της και να ενισχύσει τα κεφάλαια που διαθέτει.

Τέλος, μέσα από την μελέτη του κλάδου της Ελαιοκομίας, διαπιστώσαμε πως αποτελεί ανεξάντλητη πηγή έρευνας καθώς δραστηριοποιείται έντονα στην χώρα μας και στηρίζει την ελληνική οικονομία και τις εγχώριες εξαγωγές διεθνώς. Κατόπιν τούτου, θα ήταν πολύ χρήσιμη μια έρευνα που θα σχετίζεται με τις τεχνικές

Μάρκετινγκ, προώθησης, Διαφήμισης και Δημοσίων Σχέσεων για την προβολή του ελληνικού ελαιολάδου, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. BRIGHAM, J. F. (1986). *Βασικές αρχές της χρηματοοικονομικής διαχείρισης και πολιτικής*. Αθήνα: Παπαζήση.
2. Βασιλείου Δημήτριος, Η. Ν. (2008). *Χρηματοοικονομική Διοίκηση*. Αθήνα: Rosili.
3. Γ., Αληφαντής. (1998). *Ενοποιημένες Οικονομικές καταστάσεις νομοθεσία και πρακτική*. Αθήνα.
4. Γ.Π., Αρτίκης. (2002). *Χρηματοοικονομική Διοίκηση - αποφάσεις χρηματοδοτήσεων*. Αθήνα: Interbooks.
5. Γ.Π., Αρτίκης. (2003). *Χρηματοοικονομική διοίκηση ανάλυση και προγραμματισμός*. Αθήνα: Interbooks.
6. Ι.Τ., Εθυμόγλου Π.Γ. - Λαζαρίδης. (2000). *Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων*. Πειραιάς.
7. Νικήτας, Νιάρχος. (2004). *Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων (7η εκδ., Τόμ. 1)*. Αθήνα: Σταμούλης.
8. Χ.Β., Ναούμ. (1994). *Εισαγωγή στη χρηματοοικονομική λογιστική (Β' βελτιωμένη έκδοση εκδ.)*. Αθήνα.

Ελληνικές κλαδικές μελέτες

1. ΒΙC Αττικής, (2012). *Κλαδική μελέτη Ελαιολάδου-Πυρηνελαίου & Παράρτημα Συνοπτικής αναφοράς στην αγορά των επιτραπέζιων ελιών*, για το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθήνας στο πλαίσιο του προγράμματος – πλαισίου της Γενικής Διεύθυνσης Επιχειρήσεων & Βιομηχανίας της Ε.Ε. «Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (CIP) 2007-2013.
2. Βαίτσος, Κ., Μισσός, Β., (2010). *Ο Οικονομικός χώρος της Σύγχρονης Λακωνίας, Αναπτυξιακές Προκλήσεις και Συγκριτική Υστέρηση*, Ερευνητικό έργο υπό την αιγίδα του Επιμελητηρίου Λακωνίας.
3. Δαγκαλίδης, Α., (2011). *Παραγωγή Ελαιολάδου*, Κλαδική μελέτη 16, Μονάδας Οικονομικής Ανάλυσης και Αγορών Τράπεζας Πειραιώς, http://www.piraeusbank.gr/Documents/internet/Economic-Research/kladikes_meletes/2011/olive.oil

4. Μυλωνάς, Π., (2011). *Ελαιόλαδο: Προώθηση ποιότητας μέσω συγκέντρωσης και τυποποίησης*, Κλαδική μελέτη Εθνικής Τράπεζα (ΕΤΕ), <http://www.nbg.gr/Ανακοινώσεις-Εκδόσεις/ΔημοσιεύματαΕκδόσεις/ΚλαδικέςΜελέτες>.
5. ICAP, (2011) *Συνοπτική κλαδική μελέτη, Ελαιόλαδο – πυρηνέλαιο*, http://www.messinianchamber.gr/mesiniainimages/SYNOPTIKIELAIOLADOPYRINELAIIO2011_F15111.pdf

Ελληνικές Οικονομικές Μελέτες

6. Στουρνάρας Ι., (2012). *Εισηγητική Μελέτη Προϋπολογισμού 2013*, Αθήνα, προσβάσιμο:<http://www.minfin.gr/content-api/f/binaryChannel/minfin/datastore/83/c7/1a/83c71aea962392a5c41c25196e9798f43cfec462/application/pdf/%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%93%CE%97%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97+%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97+2013.pdf>
7. Στουρνάρας Ι., (2013). *Εισηγητική Μελέτη Προϋπολογισμού 2014*, Αθήνα, προσβάσιμο:<http://www.minfin.gr/content-api/f/binaryChannel/minfin/datastore/01/38/f8/0138f8c746571755f6cde41c9eeef37fe532d531/application/pdf/%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%93%CE%97%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97+%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97+%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%AB%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5+2014.pdf>
8. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2002, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2003, Αθήνα,
9. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2003, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2004, Αθήνα.

10. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2004, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2005, Αθήνα.
  11. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2005, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2006, Αθήνα.
  12. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2006, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2007, Αθήνα.
  13. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2007, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2008, Αθήνα.
  14. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2008, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2009, Αθήνα.
  15. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2009, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2010, Αθήνα.
  16. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2010, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2011, Αθήνα.
  17. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2011, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2012, Αθήνα.
  18. Έκθεση του Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος για το 2012, Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων & Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος, Απρίλιος 2013, Αθήνα.
- Προσβάσιμες:http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Publications/GovReport.aspx?Filter_By=8, (ημερομηνία πρόσβασης 24 Απριλίου 2014)
19. Eurobank Research της Eurobank EFG, τόμος IV, τεύχος 8, Δεκέμβριος 2009, Αθήνα.

προσβάσιμο:http://www.hardouvelis.gr/FILES/PROFESSIONAL%20WORK/Economy%20and%20Markets%20IV_8_DEC2009.pdf (ημερομηνία πρόσβασης 30Απριλίου 2014).

20. Έρευνα εργατικού δυναμικού 2013,Ελληνική Στατιστική Αρχή, Σεπτέμβριος 2013, Αθήνα.

προσβάσιμο:http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO02_DT_MM_09_2013_01_F_GR.pdf (ημερομηνία πρόσβασης 30Απριλίου 2014).

21. Πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής του Γενικού λογιστηρίου τουΚράτους 2011, του Φίλιππου Σαχινίδητον Οκτώβριο 2013, Αθήνα.

προσβάσιμο:http://www.minfin.gr/content-api/f/binaryChannel/minfin/datastore/05/06/7f/05067f3c48c0e58ce578b84431ef10c6b90822da/application/pdf/sax_pres_oik.pdf (ημερομηνία πρόσβασης 03 Μαΐου 2014).

Ξενόγλωσσες κλαδικές μελέτες

1. Agricultural Market Briefs, *Prospects for the olive oil sector in Spain, Italy and Greece*, 2012-2020, Brief no 2 July 2012, <http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/markets/>
2. *Study on the Promotion of Consumption of Olive Oil and Table Olives in China*, Μάρτιος 2010.

Άρθρα

1. Balassa, B. (1965). «Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage», *The Manchester School*, 33, 99-123.

Διαδίκτυο

1. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, προσβάσιμο: <http://www.minagric.gr>, (ημερομηνία πρόσβασης 24 Απριλίου 2014)

2. Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου (International Olive Council- IOC),
προσβάσιμο: <http://www.internationaloliveoil.org/>, (ημερομηνία πρόσβασης
24 Απριλίου 2014)
3. Ελληνική Στατιστική Αρχή, <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>,
(ημερομηνία πρόσβασης 24 Απριλίου 2014)